תלמוד בבלי · סדר מועד

מועד קטן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מועד קטן

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 7
דף ד. 8
דף ד: 10
דף ה. 11
דף ה: 13
דף ו. 14
דף ו: 15
דף ז. 16
דף ז: 17
דף ח. 18
דף ח: 19
דף ט. 20
דף ט: 21
דף י. 23
דף י: 24
דף יא. 25
דף יא: 27
דף יב. 28
דף יב: 29
דף יג. 31
דף יג: 32
דף יד. 34
דף יד: 35
דף טו. 36
דף טו: 38
דף טז. 39
דף טז: 41
דף יז. 43
דף יז: 45
דף יח. 47
דף יח: 48
דף יט. 50
דף יט: 51
דף כ. 52
דף כ: 53
דף כא. 55
דף כא: 56
דף כב. 57
דף כב: 58
דף כג. 59
דף כג: 60
דף כד. 61
דף כד: 62
דף כה. 63
דף כה: 65
דף כו. 67
דף כו: 69
דף כז. 70
דף כז: 72
דף כח. 73
דף כח: 75
דף כט. 77

דף ב.

מַשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית, בֵּין מִמַּעְיָן שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה, בֵּין מִמַּעְיָן שֶׁלֹּא יָצָא בַּתְּחִילָּה. אֲבָל אֵין מַשְׁקִין לֹא מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, וְלֹא מִמֵּי הַקִּילוֹן.

וְאֵין עוֹשִׂין עוּגִיּוֹת לַגְּפָנִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין אֶת הָאַמָּה בַּתְּחִילָּה בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשִׂין אֶת הָאַמָּה בַּתְּחִילָּה בַּשְּׁבִיעִית, וּמְתַקְּנִין אֶת הַמְקוּלְקָלוֹת בַּמּוֹעֵד.

וּמְתַקְּנִין אֶת קִלְקוּלֵי הַמַּיִם שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְחוֹטְטִין אוֹתָן, וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת וְאֶת מְקָווֹת הַמַּיִם, וְעוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי הָרַבִּים, וּמְצַיְּינִין אֶת הַקְּבָרוֹת, וְיוֹצְאִין אַף עַל הַכְּלָאַיִם.

גְּמָ' הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר מִמַּעְיָן שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה, דְּאָתֵי לְאִינְפּוֹלֵי — מַשְׁקִין, מִמַּעְיָן שֶׁלֹּא יָצָא בַּתְּחִילָּה, דְּלָא אָתֵי לְאִינְפּוֹלֵי — מִיבַּעְיָא?

אָמְרִי, אִצְטְרִיךְ: אִי תַּנָּא מַעְיָן שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה, הָווּ אָמֵינָא: הָכָא הוּא דְּבֵית הַשְּׁלָחִין — אִין, בֵּית הַבַּעַל — לָא, מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְאִינְפּוֹלֵי. אֲבָל מַעְיָן שֶׁלֹּא יָצָא בַּתְּחִילָּה, דְּלָא אָתֵי לְאִינְפּוֹלֵי — אֵימָא אֲפִילּוּ בֵּית הַבַּעַל נָמֵי,

קָא מַשְׁמַע לַן: לָא שְׁנָא מַעְיָן שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה, וְלָא שְׁנָא מַעְיָן שֶׁלֹּא יָצָא בַּתְּחִילָּה, בֵּית הַשְּׁלָחִין — אִין, בֵּית הַבַּעַל — לָא.

וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "בֵּית הַשְּׁלָחִין" לִישָּׁנָא דְּצָחוּתָא הִיא — דִּכְתִיב: "וְאַתָּה עֵיף וְיָגֵעַ", וּמְתַרְגְּמִינַן: וְאַתְּ מְשַׁלְהֵי וּלְאֵי.

וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "בֵּית הַבַּעַל" לִישָּׁנָא דְּמֵיתְבוּתָא הִיא — דִּכְתִיב: "כִּי יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה", וּמְתַרְגְּמִינַן: אֲרֵי כַּמָּה דְּמִיתּוֹתֵב עוּלֵּם עִם בְּתוּלְתָּא יְתַיְּתְבוּן בְּנַיְיךְ בְּנַיְיךְ.

מַאן תַּנָּא דְּפְּסִידָא — אִין, הַרְוָוחָה — לָא, וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם פְּסִידָא — מִיטְרַח נָמֵי לָא טָרְחִינַן?

אָמַר רַב הוּנָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. דְּתָנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מוֹשְׁכִין אֶת הַמַּיִם מֵאִילָן לְאִילָן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַשְׁקֶה אֶת הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ.

אִימּוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַרְוָוחָה דְּלָא, טִירְחָא בְּמָקוֹם פְּסִידָא מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: הָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: מַעְיָן הַיּוֹצֵא בַּתְּחִילָּה — מַשְׁקִין מִמֶּנּוּ אֲפִילּוּ שְׂדֵה בֵּית הַבַּעַל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מַשְׁקִין אֶלָּא שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין שֶׁחָרְבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: לֹא כָּךְ וְלֹא כָּךְ. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא יַפְנֶה אָדָם אַמַּת הַמַּיִם וְיַשְׁקֶה לְגִינָּתוֹ וּלְחוּרְבָּתוֹ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

מַאי "חָרְבָה"? אִילֵימָא חָרְבָה מַמָּשׁ, לְמָה לִי דְּמַשְׁקֵי לַהּ? אָמַר אַבָּיֵי: שֻׁחֲרְבָה מִמַּעְיְינֵי זֶה וְיָצָא לָהּ מַעְיָין אַחֵר.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר לֹא כָּךְ וְלֹא כָּךְ, לָא שְׁנָא חָרַב מַעְיְינָהּ וְלָא שְׁנָא לֹא חָרַב מַעְיְינָהּ — מַעְיָין שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה לָא.

וּמִמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֵּית הַשְּׁלָחִין — אִין, בֵּית הַבַּעַל — לָא, אֲבָל מַעְיָין שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה

דף ב:

דִּלְמָא אָתֵי לְאִינְפּוֹלֵי. אֲבָל מַעְיָין שֶׁלֹּא יָצָא בַּתְּחִילָּה, דְּלָא אָתֵי לְאִינְפּוֹלֵי — אֲפִילּוּ בֵּית הַבַּעַל נָמֵי!

אִם כֵּן — מַתְנִיתִין אַמַּאן תִּרְמַיְיהּ? אֶלָּא: לְרַבִּי יְהוּדָה לָא שְׁנָא מַעְיָין שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה, וְלָא שְׁנָא מַעְיָין שֶׁלֹּא יָצָא בַּתְּחִילָּה, בֵּית הַשְּׁלָחִין — אִין, בֵּית הַבַּעַל — לָא. וְהַאי דְּקָתָנֵי מַעְיָין שֶׁיָּצָא בַּתְּחִילָּה, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי מֵאִיר, דַּאֲפִילּוּ מַעְיָין הַיּוֹצֵא בַּתְּחִילָּה — מַשְׁקִין מִמֶּנּוּ אֲפִילּוּ שְׂדֵה הַבַּעַל.

אִתְּמַר: הַמְנַכֵּשׁ וְהַמַּשְׁקֶה מַיִם לִזְרָעִים בְּשַׁבָּת, מְשׁוּם מַאי מַתְרִינַן בֵּיהּ? רַבָּה אָמַר: מְשׁוּם חוֹרֵשׁ. רַב יוֹסֵף אָמַר: מְשׁוּם זוֹרֵעַ.

אָמַר רַבָּה, כְּווֹתִי דִּידִי מִסְתַּבְּרָא: מָה דַּרְכּוֹ שֶׁל חוֹרֵשׁ — לְרַפּוֹיֵי אַרְעָא, הַאי נָמֵי מְרַפֵּויֵי אַרְעָא. אָמַר רַב יוֹסֵף, כְּווֹתִי דִּידִי מִסְתַּבְּרָא: מָה דַּרְכּוֹ שֶׁל זוֹרֵעַ — לְצַמּוֹחֵי פֵּירָא, הָכָא נָמֵי מְצַמַּח פֵּירָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַבָּה: לִדִידָךְ קַשְׁיָא וּלְרַב יוֹסֵף קַשְׁיָא. לִדִידָךְ קַשְׁיָא: מְשׁוּם חוֹרֵשׁ אִין, מְשׁוּם זוֹרֵעַ לָא? לְרַב יוֹסֵף קַשְׁיָא: מְשׁוּם זוֹרֵעַ אִין, מְשׁוּם חוֹרֵשׁ לָא?

וְכִי תֵּימָא: כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי לָא מִיחַיַּיב אֶלָּא חֲדָא, וְהָאָמַר רַב כָּהֲנָא: זוֹמֵר וְצָרִיךְ לָעֲצִים — חַיָּיב שְׁתַּיִם. אַחַת מְשׁוּם נוֹטֵעַ, וְאַחַת מְשׁוּם קוֹצֵר.

קַשְׁיָא.

אִיתְּבִיהּ רַב יוֹסֵף לְרַבָּה: הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְחַפֶּה לְכִלְאַיִם לוֹקֶה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף הַמְקַיֵּים.

בְּשְׁלָמָא לְדִידִי, דְּאָמֵינָא מְשׁוּם זוֹרֵעַ — הַיְינוּ דַּאֲסִירָא זְרִיעָה בְּכִלְאַיִם, אֶלָּא לְדִידָךְ, דְּאָמְרַתְּ מְשׁוּם חוֹרֵשׁ — חֲרִישָׁה בְּכִלְאַיִם מִי אֲסִירָא?

אָמַר לֵיהּ: מְשׁוּם מְקַיֵּים.

וְהָא מְדְּקָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אַף הַמְקַיֵּים, מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא לָאו מְשׁוּם מְקַיֵּים הוּא!

כּוּלַּהּ רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, וּ"מַאי טַעַם" קָאָמַר: מַאי טַעַם הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְחַפֶּה בְּכֹלְאַיִם לוֹקֶה מִשּׁוּם מְקַיֵּים — שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף הַמְקַיֵּים.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? דְּתַנְיָא: "שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם", אֵין לִי אֶלָּא זוֹרֵעַ, מְקַיֵּים מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא".

תְּנַן: מַשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמּוֹעֵד וּבְשְׁבִיעִית.

בְּשְׁלָמָא מוֹעֵד, מִשּׁוּם טִירְחָא הוּא, וּבְמָקוֹם פְּסִידָא שָׁרוּ רַבָּנַן. אֶלָּא שְׁבִיעִית, בֵּין לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם זוֹרֵעַ וּבֵין לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ, זְרִיעָה וַחֲרִישָׁה בִּשְׁבִיעִית מִי שְׁרֵי?

אָמַר אַבָּיֵי: בִּשְׁבִיעִית בִּזְמַן הַזֶּה, וְרַבִּי הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט".

בִּשְׁתֵּי שְׁמִיטוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת שְׁמִיטַּת קַרְקַע, וְאַחַת שְׁמִיטַּת כְּסָפִים.

בִּזְמַן שֶׁאַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע — אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים, וּבִזְמַן שֶׁאִי אַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע — אִי אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים.

רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן — אְבוֹת אָסַר רַחֲמָנָא,

דף ג.

תּוֹלְדוֹת לָא אָסַר רַחֲמָנָא. דִּכְתִיב: "וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שָׁדְךָ לֹא תִזְרָע וְגוֹ'".

מִכְּדֵי, זְמִירָה בִּכְלַל זְרִיעָה, וּבְצִירָה בִּכְלַל קְצִירָה. לְמַאי הִלְכְתָא כַּתְבִינְהוּ רַחֲמָנָא?

לְמֵימְרָא דְּאַהֲנֵי תּוֹלְדוֹת מִיחַיַּיב, אַאַחְרָנְיָיתָא לָא מִיחַיַּיב.

וְלָא? וְהָתַנְיָא: "שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמוֹר". אֵין לִי אֶלָּא זֵירוּעַ וְזִימּוּר, מְנַיִן לְנִיכּוּשׁ וּלְעִידּוּר וּלְכִיסּוּחַ — תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא", "כַּרְמְךָ לֹא". לֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבִּשְׁדֶךָ, וְלֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבְּכַרְמְךָ.

מְנַיִן שֶׁאֵין מְקַרְסְמִין וְאֵין מְזָרְדִין וְאֵין מְפַסְּגִין בְּאִילָן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא", "כַּרְמְךָ לֹא". לֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבִּשְׁדֶךָ, וְלֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבְּכַרְמְךָ.

מְנַיִן שֶׁאֵין מְזַבְּלִין וְאֵין מְפָרְקִין וְאֵין מְאַבְּקִין וְאֵין מְעַשְּׁנִין בְּאִילָן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא", "כַּרְמְךָ לֹא". כָּל מְלָאכָה שֶׁבִּשְׁדֶךָ לֹא, וְכָל מְלָאכָה שֶׁבְּכַרְמְךָ לֹא.

יָכוֹל לֹא יְקַשְׁקֵשׁ תַּחַת הַזֵּיתִים, וְלֹא יְעַדֵּר תַּחַת הַגְּפָנִים, וְלֹא יְמַלֵּא נְקָעִים מַיִם, וְלֹא יַעֲשֶׂה עוּגִיּוֹת לַגְּפָנִים — תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע".

זְרִיעָה בַּכְּלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְתָה — לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ, לוֹמַר לְךָ: מָה זְרִיעָה מְיוּחֶדֶת עֲבוֹדָה שֶׁבַּשָּׂדֶה וְשֶׁבַּכֶּרֶם, אַף כֹּל שֶׁהִיא עֲבוֹדָה שֶׁבַּשָּׂדֶה וְשֶׁבַּכֶּרֶם!

מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

וְקִשְׁקוּשׁ בִּשְׁבִיעִית מִי שָׁרֵי? וְהָא כְּתִיב: "וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ" — "תִּשְׁמְטֶנָּה" מִלְּקַשְׁקֵשׁ, "וּנְטַשְׁתָּהּ" מִלְּסַקֵּל!

אָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: תְּרֵי קִשְׁקוּשֵׁי הָווּ. חַד אַבְרוֹיֵי אִילָנֵי, וְחַד סַתּוֹמֵי פִּילֵי. אַבְרוֹיֵי אִילָן — אָסוּר, סַתּוֹמֵי פִּילֵי — שָׁרֵי.

אִיתְּמַר: הַחוֹרֵשׁ בַּשְּׁבִיעִית, רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר, חַד אָמַר: לוֹקֶה, וְחַד אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה.

לֵימָא בִּדְרַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִילְעָא קָמִיפַּלְגִי. דְּאָמַר רַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִילְעָא: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר כְּלָל בַּעֲשֵׂה וּפְרָט בְּלֹא תַעֲשֶׂה — אֵין דָּנִין אוֹתוֹ בְּכְלָל וּפְרָט וּכְלָל.

מַאן דְּאָמַר לוֹקֶה — לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִילְעָא.

וּמַאן דְּאָמַר אֵינוֹ לוֹקֶה — אִית לֵיהּ דְּרַבִּי אָבִין.

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִילְעָא, מַאן דְּאָמַר לוֹקֶה — שַׁפִּיר.

וּמַאן דְּאָמַר אֵינוֹ לוֹקֶה, אָמַר לָךְ: מִכְּדֵי זְמִירָה בִּכְלַל זְרִיעָה וּבְצִירָה בִּכְלַל קְצִירָה, לְמַאי הִלְכְתָא כַּתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא? לְמֵימַר דְּאַהֲנֵי תּוֹלְדוֹת הוּא דְּמִיחַיַּיב, אַתּוֹלְדָה אַחֲרִינָא לָא מִיחַיַּיב.

וְלָא? וְהָתַנְיָא: "שָׁדְךָ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תְזַמֵּר", אֵין לִי אֶלָּא זְרִיעָה וְזִימּוּר. מְנַיִן לְעִידּוּר וּלְקִישְׁקוּשׁ וּלְכִיסּוּחַ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא", "כַּרְמְךָ לֹא". לֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבִּשָּׂדְךָ וְלֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבְּכַרְמְךָ.

וּמִנַּיִן שֶׁאֵין מְקָרְסְמִין, וְאֵין מְזָרְדִין, וְאֵין מְפַסְּגִין בָּאִילָן תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא", "כַּרְמְךָ לֹא": כָּל מְלָאכָה שֶׁבִּשָּׂדְךָ לֹא כָּל מְלָאכָה שֶׁבְּכַרְמְךָ לֹא.

מִנַּיִן שֶׁאֵין מְזַבְּלִין וְאֵין מְפָרְקִין וְאֵין מְעַשְּׁנִין בָּאִילָן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא", "כַּרְמְךָ לֹא". כָּל מְלָאכָה שֶׁבִּשָּׂדְךָ לֹא, וְכָל מְלָאכָה שֶׁבְּכַרְמְךָ לֹא.

יָכוֹל לֹא יְקַשְׁקֵשׁ תַּחַת הַזֵּיתִים, וְלֹא יְעַדֵּר תַּחַת הַגְּפָנִים, וְלֹא יְמַלֵּא נְקָעִים מַיִם, וְלֹא יַעֲשֶׂה עוּגִיּוֹת לַגְּפָנִים — תַּלְמוּד לוֹמַר: "שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע".

זְרִיעָה בַּכְּלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְתָה — לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ, לוֹמַר לָךְ: מָה זְרִיעָה מְיוּחֶדֶת עֲבוֹדָה שֶׁבַּשָּׂדֶה וְשֶׁבַּכֶּרֶם, אַף כֹּל שֶׁהִיא עֲבוֹדָה שֶׁבַּשָּׂדֶה וְשֶׁבַּכֶּרֶם!

מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

דף ג:

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: יָכוֹל יִלָּקֶה עַל הַתּוֹסֶפֶת. וְנָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא לִפְטוּרָא, וְלָא יָדְעָנָא מַאי תַּלְמוּדָא וּמַאי תּוֹסֶפֶת.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: חֲרִישָׁה. וְהָכִי קָאָמַר: יָכוֹל יִלָּקֶה עַל חֲרִישָׁה דְּאָתְיָא מִכְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, וְנָסֵיב לֵיהּ תַּלְמוּדָא לִפְטוּרָא.

דְּאִם כֵּן, כָּל הָנֵי פְּרָטֵי לְמָה לִי?
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יָמִים שֶׁהוֹסִיפוּ חֲכָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְהָכִי קָאָמַר: יָכוֹל יִלָּקֶה עַל תּוֹסֶפֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאָתְיָא "מִבֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת", וְנָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא לִפְטוּרָא, כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמַּן.
מַאי יָמִים שֶׁלִּפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּדְתָנַן: עַד מָתַי חוֹרְשִׁין בִּשְׁדֵה אִילָן עֶרֶב שְׁבִיעִית? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁיָּפֶה לַפְּרִי — וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַד הָעֲצֶרֶת. וּקְרוֹבִין דִּבְרֵי אֵלּוּ לִהְיוֹת כִּדְבְרֵי אֵלּוּ.
וְעַד מָתַי חוֹרְשִׁין שְׂדֵה הַלָּבָן עֶרֶב שְׁבִיעִית? מִשֶּׁתִּכְלֶה הַלֵּחָה, וְכָל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם חוֹרְשִׁים לִיטַּע מִקְשָׁאוֹת וּמִדְלָעוֹת.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם כֵּן נָתְנָה תוֹרָה שִׁיעוּר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיָדוֹ. אֶלָּא: בִּשְׂדֵה הַלָּבָן — עַד הַפֶּסַח, וּבִשְׂדֵה הָאִילָן — עַד הָעֲצֶרֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַד הַפֶּסַח.
וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ נִמְנוּ עַל שְׁנֵי פְּרָקִים הַלָּלוּ, וּבְטָלוּם.
אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אֲבָהוּ, וְאָמְרִי לַהּ רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ הֵיכִי מָצוּ מְבַטְּלִי תַּקָּנְתָא דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל? וְהָא תְּנַן: אֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן!
"אֶשְׁתְּוֹמַם כְּשָׁעָה חֲדָא". אֲמַר לֵיהּ: אֵימוֹר, כָּךְ הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן: כָּל הָרוֹצֶה לְבַטֵּל — יָבוֹא וִיבַטֵּל.
דִּידְהוּ הִיא? הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא! דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוּנְיָא אִישׁ בְּקָעַת בֵּית חוֹרְתָן: עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרָבָה, וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי!
אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כִּי גְּמִירִי הִלְכְתָא, שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַאֲתוֹ הָנֵי תַּקּוּן מִפֶּסַח וּמֵעֲצֶרֶת, וְאַתְנוֹ בְּדִידְהוּ: כָּל הָרוֹצֶה לְבַטֵּל יָבוֹא וִיבַטֵּל.
וְהָנֵי הִלְכְתָא נִינְהוּ? קְרָאֵי נִינְהוּ, דִּתְנַן: "בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת", רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לוֹמַר חָרִישׁ וְקָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "שָׁדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר", אֶלָּא חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית

דף ד.

שֶׁנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית, וְקָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיָּצָא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית.
רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: מָה חָרִישׁ רְשׁוּת, אַף קָצִיר — רְשׁוּת, יָצָא קָצִיר הָעוֹמֵר שֶׁהִיא מִצְוָה!
אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: כִּי גְּמִירִי הִלְכְתָא — לְמִישְׁרֵי יַלְדָּה. קְרָאֵי — לְמֵיסַר זְקֵינָה. וְכֵיוָן דְּהִלְכְתָא לְמִשְׁרֵי יַלְדָּה, לְאוּ מִמֵּילָא זְקֵינָה אֲסִירָה?!

אֶלָּא: הִלְכָתָא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קְרָאֵי לְרַבִּי עֲקִיבָא.
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ מִדְּאוֹרְיְיתָא בַּטֵּל לְהוּ.
מַאי טַעְמָא? גָּמַר "שַׁבָּת" "שַׁבָּת" מִשַּׁבַּת בְּרֵאשִׁית. מָה לְהַלָּן — הִיא אֶסוּרָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ מוּתָּרִין, אַף כָּאן — הִיא אֶסוּרָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ מוּתָּרִין.
מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מַאן דְּאָמַר הִלְכָתָא — אָתְיָא גְּזֵרָה שָׁוָה עֲקֻרָה הִלְכָתָא? וּמַאן דְּאָמַר קְרָא — אָתְיָא גְּזֵרָה שָׁוָה עֲקֻרָה קְרָא?
אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ סָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר הִלְכָתָא גְּמִירִי לַהּ. וְכִי גְּמִירִי הִלְכָתָא, בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים — דּוּמְיָא דְּנִיסּוּךְ הַמַּיִם. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים — לָא.
אֲבָל לֹא מִמֵּי הַגְּשָׁמִים וּמִמֵּי הַקִּילּוֹן. בִּשְׁלָמָא מֵי קִילּוֹן — אִיכָּא טִירְחָא יַתִּירָא, אֶלָּא מֵי גְּשָׁמִים מַאי טִירְחָא אִיכָּא?
אָמַר רַבִּי אֵילְעָא אָמַר יוֹחָנָן: גְּזֵירָה מֵי גְּשָׁמִים אַטּוּ מֵי קִילּוֹן. רַב אָשֵׁי אָמַר: מֵי גְּשָׁמִים גּוּפַיְיהוּ לִידֵי מֵי קִילּוֹן אָתוּ.
וְקָמִיפַּלְגִי בְּדְרַבִּי זֵירָא. דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבָּה בַּר יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: נְהָרוֹת הַמּוֹשְׁכִין מַיִם מִן הָאֲגַמִּים מוּתָּר לְהַשְׁקוֹת מֵהֶן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.
מָר אִית לֵיהּ דְּרַבִּי זֵירָא, וּמָר לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי זֵירָא.
גּוּפָא, אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבָּה בַּר יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: נְהָרוֹת הַמּוֹשְׁכִין מַיִם מִן הָאֲגַמִּים — מוּתָּר לְהַשְׁקוֹת מֵהֶן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.
אִיתְיְבֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: אֲבָל לֹא מִמֵּי גְּשָׁמִים וְלֹא מִמֵּי קִילּוֹן! אֲמַר לֵיהּ: יִרְמְיָה בְּרִי, הָנֵי אַגַּמִּים דְּבָבֶל — כְּמַיָּא דְּלָא פָּסְקִי דָּמוּ.
תָּנוּ רַבָּנָן: הַפְּסִיקוֹת וְהַבְּרֵיכוֹת שֶׁנִּתְמַלְּאוּ מַיִם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב — אָסוּר לְהַשְׁקוֹת מֵהֶן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְאִם הָיְתָה אַמַּת הַמַּיִם עוֹבֶרֶת בֵּינֵיהֶן — מוּתָּר.
אָמַר רַב פָּפָּא: וְהוּא שֶׁרוּבָּהּ שֶׁל אוֹתָהּ שָׂדֶה שׁוֹתָה מֵאוֹתָהּ אַמַּת הַמַּיִם. רַב אָשֵׁי אָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רוּבָּהּ שֶׁל אוֹתָהּ שָׂדֶה שׁוֹתָה, כֵּיוָן דְּקָא מָשְׁכָא וְאָתְיָא, מֵימָר אָמַר: אִי לָא שָׁתְיָא לְחַד יוֹמָא — תִּשְׁתֵּי לְתָרֵי וּתְלָתָא יוֹמֵי.
תָּנוּ רַבָּנָן: בְּרֵיכָה שֶׁנּוֹטֶפֶת מַיִם מִשָּׂדֶה בֵּית הַשַּׁלְחִין זוֹ — מוּתָּר לְהַשְׁקוֹת מִמֶּנָּה שָׂדֶה בֵּית הַשַּׁלְחִין אַחֶרֶת.
וְהָא עֲבִידָא דְּפָסְקָא! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: וַעֲדַיִין הִיא מְטַפְטֶפֶת. אָמַר אַבָּיֵי: וְהוּא שֶׁלֹּא פָּסַק מַעְיַין רִאשׁוֹן.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שְׁתֵּי עֲרוּגוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ — לֹא יִדְלֶה מִן הַתַּחְתּוֹנָה וְיַשְׁקֶה אֶת הָעֶלְיוֹנָה. יוֹתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שִׁמְעוֹן: אֲפִילּוּ עֲרוּגָה אַחַת חֲצִיָּהּ נָמוּךְ וְחֲצִיָּהּ גָּבוֹהַּ — לֹא יִדְלֶה מִמָּקוֹם נָמוּךְ וְיַשְׁקֶה לְמָקוֹם גָּבוֹהַּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַדְלִין לִירָקוֹת כְּדֵי לְאוֹכְלָן, וְאִם בִּשְׁבִיל לְיַיפּוֹתָן — אָסוּר.

רַבִּינָא וְרַבָּה תּוֹסְפָאָה הֲווֹ קָא אָזְלִי בְּאוֹרְחָא. חָזוֹ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה דָּלֵי דַּוְולָא בְּחוּפְּא דְּמוֹעֲדָא, אֲמַר לֵיהּ רַבָּה תּוֹסְפָאָה לְרָבִינָא: לֵיתֵי מָר לְשַׁמְתֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: וְהָתַנְיָא: מַדְלִין לִירָקוֹת כְּדֵי לְאוֹכְלָן. אֲמַר לֵיהּ: מִי סָבְרַתְּ מַאי "מַדְלִין" — מַדְלִין מַיְיא? מַאי

דף ד:

"מַדְלִין" — שַׁלּוֹפֵי. כְּדִתְנַן: הַמִּיַּדֵל בַּגְּפָנִים, כְּשֵׁם שֶׁהוּא מִיַּדֵל בְּשֶׁלּוֹ — כָּךְ הוּא מִיַּדֵל בְּשֶׁל עֲנִיִּים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּשֶׁלּוֹ רַשַּׁאי, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי בְּשֶׁל עֲנִיִּים.

אֲמַר לֵיהּ, וְהָתַנְיָא: מַדְלִין מַיִם לִירָקוֹת כְּדֵי לְאוֹכְלָן! אֲמַר לֵיהּ: אִי תַּנְיָא — תַּנְיָא.

וְאֵין עוֹשִׂין עוּגִיּוֹת לַגְּפָנִים. מַאי עוּגִיּוֹת? אָמַר רַב יְהוּדָה: בַּנְכֵי. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אֵלּוּ הֵן עוּגִיּוֹת — בְּדִידִין שֶׁבְּעִיקְּרֵי זֵיתִים וְשֶׁבְּעִיקְּרֵי גְּפָנִים.

אִינִי? וְהָא רַב יְהוּדָה שְׁרָא לִבְנֵי בַּר צֵיתַאי לְמֶעְבַּד בַּנְכֵי לְכַרְמֵיהוֹן! לָא קַשְׁיָא הָא בְּחַדְתֵּי, הָא בְּעַתִּיקֵי.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין אֶת הָאַמָּה. בִּשְׁלָמָא מוֹעֵד — מִשּׁוּם דְּקָא טָרַח, אֶלָּא שְׁבִיעִית מַאי טַעְמָא?

פְּלִיגוּ בָּהּ רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל. חַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר. וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁיר אֲגַפֶּיהָ לִזְרִיעָה.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּקָא אָתוּ מַיָּא בָּתְרֵיהּ. מַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁיר אֲגַפֶּיהָ לִזְרִיעָה — אִיכָּא, וּמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר — לֵיכָּא.

וּלְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר, לֵיחוּשׁ מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁיר אֲגַפֶּיהָ לִזְרִיעָה? אֶלָּא, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ וְשָׁדֵי לְבָרַאי. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁיר אֲגַפֶּיהָ לִזְרִיעָה — לֵיכָּא. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר — אִיכָּא.

וּלְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁיר אֲגַפֶּיהָ לִזְרִיעָה, לֵיחוּשׁ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר! עוֹדֵר נָמֵי, כִּי קָא שָׁקֵיל, בְּדוּכְתֵּיהּ מַנַּח לֵיהּ.

אַמֵּימָר מַתְנֵי לַהּ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר, וְקַשְׁיָא לֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אַדְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: וּמִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה כָּל שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹדֵר אָסוּר?

וּרְמִינְהִי: עוֹשֶׂה אָדָם אֶת זְבֻלּוֹ אוֹצָר. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, עַד שֶׁיַּעֲמִיק שִׁלְשָׁה טְפָחִים, אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שִׁלְשָׁה טְפָחִים. הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט — מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלֵךְ.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר עַד שֶׁיַּעְמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שֶׁיִּגְבְּיוּהוּ שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן עַל הַסֶּלַע!

רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל, חַד אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהֶעֱמִיק, וְחַד אָמַר: זִיבְלוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו.

וּמְתַקְּנִין אֶת הַמְקוֹלְקֶלֶת בַּמּוֹעֵד. מַאי מְקוֹלְקֶלֶת? אָמַר רַבִּי אַבָּא: שֶׁאִם הָיְתָה עֲמוּקָה טֶפַח — מַעֲמִידָהּ עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים.

פְּשִׁיטָא, חֲצִי טֶפַח עַל שִׁלֹּשָׁה טְפָחִים, כֵּיוָן דְּלָא עָבַר מַיָּא — לָא כְּלוּם הוּא. טִפְחַיִם עַל שְׁנֵים עָשָׂר, דְּקָא טָרַח טִירְחָא יַתִּירָא — לָא.

טִפְחַיִם עַל שִׁבְעָה מַהוּ? הָכָא חֲמִשָּׁה קָא מַעֲמֵיק, וְהָכָא חֲמִשָּׁה קָא מַעֲמֵיק, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דְּאִיכָּא טֶפַח יַתִּירָא — אִיכָּא טִירְחָא טְפֵי? תֵּיקוּ.

אַבָּיֵי שָׁרָא לִבְנֵי בַּר הַמְדָּךְ לְשַׁחוֹפֵי נַהֲרָא. רַבִּי יִרְמְיָה שָׁרָא לְהוּ לִבְנֵי סְכוּתָא לְמִיכְרֵא נַהֲרָא טְמִימָא. רַב אָשֵׁי שָׁרָא לְהוּ לִבְנֵי מָתָא מְחַסְיָא לְאַקְדּוֹחֵי נְהַר בּוּרְנִיץ. אָמַר: כֵּיוָן דְּשָׁתוּ מִינַּיהּ רַבִּים — כְּרַבִּים דָּמֵי, וּתְנַן: עוֹשִׁין כָּל צוֹרְכֵי רַבִּים.

וּמְתַקְּנִין אֶת

דף ה.

קִילְקוּלֵי הַמַּיִם שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְכוּ'. חֲטִיטָה — אִין, חֲפִירָה — לָא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין רַבִּים צְרִיכִין לָהֶם, אֲבָל רַבִּים צְרִיכִין לָהֶם — אֲפִילּוּ חֲפִירָה מוּתָּר.

וְכִי רַבִּים צְרִיכִין לָהֶם מִי שָׁרֵי? וְהָתַנְיָא: חוֹטְטִין בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁל יָחִיד, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל רַבִּים, וְאֵין חוֹפְרִין בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁל רַבִּים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל יָחִיד. מַאי לָאו, בְּשֶׁרַבִּים צְרִיכִין לָהֶם?!

לָא, בְּשֶׁאֵין רַבִּים צְרִיכִין לָהֶם.

דִּכְוותַהּ גַּבֵּי יָחִיד, שֶׁאֵין יָחִיד צָרִיךְ לָהֶם, חֲטִיטָה מִי שָׁרֵי? וְהָתַנְיָא: בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁל יָחִיד — כּוֹנְסִין מַיִם לְתוֹכָן, אֲבָל לֹא חוֹטְטִין וְלֹא שָׁפִין אֶת סִדְקֵיהֶן. וְשֶׁל רַבִּים — חוֹטְטִין אוֹתָן וְשָׁפִין אֶת סִדְקֵיהֶן.

וְאֶלָּא מַאי — בְּשֶׁיָּחִיד צָרִיךְ לָהֶם? דִּכְוותַהּ גַּבֵּי רַבִּים, בְּשֶׁרַבִּים צְרִיכִין לָהֶם, חֲפִירָה מִי אָסִיר? וְהָתַנְיָא: בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁל יָחִיד — כּוֹנְסִין מַיִם לְתוֹכָן וְחוֹטְטִין אוֹתָן, אֲבָל לֹא שָׁפִין אֶת סִדְקֵיהֶן, וְלֹא חוֹטְטִין לְתוֹכָן, וְלֹא סָדִין אוֹתָן בְּסִיד. וְשֶׁל רַבִּים — חוֹפְרִין אוֹתָן, וְסָדִין אוֹתָן בְּסִיד!

אֶלָּא קַשְׁיָא הִוא קַמַּיְיתָא! תִּרֵיץ הָכִי: חוֹטְטִין בּוֹרוֹת שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁיָּחִיד צָרִיךְ לָהֶם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשֶׁל רַבִּים כְּשֶׁרַבִּים צְרִיכִין לָהֶם, דַּאֲפִילּוּ חֲפִירָה מוּתָּר.

וְאֵין חוֹפְרִין בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁל רַבִּים — בְּשֶׁאֵין רַבִּים צְרִיכִין לָהֶם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל יָחִיד, דְּכִי אֵין יָחִיד צָרִיךְ לָהֶם — אֲפִילּוּ חֲטִיטָה נָמֵי אָסוּר.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: עוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי רַבִּים, "כָּל" לְאַתּוֹיֵי מַאי — לָאו לְאַתּוֹיֵי חֲפִירָה?

לָא, לְאַתּוֹיֵי הָא דְּתַנְיָא: יוֹצְאִין לְקַוּוץ אֶת הַדְּרָכִים, וּלְתַקֵּן אֶת הָרְחוֹבוֹת וְאֶת הַמְּקָוְואוֹת, וְלָמוֹד אֶת הַמְּקָוְואוֹת. וְכָל מְקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַרְגִּילִין לְתוֹכוֹ, אַרְבָּעִים סְאָה.

וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא יָצְאוּ וְעָשׂוּ כָּל אֵלּוּ, שֶׁכָּל דָּמִים שֶׁנִּשְׁפְּכוּ שָׁם מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הֵם שְׁפָכוּם — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָיָה עָלֶיךָ דָּמִים".

הָא בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לַהּ: וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת וְאֶת הַמְּקָוְואוֹת. וְעוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי רַבִּים לְאַתּוֹיֵי מַאי — לָאו לְאַתּוֹיֵי חֲפִירָה? שְׁמַע מִינַּהּ.

מְצַיְּנִין אֶת הַקְּבָרוֹת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי: רֶמֶז לְצִיּוּן קְבָרוֹת מִן הַתּוֹרָה מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן".

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: הָא מִקַּמֵּי דְּלֵיתֵי יְחֶזְקֵאל, מַאן אָמַר? וְלֵיטַעְמֵיךְ, הָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה, מִתּוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא לָמַדְנוּ, מִדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי לָמַדְנוּ: "כָּל בֶּן נֵכָר עֲרֵל לֵב וְעֶרֶל בָּשָׂר לֹא יָבֹא אֶל מִקְדָּשִׁי לְשָׁרְתֵנִי" —

מִקַּמֵּי דְּלֵיתֵי יְחֶזְקֵאל, מַאן אָמַר? אֶלָּא גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ וַאֲתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכַהּ אַקְּרָא, הָכָא נָמֵי: גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ, וַאֲתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכַהּ אַקְּרָא.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, מֵהָכָא: "וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא" — טוּמְאָה קוֹרְאָה לוֹ וְאוֹמֶרֶת לוֹ "פְּרוֹשׁ".

וְכֵן אָמַר רַבִּי עוּזִּיאֵל בַּר בְּרִיהּ דְּרַבִּי עוּזִּיאֵל רַבָּה: טוּמְאָה קוֹרְאָה לוֹ וְאוֹמֶרֶת לוֹ "פְּרוֹשׁ".

וְהַאי לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא". צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לְרַבִּים, וְרַבִּים מְבַקְּשִׁין עָלָיו רַחֲמִים!

אִם כֵּן, לִיכְתּוֹב: "וְטָמֵא יִקְרָא", מַאי "וְטָמֵא טָמֵא" — שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

אַבָּיֵי אָמַר, מֵהָכָא: "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל". רַב פָּפָּא אָמַר: "וְאָמַר סְלוּ סְלוּ פַּנּוּ דָּרֶךְ".

רַב חִינָּנָא אָמַר: "הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרִיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: "וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ".

מָר זוּטְרָא אָמַר: "וְהִזַּרְתָּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטּוּמְאָתָם". רַב אָשֵׁי אָמַר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי" — עֲשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי.

רָבִינָא אָמַר: "וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים".

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל הַשָּׂם אוֹרְחוֹתָיו — זוֹכֶה וְרוֹאֶה בִּישׁוּעָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂם דֶּרֶךְ", אַל תִּקְרֵי "וְשָׂם", אֶלָּא: "וְשָׂם דֶּרֶךְ" — "אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים".

רַבִּי יַנַּאי הֲוָה לֵיהּ הָהוּא תַּלְמִידָא דְּכָל יוֹמָא הֲוָה מַקְשֵׁי לֵיהּ, בְּשַׁבְּתָא דְּרִיגְלָא לָא הֲוָה מַקְשֵׁי לֵיהּ,

דף ה:

קְרֵי עֲלֵיהּ: ״וְשָׂם דַּרְכְּךָ אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעָתִי אֱלֹהִים״.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מְצִינִין לֹא עַל כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, וְלֹא עַל עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה, וְלֹא עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. אֲבָל מְצִינִין עַל הַשִּׁדְרָה, וְעַל הַגּוּלְגּוֹלֶת, עַל רוֹב בִּנְיָן, וְעַל רוֹב מִנְיַן הַמֵּת. וְאֵין מְצִינִין עַל הַוַּדְאוֹת, אֲבָל מְצִינִין עַל הַסְּפֵיקוֹת. וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפֵיקוֹת: סְכָכוֹת וּפְרָעוֹת וּבֵית הַפֶּרֶס. וְאֵין מַעֲמִידִין צִיּוּן בְּמָקוֹם טוּמְאָה, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיד אֶת הַטְּהָרוֹת. וְאֵין מַרְחִיקִין צִיּוּן מִמָּקוֹם טוּמְאָה, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיד אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּכְזַיִת מִן הַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל? וְהָא תְּנַן: אֵלּוּ שֶׁמְּטַמְּאִין בְּאֹהֶל — כְּזַיִת מִן הַמֵּת!

אָמַר רַב פָּפָּא: הָכָא בִּכְזַיִת מְצוּמְצָם עָסְקִינַן, דְּסוֹף סוֹף מִיחְסַר חְסַר. מוּטָב יִשָּׂרְפוּ עָלָיו תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים לְפִי שָׁעָה, וְאַל יִשָּׂרְפוּ עָלָיו לְעוֹלָם.

וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפֵיקוֹת: סְכָכוֹת וּפְרָעוֹת.

סְכָכוֹת — אִילָן הַמֵּיסֵךְ עַל הָאָרֶץ.

פְּרָעוֹת — אֲבָנִים פְּרוּעוֹת הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר.

בֵּית הַפֶּרֶס, כְּדִתְנַן: הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר הֲרֵי הוּא עוֹשֶׂה בֵּית הַפֶּרֶס, וְכַמָּה הוּא עוֹשֶׂה — מְלֹא מַעֲנָה מֵאָה אַמָּה.

וּבֵית הַפֶּרֶס מִי מְטַמֵּא בְּאֹהֶל? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מְנַפֵּחַ אָדָם בֵּית הַפֶּרֶס וְהוֹלֵךְ.

וְרַב יְהוּדָה בַּר אַמֵּי מִשְׁמֵיהּ דְּעוּלָּא אָמַר: בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנִידַּשׁ — טָהוֹר!

אָמַר רַב פָּפָּא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּשֶׁדֶּה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר, כָּאן בְּשֶׁדֶּה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר.

וְשֶׁדֶּה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, בֵּית הַפֶּרֶס קְרֵי לֵיהּ? אִין, וְהָתְנַן: שְׁלֹשָׁה בֵּית הַפֶּרֶס הֵן: שָׂדֶה שֶׁנֶּאֱבַד בָּהּ קֶבֶר, וְשָׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, וּשְׂדֵה בוֹכִין.

מַאי ״שְׂדֵה בוֹכִין״? רַב יְהוֹשֻׁעַ בַּר אַבָּא מִשְׁמֵיהּ דְּעוּלָּא אָמַר: שָׂדֶה שֶׁמַּפְטִירִין בָּהּ מֵתִים. וְטַעְמָא מַאי, אָמַר אֲבִימִי: מִשּׁוּם יֵאוּשׁ בְּעָלִים נָעֲשׂוּ בָהּ.

וּשְׂדֵה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר לָא בָּעֵי צִיּוּן? וְהָא תַּנְיָא: מָצָא שָׂדֶה מְצוּיֶּנֶת וְאֵין יָדוּעַ מָה טִיבָהּ, יֵשׁ בָּהּ אִילָנוֹת — בְּיָדוּעַ שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר. אֵין בָּהּ אִילָנוֹת — בְּיָדוּעַ שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם זֵקֶן אוֹ תַּלְמִיד, לְפִי שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בַּדָּבָר!

אָמַר רַב פָּפָּא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא, בְּשָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר דְּצִיְּינוּהָ. יֵשׁ בָּהּ אִילָנוֹת — בְּיָדוּעַ שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, אֵין בָּהּ אִילָנוֹת — בְּיָדוּעַ שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר.

וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא אִילְנוֹת מְגַוְּאי וְקָבֶר מִבָּרַאי?
כִּדְאָמַר עוּלָּא: בְּעוֹמְדִין עַל הַגְּבוּלִין, הָכָא נָמֵי: בְּעוֹמְדִין עַל הַגְּבוּלִין.

דף ו.

וְדִלְמָא טוּמְאָה מְגַוְּאי וְאִילְנוֹת מִבָּרַאי?
בְּמְסוּבָּכִין. וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הָא אָמַרַן: אֵין מַרְחִיקִין צִיּוּן מִמְּקוֹם טוּמְאָה שֶׁלֹּא לְהַפְסִיד אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם זָקֵן אוֹ תַּלְמִיד, לְפִי שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בַּדָּבָר. אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן דְּאִיכָּא בְּמָתָא — כָּל מִילֵּי דְּמָתָא עֲלֵיהּ רַמְיָא.
אָמַר רַב יְהוּדָה: מָצָא אֶבֶן מְצוּיֶּנֶת — תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. שְׁתַּיִם, אִם יֵשׁ סִיד בֵּינֵיהֶן — בֵּינֵיהֶן טָמֵא, וְאִם אֵין סִיד בֵּינֵיהֶן — בֵּינֵיהֶן טָהוֹר.
וְאַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא חוֹרֶשׁ? וְהָתַנְיָא: מָצָא אֶבֶן אַחַת מְצוּיֶּנֶת — תַּחְתֶּיהָ טָמֵא. שְׁתַּיִם, אִם יֵשׁ חוֹרֶשׁ בֵּינֵיהֶן — בֵּינֵיהֶן טָהוֹר, וְאִם לָאו — בֵּינֵיהֶן טָמֵא!
אָמַר רַב פָּפָּא: הָכָא כְּשֶׁהַסִּיד שָׁפוּחַ עַל רָאשֵׁיהֶן וּמְרוּדֶּה לְכָאן וּלְכָאן. אִי אִיכָּא חוֹרֶשׁ בֵּינֵיהֶן — בֵּינֵיהֶן טָהוֹר, דְּאֵימוֹר מֵחֲמַת חוֹרֶשׁ הוּא דְּאִיקְפַל, וְאִי לָא, סִיד דְּבֵינֵי בֵּינֵי הוּא וְטָמֵא.
אָמַר רַבִּי אַסִּי מֻצָּר אֶחָד מְצוּיָּן — הוּא טָמֵא, וְכָל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ טְהוֹרָה. שְׁנַיִם — הֵם טְמֵאִין, וְכָל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ טְהוֹרָה. שְׁלֹשָׁה — הֵם טְמֵאִין, וְכָל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ טְהוֹרָה. אַרְבָּעָה — הֵן טְהוֹרִין, וְכָל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ טְמֵאָה.
דְּאָמַר מָר: אֵין מַרְחִיקִין צִיּוּן מִמְּקוֹם טוּמְאָה, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיד אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
וְיוֹצְאִין אַף עַל הַכִּלְאַיִם.
וְאַכְלְאַיִם בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד נָפְקִינַן? וּרְמִינְהוּ: בְּאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין עַל הַשִּׁקָּלִים וְעַל הַכִּלְאַיִם.
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ קוֹרִין אֶת הַמְּגִילָּה בַּכְּרַכִּים, וְיוֹצְאִין לְקַוּוֹץ אֶת הַדְּרָכִים, וּלְתַקֵּן הָרְחוֹבוֹת, וְלָמוֹד הַמְּקֻוָּאוֹת. וְעוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי רַבִּים, וּמְצַיְּנִין אֶת הַקְּבָרוֹת, וְיוֹצְאִין עַל הַכִּלְאַיִם.
רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, חַד אָמַר: כָּאן בְּבַבְכִּיר, כָּאן בְּאָפִיל. וְחַד אָמַר: כָּאן בִּזְרָעִים, כָּאן בִּירָקוֹת.
אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין נִיצָּן נִיכָּר, אֲבָל נִיצָּן נִיכָּר — יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן.
מַאי שְׁנָא בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד דְּנָפְקִינַן? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִשּׁוּם שִׂכַּר פְּעוּלָּה דְּמוֹזְלֵי גַּבַּן.

אָמַר רַב זְבִיד וְאִיתֵּימָא רַב מְשַׁרְשְׁיָא: שְׁמַע מִינַּהּ, כִּי יָהֲבִינַן לְהוּ שָׂכָר — מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה יָהֲבִינַן לְהוּ. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִדִּידְהוּ יָהֲבִינַן לְהוּ — מַאי נָפְקָא לַן מִינַּיְיהוּ? כֹּל כַּמָּה דְּבָעוּ לִיתֵּן לְהוּ!

וְעַד כַּמָּה? אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק, כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ: כָּל סְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ

דף ו:

רוֹבַע זֶרַע מִמִּין אַחֵר — יְמַעֵט.

וְהָתַנְיָא: הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַפְקִירִין כָּל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ! לָא קַשְׁיָא: כָּאן קוֹדֶם תַּקָּנָה, כָּאן לְאַחַר תַּקָּנָה.

דְּתַנְיָא: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין לִפְנֵי בְּהֶמְתָּן, וְהָיוּ בַּעֲלֵי בָּתִּים שְׁמֵחִין שְׁתֵּי שְׂמָחוֹת: אַחַת שֶׁמְּנַכְּשִׁין לָהֶם שְׂדוֹתֵיהֶן, וְאַחַת שֶׁמַּשְׁלִיכִין לִפְנֵי בְּהֶמְתָּם,

הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין עַל הַדְּרָכִים. וַעֲדַיִין הָיוּ שְׂמֵחִין שְׂמָחָה גְּדוֹלָה שֶׁמְּנַכְּשִׁין שְׂדוֹתֵיהֶן, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַפְקִירִין כָּל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ.

מַתְנִי' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מוֹשְׁכִין אֶת הַמַּיִם מֵאִילָן לְאִילָן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַשְׁקֶה אֶת כָּל הַשָּׂדֶה. זְרָעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ לִפְנֵי הַמּוֹעֵד — לָא יַשְׁקֵם בַּמּוֹעֵד. וַחֲכָמִים מַתִּירִין בָּזֶה וּבָזֶה.

גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה: אִם הָיְתָה שָׂדֶה מְטוּנֶּנֶת — מוּתָּר. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כְּשֶׁאָמְרוּ אָסוּר לְהַשְׁקוֹתָן בַּמּוֹעֵד, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּזְרָעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ מִלִּפְנֵי הַמּוֹעֵד, אֲבָל זְרָעִים שֶׁשָּׁתוּ לִפְנֵי הַמּוֹעֵד — מוּתָּר לְהַשְׁקוֹתָן בַּמּוֹעֵד.

וְאִם הָיְתָה שָׂדֶה מְטוּנֶּנֶת — מוּתָּר. וְאֵין מַשְׁקִין שָׂדֶה גָּרִיד בַּמּוֹעֵד, וַחֲכָמִים מַתִּירִין בָּזֶה וּבָזֶה.

אָמַר רָבִינָא: שְׁמַע מִינַּהּ הַאי תַּרְבִּיצָא שָׁרֵי לְתַרְבּוֹצֵי בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא. שָׂדֶה גָּרִיד מַאי טַעְמָא — דְּאַפְלָא מְשַׁוֵּי לַהּ חָרְפָּא, הָכָא נָמֵי — אַפְלָא מְשַׁוֵּי לָהּ חָרְפָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַרְבִּיצִין שָׂדֶה לָבָן בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא בַּמּוֹעֵד.

וְהָא תַּנְיָא: מַרְבִּיצִין בֵּין בַּמּוֹעֵד בֵּין בַּשְּׁבִיעִית! אָמַר רַב הוּנָא, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, הָא רַבָּנַן.

תַּנְיָא אִידָךְ: מַרְבִּיצִין שָׂדֶה לָבָן עֶרֶב שְׁבִיעִית כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ יְרָקוֹת בַּשְּׁבִיעִית, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּרְבִּיצִין שָׂדֶה לָבָן בַּשְּׁבִיעִית כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ יְרָקוֹת לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית.

מַתְנִי' צָדִין אֶת הָאֵישׁוּת וְאֶת הָעַכְבָּרִים מִשָּׂדֶה הָאִילָן וּמִשָּׂדֶה הַלְּבָן כְּדַרְכּוֹ בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִשָּׂדֶה הָאִילָן — כְּדַרְכּוֹ, וּמִשָּׂדֶה הַלְּבָן — שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ.

וּמְקָרְין אֶת הַפִּירְצָה בַּמּוֹעֵד, וּבַשְּׁבִיעִית בּוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ.

גְּמָ׳ מַאי אִישׁוּת? אָמַר רַב יְהוּדָה: בְּרִיָּה שֶׁאֵין לָהּ עֵינַיִם. אָמַר רָבָא בַּר יִשְׁמָעֵאל וְאִיתֵּימָא רַב יֵימַר בַּר שֶׁלֶמְיָא: מַאי קְרָא? ״כְּמוֹ שַׁבְּלוּל תֶּמֶס יַהֲלֹךְ נֹפֶל אֵשֶׁת בַּל חָזוּ שָׁמֶשׁ״.

תָּנוּ רַבָּנַן: צָדִין אֶת הָאִישׁוּת וְאֶת הָעַכְבָּרִים מִשְּׁדֵה הַלָּבָן וּמִשְּׁדֵה הָאִילָן כְּדַרְכּוֹ, וּמַחְרִיבִין חוֹרֵי נְמָלִים. כֵּיצַד מַחְרִיבִין? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מֵבִיא עָפָר מֵחוֹר זֶה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ חוֹר זֶה, וְהֵן חוֹנְקִין זֶה אֶת זֶה.

אָמַר רַב יֵימַר בַּר שֶׁלֶמְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּאַבָּיֵי: וְהוּא דְּקָאֵי בִּתְרֵי עֲבָרֵי נַהֲרָא, וְהוּא דְּלֵיכָּא גִּשְׁרָא, וְהוּא דְּלֵיכָּא גַּמְלָא, וְהוּא דְּלֵיכָּא מִצָּרָא.

דף ז.

עַד כַּמָּה — עַד פַּרְסָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשְּׁדֵה הָאִילָן כְּדַרְכּוֹ, וּמִשְּׁדֵה הַלָּבָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ. תָּנוּ רַבָּנַן: כֵּיצַד כְּדַרְכּוֹ? חוֹפֵר גּוּמָא וְתוֹלֶה בָּהּ מְצוּדָה. כֵּיצַד שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ? נוֹעֵץ שַׁפּוּד וּמַכֶּה בְּקוֹרְדּוֹם וּמְרַדֶּה הָאֲדָמָה מִתַּחְתֶּיהָ.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּשֶׁאָמְרוּ מִשְּׁדֵה לָבָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּשְׁדֵה לָבָן הַסְּמוּכָה לָעִיר, אֲבָל בִּשְׁדֵה לָבָן הַסְּמוּכָה לִשְׁדֵה הָאִילָן — אֲפִילּוּ כְּדַרְכּוֹ, שֶׁמָּא יֵצְאוּ מִשְּׁדֵה הַלָּבָן וְיַחְרִיבוּ אֶת הָאִילָנוֹת.

וּמְקָרְין אֶת הַפִּירְצָה בַּמּוֹעֵד. כֵּיצַד מְקָרְין? רַב יוֹסֵף אָמַר: בְּהוּצָא וְדַפְנָא.

בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: צָר בִּצְרוֹר, וְאֵינוֹ טָח בְּטִיט. אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כּוֹתֶל הַגִּינָה, אֲבָל כּוֹתֶל הֶחָצֵר — בּוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ.

לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: כּוֹתֶל הַגּוֹחֵה לִרְשׁוּת הָרַבִּים — סוֹתֵר וּבוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. הָתָם כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא — מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, תָּא שְׁמַע: כּוֹתֶל הַגּוֹחֵה לִרְשׁוּת הָרַבִּים — סוֹתֵר וּבוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה — אִין, שֶׁלֹּא מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה — לָא. לֵימָא תֵּיהֱוֵי תִּיּוּבְתֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא?

אָמַר לְךָ רַב חִסְדָּא: הָתָם סוֹתֵר וּבוֹנֶה, הָכָא בּוֹנֶה וְלֹא סוֹתֵר.

הָתָם נָמֵי, לֵיסְתּוֹר וְלָא לֵיבְנֵי! אִם כֵּן, מִימְנַע וְלָא סוֹתֵר.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: וּבַשְּׁבִיעִית בּוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ.

דְּהֵיכָא? אִילֵימָא דְּחָצֵר, צָרִיכָא לְמֵימַר? אֶלָּא לָאו, דְּגִינָּה. וְאַף עַל גַּב דִּמְיַחֲזֵי כְּמַאן דְּעָבֵיד נְטִירוּתָא לְפֵירֵי. שְׁמַע מִינַּהּ.

מַתְנִי׳ רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בַּתְּחִילָּה לְהָקֵל, אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר.

גְּמָ׳ תַּנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים לְהָקֵל, אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר. שֶׁאִם אַתָּה נִזְקָק לוֹ לְהָקֵל — [אַתָּה] נִזְקָק לוֹ אַף לְהַחְמִיר.

אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר בְּמוּסְגָּר, וְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּמוּחְלָט.

אָמַר רָבָא: בְּטָהוֹר כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא חָזוּ לֵיהּ. בְּהֶסְגֵּר רְאִשּׁוֹן דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחָזֵי לֵיהּ. כִּי פְּלִיגִי,

דף ז:

בְּהֶסְגֵּר שֵׁנִי. מָר סָבַר: בְּכֹהֵן תַּלְיָא מִילְּתָא. אִי טָהוֹר — אָמַר לֵיהּ "טָהוֹר", וְאִי טָמֵא — שָׁתֵיק. וּמָר סָבַר: "לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ" כְּתִיב.

אָמַר מָר, אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּמוּחְלָט, וְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר בְּמוּסְגָּר. וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא!

תַּנָּאֵי הִיא אֲלִיבָּא דְּרַבִּי. מָר סָבַר: צַוּוּתָא דְּעָלְמָא עֲדִיף לֵיהּ.

וּמָר סָבַר: צַוּוּתָא דְּאִשְׁתּוֹ עֲדִיפָא לֵיהּ.

לְמֵימְרָא דְּמוּחְלָט מוּתָּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה? אִין, וְהָתַנְיָא: "וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים", שֶׁיְּהֵא אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וְאֵין "אָהֳלוֹ" אֶלָּא אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֵךְ אֱמוֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "שִׁבְעַת יָמִים יִסָּפְרוּ לוֹ", יְמֵי סְפִירוֹ וְלֹא יְמֵי חִלּוּטוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁבְעָה יְמֵי סְפִירוֹ, קַל וָחוֹמֶר לִימֵי חִלּוּטוֹ.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא, דַּנְתִּי לִפְנֵי רַבִּי: לִימַּדְתָּנוּ רַבֵּינוּ, יוֹתָם לֹא הָיָה לוֹ לְעוּזִּיָּהוּ אֶלָּא בִּימֵי חִלּוּטוֹ, אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי כָּךְ אָמַרְתִּי.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: גִּלַּי רַחֲמָנָא בִּימֵי סְפִירוֹ וְכָל שֶׁכֵּן בִּימֵי חִלּוּטוֹ. וּמָר סָבַר: מַאי דְּגַלֵּי — גַּלֵּי, וּמַאי דְּלָא גַּלֵּי — לָא גַּלֵּי.

לְמֵימְרָא דִּבְכֹהֵן תַּלְיָא מִילְּתָא? אִין, וְהָתַנְיָא: "וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ". יֵשׁ יוֹם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בּוֹ, וְיֵשׁ יוֹם שֶׁאִי אַתָּה רוֹאֶה בּוֹ.

מִכָּאן אָמְרוּ: חָתָן שֶׁנּוֹלַד בּוֹ נֶגַע — נוֹתְנִין לוֹ שִׁבְעָה יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. לוֹ וּלְבֵיתוֹ וְלִכְסוּתוֹ. וְכֵן בֶּרֶגֶל — נוֹתְנִין לוֹ שִׁבְעַת יְמֵי הָרֶגֶל, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת". אִם מַמְתִּינִים לוֹ לְדָבָר הָרְשׁוּת — כָּל שֶׁכֵּן לְדָבָר מִצְוָה.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: מַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ. וְרָבָא אָמַר: דְּבַר הָרְשׁוּת אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ.

וְרַבִּי יְהוּדָה — מֵהָתָם לָא גָּמְרִינַן, דְּחִידּוּשׁ הוּא,

דף ח.

דְּהָא עֵצִים וַאֲבָנִים בְּעָלְמָא לָא מִטַּמְּאוּ, וְהָכָא מִטַּמְּאוּ.

וְרַבִּי אָמַר: אִצְטְרִיךְ, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ", הָוֶה אָמֵינָא לִדְבַר מִצְוָה — אִין, לִדְבַר הָרְשׁוּת — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "וְצִוָּה הַכֹּהֵן".

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "וְצִוָּה הַכֹּהֵן", הָוֶה אָמֵינָא: הָנֵי — אִין, דְּלָאו טוּמְאָה דְּגוּפֵיהּ, אֲבָל טוּמְאָה דְּגוּפֵיהּ — אֵימָא מִיחְזָא חַזְיָא לֵיהּ. צְרִיכָא.

אָמַר מָר: יֵשׁ יוֹם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בּוֹ, וְיֵשׁ יוֹם שֶׁאִי אַתָּה רוֹאֶה בּוֹ.

מַאי מַשְׁמַע? אָמַר אַבָּיֵי: אִם כֵּן לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא "בְּיוֹם", מַאי "וּבְיוֹם"? שְׁמַע מִינַּהּ: יֵשׁ יוֹם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בּוֹ, וְיֵשׁ יוֹם שֶׁאִי אַתָּה רוֹאֶה בּוֹ.

רָבָא אָמַר: כּוּלְּהּ קְרָא יַתִּירָא הוּא, דְּאִם כֵּן לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "וּבְהֵרָאוֹת", מַאי "וּבְיוֹם"? שְׁמַע מִינַּהּ: יֵשׁ יוֹם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בּוֹ, וְיֵשׁ יוֹם שֶׁאִי אַתָּה רוֹאֶה בּוֹ.

וְאַבָּיֵי, הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ — בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה.

וְרָבָא, בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן". וְאַבָּיֵי, הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי סוֹמֵא בְּאַחַת מֵעֵינָיו.

וְרָבָא נַמִּי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְהָכִי? אֵין, הָכִי נַמִּי.

וְאֶלָּא בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת". "לִי" — וְלֹא לְאוֹרִי.

וְאַבָּיֵי, אִי מֵהָתָם הָוֶה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי טוּמְאָה דִּלְאוּ דְּגוּפֵיהּ, אֲבָל טוּמְאָה דְּגוּפֵיהּ אֲפִילּוּ לְאוֹרוֹ נָמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' וְעוֹד אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מְלַקֵּט אָדָם עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵבֶל הוּא לוֹ.

לֹא יְעוֹרֵר אָדָם עַל מֵתוֹ, וְלֹא יְסַפְּדֶנּוּ קוֹדֶם לֶרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם.

גְּמ' וּרְמִינְהוּ: הַמְלַקֵּט עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ — הֲרֵי זֶה מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם, וְלָעֶרֶב אֵין מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶן. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: אֲפִילּוּ צְרוּרִין לוֹ בְּסִדִינוֹ!

אָמַר אַבָּיֵי: אֵימָא, מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחַת הֶרֶגֶל עָלָיו.

וְלֹא יְעַרְעֵר עַל מֵתוֹ. מַאי לֹא יְעַרְעֵר עַל מֵתוֹ? אָמַר רַב: כַּד הָדַר סַפְדָנָא בְּמַעְרְבָא, אָמְרִי: יִבְכּוֹן עִמֵּיהּ כָּל מְרִירֵי לִיבָּא.

קוֹדֶם הֶרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם. מַאי שְׁנָא שְׁלֹשִׁים יוֹם?

אָמַר רַב כָּהֲנָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁכִּינֵּס מָעוֹת לַעֲלוֹת לָרֶגֶל, וּבָא סַפְּדָן וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ, וּנְטָלָתַן אִשְׁתּוֹ וּנְתָנָתַן לוֹ, וְנִמְנַע וְלֹא עָלָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ: לֹא יְעוֹרֵר עַל מֵתוֹ וְלֹא יַסְפִּידֶנּוּ קוֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם.
וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

דף ח:

לְפִי שֶׁאֵין הַמֵּת מִשְׁתַּכֵּחַ מִן הַלֵּב שְׁלֹשִׁים יוֹם. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּקָעֲבִיד בְּחִנָּם.

מַתְנִי' אֵין חוֹפְרִין כּוּכִין וּקְבָרוֹת בַּמּוֹעֵד, אֲבָל מְחַנְּכִין אֶת הַכּוּכִין בַּמּוֹעֵד. וְעוֹשִׂין נִבְרֶכֶת בַּמּוֹעֵד, וְאָרוֹן עִם הַמֵּת בֶּחָצֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ נְסָרִים.

גְּמָ' מַאי כּוּכִין וּמַאי קְבָרוֹת? אָמַר רַב יְהוּדָה: כּוּכִין בַּחֲפִירָה, וּקְבָרוֹת בִּבְנָיָן. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אֵלּוּ הֵן כּוּכִין וְאֵלּוּ הֵן קְבָרוֹת, כּוּכִין בַּחֲפִירָה, וּקְבָרוֹת בִּבְנָיָן.
אֲבָל מְחַנְּכִין אֶת הַכּוּכִין. כֵּיצַד מְחַנְּכִין? אָמַר רַב יְהוּדָה: שֶׁאִם הָיָה אָרוֹךְ — מְקַצְּרוֹ. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: מַאֲרִיךְ בּוֹ, וּמַרְחִיב בּוֹ.
וְעוֹשִׂין נִבְרֶכֶת כּוּ'. מַאי נִבְרֶכֶת? אָמַר רַב יְהוּדָה: זוֹ בָּקִיעַ. וְהָתַנְיָא: הַנִּבְרֶכֶת וְהַבָּקִיעַ! אָמַר אַבָּיֵי וְאִיתֵּימָא רַב כָּהֲנָא: גִּיהָא וּבַר גִּיהָא.
וְאָרוֹן עִם הַמֵּת בֶּחָצֵר. תְּנַיָּא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: עוֹשִׂין כָּל צוֹרְכֵי הַמֵּת. גּוֹזְזִין לוֹ שְׂעָרוֹ, וּמְכַבְּסִין לוֹ כְּסוּתוֹ, וְעוֹשִׂין לוֹ אָרוֹן מִנְּסָרִין הַמְנוּסָּרִין מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף מְבִיאִין עֵצִים וּמְנַסְּרָן בְּצִינְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

מַתְנִי' אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, לֹא בְּתוּלוֹת וְלֹא אַלְמָנוֹת, וְלֹא מְיַיבְּמִין — מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ. אֲבָל מַחְזִיר הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ.
וְעוֹשֶׂה אִשָּׁה תַּכְשִׁיטֶיהָ בַּמּוֹעֵד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא תָּסוּד, מִפְּנֵי שֶׁנִּיּוּוּל הוּא לָהּ. הַהֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ, וְהָאוּמָּן מַכְלִיב. וּמְסָרְגִין אֶת הַמִּטּוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְמַתְּחִין.

גְּמָ' וְכִי שִׂמְחָה הִיא לוֹ, מַאי הָוֵי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, וְאָמְרִי לַהּ: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לְפִי שֶׁאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה. רַבָּה בַּר [רַב] הוּנָא אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּנִּיחַ שִׂמְחַת הָרֶגֶל וְעוֹסֵק בְּשִׂמְחַת אִשְׁתּוֹ.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הָא דְּרַבָּה בַּר [רַב] הוּנָא — דְּרַב הוּא. דְּאָמַר רַב דָּנִיאֵל בַּר קַטִּינָא אָמַר רַב: מִנַּיִן שֶׁאֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ", "בְּחַגֶּךָ" — וְלֹא בְּאִשְׁתֶּךָ.
עוּלָּא אָמַר: מִפְּנֵי הַטּוֹרַח. רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אָמַר: מִפְּנֵי בִּיטּוּל פְּרִיָה וּרְבִיָה.
מֵיתִיבִי: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ אֲסוּרִין לִישָּׂא בַּמּוֹעֵד —

דף ט.

מוּתָּרִין לִישָּׂא עֶרֶב הֶרֶגֶל, קַשְׁיָא לְכוּלְּהוּ.
לָא קַשְׁיָא לְמַאן דְּאָמַר מְשׁוּם שִׂמְחָה — עִיקַּר שִׂמְחָה חַד יוֹמָא הוּא.
לְמַאן דְּאָמַר מְשׁוּם טִירְחָא — עִיקַּר טִירְחָא חַד יוֹמָא הוּא. לְמַאן דְּאָמַר מְשׁוּם בִּיטּוּל פְּרִיָה וּרְבִיָה, לְחַד יוֹמָא לָא מַשְׁהֵי אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ.
וּדְאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה מְנָלַן? דִּכְתִיב: ”וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת הַהִיא אֶת הֶחָג וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת עַד נַחַל מִצְרַיִם [לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ] שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם”. וְאִם אִיתָא דִּמְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה — אִיבְּעִי לֵיהּ לְמֵינְטַר עַד הֶחָג, וּמִיעְבַּד שִׁבְעָה לְהָכָא וּלְהָכָא.
וְדִלְמָא מִינְטַר לָא נָטְרִינַן, וְהֵיכָא דְּאִתְרְמִי — עָבְדִינַן! אִיבְּעִי לֵיהּ לְשַׁיּוֹרֵי פּוּרְתָּא.
שַׁיּוֹרֵי בְּנַיִן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לָא מְשַׁיְּירִינַן. אִיבְּעִי לֵיהּ לְשַׁיּוֹרֵי בְּאַמָּה כָּלְיָא עוֹרֵב.
אַמָּה כָּלְיָא עוֹרֵב צוֹרֶךְ בְּנַיִן הַבַּיִת הוּא. אֶלָּא מִדְּמַיְּיתַר קְרָא, מִכְּדֵי כְּתִיב ”אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם”, ”שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים” לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ הָנֵי לְחוֹד וְהָנֵי לְחוֹד.
אָמַר רַבִּי פָּרְנָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹתָהּ שָׁנָה לֹא עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְהֵיוּ דּוֹאֲגִים וְאוֹמְרִים: שֶׁמָּא נִתְחַיְּבוּ שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלָיָיה, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם: כּוּלְּכֶם מְזוּמָּנִין לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.
מַאי דְּרוּשׁ? אָמְרוּ, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה מִשְׁכָּן, שֶׁאֵין קְדוּשָּׁתוֹ קְדוּשַּׁת עוֹלָם — וְקָרְבַּן יָחִיד דּוֹחֶה שַׁבָּת דְּאִיסּוּר סְקִילָה, מִקְדָּשׁ, דִּקְדוּשָּׁתוֹ קְדוּשַּׁת עוֹלָם, וְקָרְבַּן צִבּוּר, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּעָנוּשׁ כָּרֵת — לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!
אֶלָּא, אַמַּאי הֱיוּ דּוֹאֲגִים? הָתָם צוֹרֶךְ גָּבוֹהַּ, הָכָא צוֹרֶךְ הֶדְיוֹט. הָכָא נָמֵי: מֶיעְבַּד לִיעְבְּדוּ, מֵיכָל לָא נֵיכְלוּ וְלָא לִישְׁתּוּ! אֵין שִׂמְחָה בְּלֹא אֲכִילָה וּשְׁתִיָה.
וּמִשְׁכָּן דְּדָחֵי שַׁבָּת מְנָלַן? אִילֵימָא מִדִּכְתִיב: ”בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי”, דִּלְמָא שְׁבִיעִי לְקָרְבָּנוֹת! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָמַר קְרָא: ”בְּיוֹם עַשְׂתֵּי עָשָׂר יוֹם”. מָה יוֹם כּוּלּוֹ רָצוּף, אַף עַשְׂתֵּי עָשָׂר כּוּלָּן רְצוּפִין.
וְדִלְמָא יָמִים הָרְאוּיִין? כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא: ”בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם”. מָה יוֹם כּוּלּוֹ רָצוּף, אַף שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם כּוּלָּן רְצוּפִין.
וְדִלְמָא הָכָא נָמֵי יָמִים הָרְאוּיִין! אִם כֵּן, תְּרֵי קְרָאֵי לְמָה לִי?
וּמִקְּדֵשׁ דְּדוֹחֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים, מְנָלַן? אִילֵימָא מִדִּכְתִיב: ”אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם”, וְדִלְמָא יָמִים הָרְאוּיִין! גְּמַר ”יוֹם” ”יוֹם” מֵהָתָם.

יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם: כּוּלְכֶם מְזוּמָּנִין לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וּמְנָלַן דְּאַחֵיל לְהוּ? דְּתָנֵי תַּחְלִיפָא: ״בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה׳ לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ״.

״לְאָהֳלֵיהֶם״ — שֶׁהָלְכוּ וּמָצְאוּ נָשֵׁיהֶם בְּטָהֳרָה, ״שְׂמֵחִים״ — שֶׁנִּהֲנוּ מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, ״וְטוֹבֵי לֵב״ — שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נִתְעַבְּרָה אִשְׁתּוֹ בְּבֵן זָכָר, ״עַל כָּל הַטּוֹבָה״ — שֶׁיָּצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם: כּוּלְכֶם מְזוּמָּנִין לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

״לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ״. בִּשְׁלָמָא ״לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ״ — דְּאַחֵיל לְהוּ עָוֹן יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶלָּא ״לְדָוִד עַבְדּוֹ״ מַאי הִיא?

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשָׁעָה שֶׁבִּיקֵּשׁ שְׁלֹמֹה לְהַכְנִיס אָרוֹן לַמִּקְדָּשׁ דָּבְקוּ שְׁעָרִים זֶה לָזֶה. אָמַר שְׁלֹמֹה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע רְנָנוֹת וְלֹא נַעֲנָה, פָּתַח וְאָמַר ״שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ׳״ וְלֹא נַעֲנָה,

כֵּיוָן שֶׁאָמַר ״ה׳ אֱלֹהִים אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי דָּוִד עַבְדֶּךָ״ — מִיָּד נַעֲנָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נֶהְפְּכוּ פְּנֵי שׁוֹנְאֵי דָּוִד כְּשׁוּלֵי קְדֵירָה, וְיָדְעוּ הַכֹּל שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אוֹתוֹ עָוֹן.

רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן עַסְמַיי וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן גֵּרִים תָּנוּ פָּרָשַׁת נְדָרִים בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, אִיפְּטוּר מִינֵּיהּ בְּאוּרְתָּא. לְצַפְרָא הֲדוּר וְקָא מִפַּטְרֵי מִינֵּיהּ. אֲמַר לְהוּ: וְלָאו אִיפַּטְרִיתוּ מִינַּי בְּאוּרְתָּא?

אֲמַרוּ לֵיהּ: לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ תַּלְמִיד שֶׁנִּפְטָר מֵרַבּוֹ וְלֵן בְּאוֹתָהּ הָעִיר, צָרִיךְ לִיפָּטֵר מִמֶּנּוּ פַּעַם אַחֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת הָעָם וַיְבָרֲכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ״, וּכְתִיב: ״וּבַיּוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת הָעָם״!

אֶלָּא, מִכָּאן לְתַלְמִיד הַנִּפְטָר מֵרַבּוֹ וְלֵן בְּאוֹתָהּ הָעִיר, צָרִיךְ לִיפָּטֵר מִמֶּנּוּ פַּעַם אַחֶרֶת.

אֲמַר לֵיהּ לְבֶרִיהּ: בְּנִי אָדָם הַלְּלוּ אֲנָשִׁים שֶׁל צוּרָה הֵם, זִיל גַּבַּיְיהוֹן דְּלִיבָּרְכוּךְ. אָזַל, אַשְׁכְּחִינְהוּ דְּקָא רָמוּ קְרָאֵי אַהֲדָדֵי. כְּתִיב: ״פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְכָל דְּרָכֶיךָ יִכּוֹנוּ״, וּכְתִיב: ״אוֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפַלֵּס״.

לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּמִצְוָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ עַל יְדֵי אֲחֵרִים,

דף ט:

כָּאן בְּמִצְוָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ עַל יְדֵי אֲחֵרִים.

הֲדַר יָתְבִי וְקָא מִבְּעֵי לְהוּ, כְּתִיב: ״יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ״ — הָא חֲפָצֵי שָׁמַיִם יִשְׁווּ בָהּ, וּכְתִיב: ״כָּל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ״ — דַּאֲפִילּוּ חֲפָצֵי שָׁמַיִם לֹא יִשְׁווּ בָהּ!

כָּאן בְּמִצְוָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ עַל יְדֵי אֲחֵרִים, כָּאן בְּמִצְוָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ עַל יְדֵי אֲחֵרִים.

אָמַרוּ לֵיהּ: מַאי בָּעֵית הָכָא? אָמַר לְהוּ, דַּאֲמַר לִי אַבָּא: זִיל גַּבַּייהוּ דְּלִיבָּרְכוּךְ. אָמַרוּ לֵיהּ: יְהֵא רַעֲוָא דְּתִזְרַע וְלָא תֶּחְצַד, תְּעַיֵּיל וְלָא תַּיפֵּוק, תַּיפֵּוק וְלָא תְּעַיֵּיל, לִיחְרוֹב בֵּיתָךְ וְלִיתּוֹב אוּשְׁפִּיזָךְ, לִבַּלְבֵּל פָּתוּרָךְ, וְלָא תִּחְזֵי שַׂתָּא חַדְתָּא.

כִּי אָתָא לְגַבֵּי אֲבוּהּ, אָמַר לֵיהּ: לָא מִבַּעְיָא דְּבָרוֹכֵי לָא בָּירְכֶן אֲבָל צַעֲוֹרֵי צַעֲרֶן. אָמַר לֵיהּ: מַאי אֲמַרוּ לָךְ? הָכִי וְהָכִי אֲמַרוּ לִי. אָמַר לֵיהּ: הָנָךְ כּוּלְּהוּ בְּרָכָתָא נִינְהוּ. תִּזְרַע וְלָא תֶּחְצַד: תּוֹלִיד בָּנִים וְלָא יְמוּתוּ. תְּעַיֵּיל וְלָא תַּיפֵּוק: תְּעַיֵּיל כַּלָּתָא וְלָא לֵימוּתוּ בְּנָךְ דְּלִיפְקוּן. תַּיפֵּוק וְלָא תְּעַיֵּיל: תּוֹלִיד בְּנָתָא וְלָא יְמוּתוּ גּוּבְרֵייהוּ וְלִיהְדְּרוּ לְוָתָיךְ.

לִיחְרוֹב בֵּיתָךְ וְלִיתּוֹב אוּשְׁפִּיזָךְ — דְּהַאי עָלְמָא אוּשְׁפִּיזָךְ, וְהָהֵיא עָלְמָא בֵּיתָא, דִּכְתִיב: ”קְרָבָם בָּתֵּימוֹ לְעוֹלָם”. אַל תִּקְרֵי ”קִרְבָּם”, אֶלָּא ”קִבְרָם”.

לְבַלְבֵּל פָּתוּרָךְ: בִּבְנֵי וּבְנָתָא. וְלָא תִּיחְזֵי שַׂתָּא חַדְתָּא: דְּלָא תְּמוּת אִתְּתָךְ וְלָא תִּנְסַב אִינְתְּתָא אַחֲרִיתִי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא אִפְּטַר מִינַּייהּ דְּרַב, אֲמַר לֵיהּ אֲבוּהּ: זִיל לְגַבֵּייהּ דְּלִיבָּרְכָךְ. אָמַר לֵיהּ: יְהֵא רַעֲוָא דְּלָא תְּבַיֵּישׁ וְלָא תִּתְבַּיֵּישׁ. אָתָא גַּבֵּי אֲבוּהּ. אָמַר לֵיהּ: מַאי אָמַר לָךְ? אָמַר לֵיהּ: מִילִּין בְּעָלְמָא הוּא דְּאָמַר לִי.

אָמַר לֵיהּ: בָּרָכָךְ בִּרְכָתָא דְּבֵרְכָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וּתְנָא בַּהּ, דִּכְתִיב: ”וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם וְגוֹ' וְלֹא יֵבוֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם. וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אֲנִי וְגוֹ' וְלֹא יֵבוֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם”.

וְעוֹשָׂה אִשָּׁה תַּכְשִׁיטֶיהָ. תָּנוּ רַבָּנָן, אֵלּוּ הֵן תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים: כּוֹחֶלֶת וּפוֹקֶסֶת וּמַעֲבִירָה סָרָק עַל פָּנֶיהָ. וְאֵיכָא דְּאָמְרִי מַעֲבֶרֶת סָרָק עַל פָּנֶיהָ שֶׁל מַטָּה.

דְּבֵיתְהוּ דְּרַב חִסְדָּא מְקַשְּׁטָא בְּאַנְפֵּי כַּלְתָּהּ. יָתֵיב רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא וְיָתֵיב וְקָאָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא יַלְדָּה, אֲבָל זְקֵנָה — לֹא.

אֲמַר לֵיהּ: הֶאֱלֹהִים! אֲפִילּוּ אִמְּךְ וַאֲפִילּוּ אִימָּא דְּאִימָּךְ, וַאֲפִילּוּ עוֹמֶדֶת עַל קִבְרָהּ. דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: בַּת שִׁיתִּין כְּבַת שֵׁית, לְקַל טַבְלָא רַהֲטָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא תָּסוּד. תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִשָּׁה לֹא תָּסוּד מִפְּנֵי שֶׁנִּיווּל הוּא לָהּ. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּסִיד שֶׁיְּכוֹלָה לְקַפְּלוֹ בַּמּוֹעֵד, שֶׁטּוֹפַלְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמְּצִירָה הִיא עַכְשָׁיו — שְׂמֵחָה הִיא לְאַחַר זְמַן.

וּמִי אִית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה הַאי סְבָרָא? וְהָתְנַן:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִפְרָעִין מֵהֶן מִפְּנֵי שֶׁמֵּצֵר. אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי שֶׁמֵּצֵר עַכְשָׁיו — שֶׁמֵּחַ הוּא לְאַחַר זְמַן!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הַנַּח לְהִלְכוֹת מוֹעֵד, דְּכוּלְּהוּ מֵצֵר עַכְשָׁיו וְשָׂמֵחַ לְאַחַר זְמַן נִינְהוּ. רָבִינָא אָמַר: גּוֹי לְעִנְיַן פֵּרָעוֹן לְעוֹלָם מֵצֵר.

אָמַר רַב יְהוּדָה: בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִגִּיעוּ לְפִירְקָן וְלֹא הִגִּיעוּ לְשָׁנִים, עֲנִיּוֹת טוֹפְלוֹת אוֹתָן בְּסִיד, עֲשִׁירוֹת טוֹפְלוֹת אוֹתָן בְּסוֹלֶת, בָּנוֹת מְלָכִים בְּשֶׁמֶן הַמּוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמּוֹר״.

מַאי ״שֶׁמֶן הַמּוֹר״? רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא אָמַר: סְטָטַת, רַב יִרְמְיָה בַּר אַמֵּי אָמַר: שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ.

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַנְפִּיקִינוּן — שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ. וְלָמָּה סָכִין אוֹתוֹ? שֶׁמַּשִּׁיר אֶת הַשֵּׂעָר וּמְעַדֵּן אֶת הַבָּשָׂר.

רַב בִּיבִי הֲוָה לֵיהּ בְּרַתָּא, טַפְּלַהּ אֵבֶר אֵבֶר. שְׁקַל בַּהּ אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי. הֲוָה הָהוּא גּוֹי בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דַּהֲוָה לֵיהּ בְּרַתָּא. טַפְּלַהּ בְּחַד זְמָנָא וּמְתָה, אֲמַר: קָטְלַהּ בִּיבִי לִבְרָתִי. אָמַר רַב נַחְמָן: רַב בִּיבִי דְּשָׁתֵי שִׁיכְרָא — בָּעַיִין בְּנָתֵיהּ טְפָלָא, אֲנַן דְּלָא שָׁתֵינַן שִׁיכְרָא — לָא בָּעַיִין בְּנָתִין טְפָלָא.

דף י.

הַהֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ. הֵיכִי דָּמֵי הֶדְיוֹט? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מְלֹא מַחַט בְּבַת אַחַת. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר: כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּין אִימְרָא בְּחֻפַּת חֲלוּקוֹ.

וְהָאוּמָּן מַכְלִיב. מַאי מַכְלִיב? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַפְסִיעַ. רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל אָמַר: שִׁינֵּי כַּלְבָּתָא.

מָסָרְגִין אֶת הַמִּטּוֹת. מַאי ״מָסָרְגִין״ וּמַאי ״מְמַתְּחִין״? כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא וְרַבִּי אַסִּי, וְתַרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּחִזְקִיָּה וְרַבִּי יוֹחָנָן חַד אָמַר: מָסָרְגִין — שְׁתֵּי וָעֵרֶב, וּמְמַתְּחִין — שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב. וְחַד אָמַר: מָסָרְגִין — שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב, וּמְמַתְּחִין — שֶׁאִם הָיָה רָפוּי, מְמַתְּחוֹ.

אִינִי? וְהָא תָּנֵי רַב תַּחְלִיפָא בַּר שָׁאוּל: וְשָׁוִין שֶׁאֵין מַפְשִׁילִין חֲבָלִים לְכַתְּחִלָּה. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר מָסָרְגִין — שְׁתֵּי וָעֵרֶב, וּמְמַתְּחִין — שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי רַב תַּחְלִיפָא בַּר שָׁאוּל: וְשָׁוִין שֶׁאֵין מַפְשִׁילִין חֲבָלִים לְכַתְּחִלָּה.

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מָסָרְגִין — שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב, מְמַתְּחִין — שֶׁאִם הָיָה רָפוּי הָיָה מְמַתְּחוֹ. הַשְׁתָּא שְׁתֵּי וְעֵרֶב אָמְרַתְּ לָא — חֲבָלִים לְכַתְּחִלָּה מִיבַּעְיָא?! קַשְׁיָא.

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבִין: מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר מָסָרְגִין — שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב? וְהָתְנַן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַמִּטָּה מִשֶּׁיְּסָרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים!

אֶלָּא, כִּי אָתָא רָבִין אָמַר: בְּמְסָרְגִין כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּשְׁתֵּי וְעֵרֶב, אֶלָּא כִּי פְּלִיגִי בְּמְמַתְּחִין. מָר סָבַר מְמַתְּחִין — שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב, וּמָר סָבַר: שֶׁאִם הָיָה רָפוּי מְמַתְּחוֹ.
מֵיתִיבִי: מְסָרְגִין אֶת הַמִּטָּה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמְּמַתְּחִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְמַתְּחִין, אֲבָל לֹא מְסָרְגִין. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אֵין מְמַתְּחִין כָּל עִיקָּר.
בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר מְמַתְּחִין שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֶב, הַיְינוּ דְּאָתוּ יֵשׁ אוֹמְרִים לְאִיפְּלוּגֵי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁאִם הָיָה רָפוּי מְמַתְּחוֹ, לְיֵשׁ אוֹמְרִים מְמַתְּחוֹ נָמֵי לָא?
אִין, כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לְמִמְלֵייהּ בְּמָאנֵי — לָא טָרְחִינַן.

מַתְנִי' מַעֲמִידִין תַּנּוּר וְכִירַיִם וְרֵיחַיִם בַּמּוֹעֵד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מְכַבְּשִׁין אֶת הָרֵיחַיִם בַּתְּחִילָּה.

גְּמָ' מַאי מְכַבְּשִׁין? רַב יְהוּדָה אָמַר: מְנַקֵּר רֵיחָיָא. רַב יִחְיֵאל אָמַר: בַּת עֵינָא.
מֵיתִיבִי: מַעֲמִידִין תַּנּוּר וְכִירַיִם בַּמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגְמוֹר מְלַאכְתָּן, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף יִגְמוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: מַעֲמִידִין אֶת הַחֲדָשָׁה, וּמְכַבְּשִׁין אֶת הַיְשָׁנָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אֵין מְכַבְּשִׁין כָּל עִיקָּר.
בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר מְכַבְּשִׁין מְנַקֵּר רֵיחָיָא — הַיְינוּ דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בִּישָׁנָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר בַּת עֵינָא יְשָׁנָה — בַּת עֵינָא לְמָה לַהּ? כְּגוֹן דְּקָא בָּעֵי לְאַרְווֹחֵי טְפֵּי פּוּרְתָּא.
רַב הוּנָא שַׁמְעֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּקָא מְנַקֵּר רֵיחָיָא בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא, אֲמַר: מַאן הַאי? אִיתַּחִיל גּוּפֵיהּ דְּקָא מַחֵיל חוּלָּא דְּמוֹעֲדָא. סָבַר לַהּ כְּיֵשׁ אוֹמְרִים.
דָּרֵשׁ רַב חָמָא: נוֹקְרִין רֵיחַיִם בַּמּוֹעֵד. מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אָמַר: אֲפִילּוּ סוּס שֶׁרוֹכֵב עָלָיו וַחֲמוֹר שֶׁרוֹכֵב עָלָיו — מוּתָּר לִיטּוֹל צִפָּרְנַיִם בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד,

דף י:

אֲבָל חֲמָרָא דְּרֵיחָיָא — לָא.
רַב יְהוּדָה שָׁרֵי לְמֵישְׁקַל טוּפְרֵיהּ לַחֲמָרָא דְּרֵיחָיָא, וּלְאוֹקוֹמֵי רֵיחָיָא, וּלְמֵיבְנֵי רֵיחָיָא, וּלְמֵיבְנֵי אַמַּת רֵיחָיָא, וּלְמֵיבְנֵי אוּרְיָא. רָבָא שָׁרֵא לְסָרוֹקֵי סוּסְיָא, וּלְמֵיבְנֵי אַקְרְפִּיטָא, וּלְמֵיבְנֵי אִיצְטַבָּא.
רָבָא שָׁרֵא לְמֵישְׁקַל דְּמָא לִבְהֵמָה בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, תַּנְיָא דִּמְסַיַּיע לָךְ: מַקִּיזִין דָּם לַבְּהֵמָה, וְאֵין מוֹנְעִין רְפוּאָה לַבְּהֵמָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.
רָבָא שָׁרֵא לְכַסְכּוֹסֵי קִירְמֵי. מַאי טַעְמָא — מַעֲשֶׂה הֶדְיוֹט הוּא. אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַמֵּי אֲמַר רַב חִסְדָּא: קִיטּוּרֵי בֵּירֵי — אֲסִיר. מַאי טַעְמָא — מַעֲשֶׂה אוּמָּן הוּא.
אָמַר רָבָא: מַאן דִּמְתַקֵּיל אַרְעָא אַדַּעְתָּא דְּבֵי דָּרֵי — שְׁרֵי, אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא — אֲסִיר.

הֵיכִי דָּמֵי? — מוּלְיָא בְּמוּלְיָא וְנָצָא בְּנָצָא — אַדַּעְתָּא דְּבֵי דָּרֵי, שְׁקַל מוּלְיָא וּשְׁדָא בְּנָצָא — אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּזָכֵי זֵיכֵי, אַדַּעְתָּא דְּצִיבֵי — שְׁרֵי, אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא — אָסִיר. הֵיכִי דָּמֵי? שָׁקֵיל רַבְרְבֵי וְשָׁבֵיק זוּטְרֵי — אַדַּעְתָּא דְּצִיבֵי, שְׁקַל רַבְרְבֵי וְזוּטְרֵי — אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּפָתַח מַיָּא לְאַרְעֵיהּ, אַדַּעְתָּא דְּכוּוֵרֵי — שְׁרֵי, אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא — אָסִיר.

הֵיכִי דָּמֵי? פָּתַח תְּרֵי בָּבֵי, חַד מֵעִילָּאי וְחַד מִתַּתָּאי — אַדַּעְתָּא דְּכוּוֵרֵי, פָּתַח חַד בָּבָא — אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּפָשַׁח דִּיקְלָא, אַדַּעְתָּא דְּחֵיוָתָא — שְׁרֵי, אַדַּעְתָּא דְּדִיקְלָא — אָסִיר.

הֵיכִי דָּמֵי? שָׁקֵיל כּוּלֵּיהּ מֵחַד גִּיסָא — אַדַּעְתָּא דְּחֵיוָתָא, מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא — אַדַּעְתָּא דְּדִיקְלָא וַאֲסִיר.

וְאָמַר רָבָא: הָנֵי תַּמְרֵי תּוּחְלָנֵי, מִיגְזְרִינְהוּ — שְׁרֵי, מַיְיצִינְהוּ — אָסִיר. רַב פָּפָּא אָמַר: כֵּיוָן דְּמַתְלְעֵי — כִּפְרָקְמַטְיָא הָאֵבֶד דָּמֵי, וְשָׁרֵי.

וְאָמַר רָבָא: פִּרְקְמַטְיָא כָּל שֶׁהוּא, אָסוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין: וּבַדָּבָר הָאָבֵד — מוּתָּר.

רָבִינָא הֲוָה לֵיהּ הָהוּא עִיסְקָא דַּהֲוָה מְזַדְּבַן בְּשִׁיתָּא אַלְפֵי, שַׁהֲיֵיהּ לְזַבּוֹנֵיהּ בָּתַר חוּלְיָא דְּמוֹעֲדָא וְזַבְּנֵיהּ בִּתְרֵיסַר אַלְפֵי.

רָבִינָא הֲוָה מַסֵּיק זוּזֵי בִּבְנֵי אַקְרָא דְּשַׁנְוָאתָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי, אֲמַר לֵיהּ: מַהוּ לְמֵיזַל הָאִידָּנָא עֲלַיְיהוּ? אֲמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּהָאִידָּנָא הוּא דְּמַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ, בְּיוֹמֵי אַחֲרִינֵי לָא מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ — כִּפְרָקְמַטְיָא הָאֵבֶד דָּמֵי, וְשָׁרֵי.

תַּנְיָא נָמֵי גַּבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה כִּי הַאי גַּוְונָא: הוֹלְכִין

דף יא.

לְיָרִיד שֶׁל גּוֹיִם, וְלוֹקְחִים בְּהֶמָה, עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, בָּתִּים, שָׂדוֹת וּכְרָמִים, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בָּעַרְכָּאוֹת שֶׁלָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָן.

רַב שְׁרָא לְחַיָּיא בַּר אָשֵׁי לְמִיגְדַּל אוּהֲרֵי בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא. מַאי טַעְמָא — מַעֲשֶׂה הֶדְיוֹט הוּא, אֲבָל אִיזְלֵי — אָסוּר. מַאי טַעְמָא — מַעֲשֶׂה אוּמָּן הוּא.

רַב יְהוּדָה שְׁרָא לְאַמֵּי תַּנּוּרְאָה לְמִיגְדַּל תַּנּוּרֵי, וּלְרַבָּה בַּר עִשְׁבִּי לְמִיגְדַּל מַהוֹלְתָא. אִינִי? וְהָא תָּנֵי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: וְשָׁוִין שֶׁאֵין גּוֹדְלִין תַּנּוּר לְכַתְּחִילָּה! לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּימוֹת הַחַמָּה, כָּאן בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים.

מַתְנִי׳ עוֹשִׂין מַעֲקֶה לַגֹּג וְלַמִּרְפֶּסֶת מַעֲשֵׂה הֶדְיוֹט, אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂה אוּמָּן. שָׂפִין אֶת הַסְּדָקִין וּמַעֲגִילִין אוֹתָן בַּמַּעֲגִילָה, בַּיָּד וּבָרֶגֶל אֲבָל לֹא בְּמַחְלְצַיִם.

הַצִּיר וְהַצִּינּוֹר וְהַקּוֹרָה וְהַמַּנְעוּל וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ — מְתַקְּנָן בַּמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּין לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד.

וְכָל כְּבָשִׁין שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל מֵהֶן בַּמּוֹעֵד כּוֹבְשָׁן.

גְּמָ׳ הֵיכִי דָּמֵי מַעֲשֵׂה הֶדְיוֹט? רַב יוֹסֵף אָמַר: בְּהוּצָא וְדַפְנָא. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: צָר בִּצְרוֹר וְאֵינוֹ טָח בְּטִיט.

שָׂפִין אֶת הַסְּדָקִין וּמַעֲגִילִין אוֹתָן בַּמַּעֲגִילָה. הַשְׁתָּא בְּמַעֲגִילָה אָמְרַתְּ שְׁרֵי — בַּיָּד וּבָרֶגֶל מִיבַּעְיָא? הָכִי קָאָמַר: שָׂפִין אֶת הַסְּדָקִין וּמַעֲגִילִין אוֹתָן כְּעֵין מַעֲגִילָה, בַּיָּד וּבָרֶגֶל, אֲבָל לֹא בְּמַחְלְצַיִם.

הַצִּיר וְהַצִּינּוֹר וְהַקּוֹרָה וְהַמַּנְעוּל וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ — מְתַקְּנָן בַּמּוֹעֵד. וּרְמִינְהִי: עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלַיִם כּוּ׳. עַד יָמָיו — אִין, מִכָּאן וְאֵילָךְ — לָא!

לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּדְנַפְחֵי, כָּאן בִּדְנַגָּרֵי.

מַתְקֵיף לַהּ רַב חִסְדָּא: יֹאמְרוּ, קַלָּא רַבָּה — אֲסִיר, קַלָּא זוּטְרָא — שְׁרֵי! אֶלָּא אָמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּמַגָּלֵי, הָא — בַּחֲצִינֵי. רַב פָּפָּא אָמַר: כָּאן — קוֹדֶם גְּזֵירָה, כָּאן — לְאַחַר גְּזֵירָה.

רַב אָשֵׁי אָמַר: הָא — רַבִּי יְהוּדָה, הָא — רַבִּי יוֹסֵי. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: מַאן תַּנָּא שִׁינּוּי בַּמּוֹעֵד בְּדָבָר הָאָבֵד — דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רָבִינָא: כְּמַאן מְרַלְיְנַן הַאִידָּנָא קִבְיוֹתָא דְּדַשָּׁא בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא, כְּמַאן — כְּרַבִּי יוֹסֵי.

כְּבָשִׁין שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל בַּמּוֹעֵד — כּוֹבְשָׁן. בְּדִיתָא לְבַאי כְּווֹרֵי, אָזוּל כּוּלֵי עָלְמָא צוּד אַיְיתוֹ כְּווֹרֵי, שְׁרָא לְהוּ רָבָא לְמֵימְלַח מִינַּיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, וְהָא תְּנַן: כְּבָשִׁין שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל מֵהֶן בַּמּוֹעֵד — כּוֹבְשָׁן! אָמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא אַדַּעְתָּא דַּאֲכִילָה אַיְיתִינְהוּ, וְאִי שָׁבֵיק לְהוּ פָּסְדִי, כִּפְרַקְמַטְיָא הָאָבֵד דָּמֵי, וּשְׁרֵי.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, שְׁרָא לְהוּ רָבָא מֵיצַד מֵיזַל אַיְיתוֹיֵי וּמֵימְלַח. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא אֲנַן, כְּבָשִׁין שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל מֵהֶן כּוֹבְשָׁן תְּנַן!

אָמַר לֵיהּ: הָנֵי נָמֵי מִיתַּאֲכְלִי אַגַּב אִיצְּצָא. כִּי הָא דִּשְׁמוּאֵל עָבַדוּ לֵיהּ שִׁיתִּין אִיצְּצֵי וַאֲכַל.

רָבָא אִיקְּלַע לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, עָבְדִי לֵיהּ שִׁיתִּין אִיצְּצֵי וַאֲכַל.

רַב אִיקְּלַע לְבֵי רַב שַׁפִּיר, אַיְיתוֹ לְקַמַּיְיהוּ הָהוּא כְּווֹרָא תִּילְתָּא בִּישׁוּלָא תִּילְתָּא מִילְחָא וְתִילְתָּא טַוּוְיָא.

אָמַר רַב: אֲמַר לִי אַדָּא צַיָּידָא, כְּוותָא סָמוּךְ לְמִיסְרְחֵיהּ מְעַלֵּי. וְאָמַר רַב, אֲמַר לִי אַדָּא צַיָּידָא: כְּוותָא, טַוְויָיא בַּאֲחוּהּ, אַסּוֹקֵיהּ בַּאֲבוּהּ, מֵיכְלֵי[ה] בִּבְרֵיהּ, מִשְׁתֵּי עֲלֵיהּ אֲבוּהּ. וְאָמַר רַב, אֲמַר לִי אַדָּא צַיָּידָא: כְּוותָא, תַּחְלֵי, וַחֲלָבָא — לִיטְעוֹן גּוּפָא וְלָא לִיטְעוֹן פּוּרְיָא. וְאָמַר רַב, אֲמַר לִי אַדָּא צַיָּידָא: כְּוותָא, תַּחְלֵי, וַחֲלָבָא — מַיָּא וְלָא שִׁיכְרָא, שִׁיכְרָא וְלָא חַמְרָא.

הֲדַרַן עֲלָךְ מַשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלָחִין

דף יא:

מִי שֶׁהָפַךְ אֶת זֵיתָיו וְאֵירְעוֹ אֵבֶל אוֹ אוֹנֶס, אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ פּוֹעֲלִים — טוֹעֵן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה וּמַנִּיחָהּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זוֹלֵף וְגוֹמֵר, וְנָף כְּדַרְכּוֹ.

גְּמָ' פְּתַח בְּאֵבֶל וְסִיֵּים בַּמּוֹעֵד. אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי זֹאת אוֹמֶרֶת: דְּבָרִים הַמּוּתָּרִין בַּמּוֹעֵד, אֲסוּרִים בִּימֵי אֵבֶלוֹ.

רַב אָשֵׁי אָמַר, לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא בִּימֵי אֵבֶלוֹ, דְּמִדְּרַבָּנַן הוּא וּשְׁרֵי, אֶלָּא אֲפִילּוּ בַּמּוֹעֵד, דְּאִיסּוּר מְלָאכָה מִדְּאוֹרַיְיתָא בִּמְקוֹם פְּסִידָא — שָׁרוּ רַבָּנַן.

תָּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי. אֵלּוּ דְּבָרִים הָעוֹשִׂין לָאֵבֶל בִּימֵי אֵבְלוֹ: זֵיתָיו הֲפוּכִין — טוֹעֲנִין לוֹ, וְכַדּוּ לָגוּף וּפִשְׁתָּנוֹ לְהַעֲלוֹת מִן הַמִּשְׁרָה, וְצַמְרוֹ לְהַעֲלוֹת מִן הַיּוֹרָה, וּמַרְבִּיצִים שָׁדֵהוּ מִשֶּׁתַּגִּיעַ עוֹנַת הַמַּיִם שֶׁלּוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זוֹרְעִין לוֹ שָׂדֶה נִיר וְשָׂדֶה הָעוֹמֶדֶת לְפִשְׁתָּן. אָמְרוּ לוֹ: אִם לֹא תִּזְרַע בְּבַכִּיר — תִּזְרַע בְּאָפֵל, אִם לֹא תִּזְרַע פִּשְׁתָּן — תִּזְרַע מִמִּין אַחֵר.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זֵיתָיו הֲפוּכִין וְאֵין שָׁם אוּמָּן אֶלָּא הוּא, כַּדּוּ לָגוּף וְאֵין שָׁם אוּמָּן אֶלָּא הוּא, פִּשְׁתָּנוֹ לְהַעֲלוֹת מִן הַמִּשְׁרָה וְצַמְרוֹ לְהַעֲלוֹת מִן הַיּוֹרָה וְאֵין שָׁם אוּמָּן אֶלָּא הוּא — הֲרֵי זֶה יַעֲשֶׂה בְּצִינְעָא.

יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם הָיָה אוּמָּן לָרַבִּים, וְסַפָּר וּבַלָּן לָרַבִּים, וְהִגִּיעַ עֵת הָרֶגֶל וְאֵין שָׁם אוּמָּן אֶלָּא הוּא — הֲרֵי זֶה יַעֲשֶׂה.

הָאָרִיסִין וְהַחֲכִירִין וְהַקִּבְּלָנִין — הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲשׂוּ אֲחֵרִים בִּשְׁבִילָן. הַחַמְרִין הַגַּמָּלִין וְהַסַּפָּנִין — הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יַעֲשׂוּ, וְאִם הָיוּ מוּחְכָּרִין אוֹ מוּשְׂכָּרִין אֵצֶל אֲחֵרִים — הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲשׂוּ. שָׂכִיר

יוֹם אֶפִילּוּ בְּעִיר אַחֶרֶת — לֹא יַעֲשֶׂה. הָיְתָה מְלֵאכֶת אֲחֵרִים בְּיָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּקִיבּוֹלֶת — לֹא יַעֲשֶׂה.

אַף עַל פִּי שֶׁבְּקִיבּוֹלֶת, וְלָא מִיבַּעְיָא שֶׁאֵינָהּ קִיבּוֹלֶת?! אַדְרַבָּה, קִיבּוֹלֶת כְּדִידֵיהּ דָּמֵי! אֶלָּא אֵימָא: בֵּין קִיבּוֹלֶת בֵּין שֶׁאֵינָהּ קִיבּוֹלֶת — לֹא יַעֲשֶׂה.

הָיְתָה מְלֵאכְתּוֹ בְּיַד אֲחֵרִים, בְּבֵיתוֹ — לֹא יַעֲשׂוּ, בְּבֵית אַחֵר — יַעֲשׂוּ.

מָרְיוֹן בְּרֵיהּ דְּרָבִין וּמָר בְּרֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא הֲוָה לְהוּ הַהוּא גַּמְלָא דְּתוֹרָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אִיתְרַעָא בֵּיהּ מִילְּתָא בְּמָר בְּרֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא וּפַסְקֵיהּ לְגַמְלֵיהּ. אָמַר רַב אָשֵׁי: גַּבְרָא רַבָּה כְּמָר בְּרֵיהּ דְּרַב אַחָא עָבֵיד הָכִי? נְהִי דִּלְפִסֵידָא דִּידֵיהּ לָא חָיֵישׁ, אַדַּאֲחֵרִים לָא חָיֵישׁ?! וְהָא תַּנְיָא: אִם הָיוּ מוּשְׂכָּרִין אוֹ מוּחְכָּרִין אֵצֶל אֲחֵרִים — הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲשׂוּ!

וְהוּא סָבַר: אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.

דף יב.

אָמַר שְׁמוּאֵל: מְקַבְּלֵי קִיבּוֹלֶת, בְּתוֹךְ הַתְּחוּם — אָסוּר. חוּץ לַתְּחוּם — מוּתָּר.

אָמַר רַב פָּפָּא: וַאֲפִילּוּ חוּץ לַתְּחוּם, לֹא אָמַרַן אֶלָּא דְּלֵיכָּא מָתָא דִּמְקָרְבָא לְהָתָם, אֲבָל אִיכָּא מָתָא דִּמְקָרְבָא לְהָתָם — אָסוּר.

אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: וְכִי לֵיכָּא מָתָא דִּמְקָרְבָא לְהָתָם נָמֵי, לָא אָמַרַן אֶלָּא בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים, דְּלָא שְׁכִיחִי אִינָשֵׁי דְּאָזְלִי לְהָתָם, אֲבָל בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, דִּשְׁכִיחִי אִינָשֵׁי דְּאָזְלִי וְאָתוּ לְהָתָם — אָסוּר.

מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בְּנוּ לֵיהּ אַפַּדְנָא מְקַבְּלֵי קִיבּוֹלֶת חוּץ לַתְּחוּם. אִיקְּלַע רַב סָפְרָא וְרַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא, וְלָא עַלּוּ לְגַבֵּיהּ. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: הוּא נָמֵי לָא עָל בְּגַוֵּויהּ.

וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: מְקַבְּלֵי קִיבּוֹלֶת — בְּתוֹךְ הַתְּחוּם אָסוּר, חוּץ לַתְּחוּם מוּתָּר! אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: סַיּוֹעֵי סַיַּיע בְּתִיבְנָא בַּהֲדַיְיהוּ.

רַב חָמָא שְׁרָא לְהוּ לְאַבָּוְנְגָּרֵי דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא לְמֵיעְבַד לְהוּ עֲבִידְתָּא בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא, אֲמַר: כֵּיוָן דַּאֲגַר לָא קָא שָׁקְלִי, שַׁרְשׁוּיֵי הוּא דְּקָא מְשָׁרְשׁוּ לֵיהּ, וְלֵית לַן בַּהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: מְקַבְּלִין קִיבּוֹלֶת בַּמּוֹעֵד לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, וּבַמּוֹעֵד אָסוּר. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כֹּל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה — אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה — אֵינוֹ אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה. תַּנְיָא אִידַּךְ: מְקַבְּלִין קִיבּוֹלֶת בַּמּוֹעֵד לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְמַדּוֹד וְשֶׁלֹּא יִשְׁקוֹל וְשֶׁלֹּא יְמָנֶה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחוֹל.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מַרְבִּיעִין בְּהֵמָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. כֵּיוֹצֵא בּוֹ: אֵין מַרְבִּיעִין בַּבְּכוֹר וְלֹא בַּפְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין.

תַּנְיָא אִידַּךְ: אֵין מַרְבִּיעִין בְּהֵמָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמוֹרָה שֶׁתִּבְעָה — מַרְבִּיעִין עָלֶיהָ זָכָר בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תִּצְטַנֵּן, וּשְׁאָר כָּל הַבְּהֵמוֹת — מַכְנִיסִין אוֹתָן לְבַקְרוּת.
תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מְדַיְּרִין לֹא בְּשַׁבָּתוֹת וְלֹא בְּיָמִים טוֹבִים וְלֹא בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְאִם בָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן — מוּתָּר.
וְאֵין מְסַיְּיעִין אוֹתָן, וְאֵין מוֹסְרִין לָהֶם שׁוֹמֵר לְנַעֵר אֶת צֹאנָם. הָיָה שׁוֹכִיר שַׁבָּת, שׁוֹכִיר חֹדֶשׁ, שׁוֹכִיר שָׁנָה, שׁוֹכִיר שָׁבוּעַ — מְסַיְּיעִין אוֹתָן, וּמוֹסְרִין לָהֶם שׁוֹמֵר לְנַעֵר אֶת צֹאנָם. רַבִּי אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת — בְּטוֹבָה, בְּיוֹם טוֹב — בִּמְזוֹנוֹת, בַּמּוֹעֵד — בְּשָׂכָר. אָמַר רַב יוֹסֵף: הִלְכְתָא כְּרַבִּי.

מַתְנִי' וְכֵן מִי שֶׁהָיָה יֵינוֹ בְּתוֹךְ הַבּוֹר וְאֵירְעוֹ אֵבֶל אוֹ אוֹנֶס אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ — זוֹלֵף וְגוֹמֵר וְגָף כְּדַרְכּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹשֶׂה לוֹ לִימּוּדִים בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יַחְמִיץ.

גְּמָ' וּצְרִיכָא. דְּאִי אִשְׁמְעִינַן קַמַּיְיתָא, בְּהַהִיא קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי — מִשּׁוּם דְּמִישְׁחָא נְפִישׁ פְּסֵידֵיהּ, אֲבָל חַמְרָא דְּלָא נְפִישׁ פְּסֵידֵיהּ — אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה. וְאִי אַשְׁמְעִינַן בָּתְרַיְיתָא, בְּהַהִיא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲבָל בְּהָךְ אֵימָא מוֹדֶה לְרַבִּי יוֹסֵי. צְרִיכָא.
אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַבָּא: מַאן תַּנָּא שִׁינּוּי בַּמּוֹעֵד בְּדָבָר הָאָבֵד — דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַב יוֹסֵף: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.
בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַהוּ לְמֵישַׁע חָבִיתָא דְּשִׁכְרָא בְּחוּלָּא דְמוֹעֲדָא? אֲמַר לְהוּ: סִינַי אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. אֵימוֹר דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּחַמְרָא, בְּשִׁכְרָא מִי אָמַר!
חַמְרָא טַעְמָא מַאי — מִשּׁוּם דְּנָפִישׁ פְּסֵידֵיהּ, שִׁכְרָא נָמֵי אִית בֵּיהּ פְּסֵידָא. דְּאָמַר אַבָּיֵי, אֲמַרָה לִי אֵם: בַּר שֵׁית סָאוִי וּשְׁיִיעַ, מִבַּר תַּמְנֵי וְלָא שְׁיִיעַ.
אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: הִלְכוֹת מוֹעֵד כְּהִלְכוֹת כּוּתִים בַּהֲלָכָה. לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַב דְּנִיאֵל בַּר קַטִּינָא אָמַר רַב: לוֹמַר שֶׁהֵן עֲקוּרוֹת וְאֵין לְמֵידוֹת זוֹ מִזּוֹ.
דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: זוֹפְתִין כּוּזְתָא וְאֵין זוֹפְתִין חָבִיתָא. רַב דִּימִי מִנְּהַרְדְּעָא אָמַר: זוֹפְתִין חָבִיתָא וְאֵין זוֹפְתִין כּוּזְתָא. מָר חָיֵישׁ לְפְסִידָא, וּמָר חָיֵישׁ לְטִירְחָא.
אָמַר אַבָּיֵי: נָקְטִינַן הִלְכוֹת מוֹעֵד כְּהִלְכוֹת שַׁבָּת;

דף יב:

יֵשׁ מֵהֶן פָּטוּר אֲבָל אָסוּר, וְיֵשׁ מֵהֶן מוּתָּר לְכַתְּחִלָּה.
רַב הוּנָא חֲצַדוּ לֵיהּ חֲצָדָא בְּמוֹעֲדָא. אֵיתְיֵבִיהּ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא לְרַב הוּנָא טוֹחֲנִין קֶמַח בַּמּוֹעֵד לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אָסוּר. דְּבָר שֶׁאֲבוּד בַּמּוֹעֵד — מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ בַּמּוֹעֵד, דְּבָר שֶׁאֵינוֹ אָבוּד בַּמּוֹעֵד — אָסוּר.

בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בִּתְלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, אֲבָל מְחוּבָּר לַקַּרְקַע — אֲפִילּוּ כּוּלּוֹ אָבוּד אָסוּר. וְאִם אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, קוֹצֵר וּמְעַמֵּר וְדָשׁ וְזוֹרֶה וּבוֹרֵר וְטוֹחֵן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָדוּשׁ בְּפָרוֹת!

אֲמַר לֵיהּ: יְחִידָאָה הִיא, וְלָא סְבִירָא לַן כְּוָותֵיהּ. דְּתַנְיָא, כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: דָּבָר הַתָּלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, אֲפִילּוּ מִקְצָתוֹ אָבוּד — מוּתָּר, וְהַמְחוּבָּר לַקַּרְקַע — אֲפִילּוּ כּוּלּוֹ אָבוּד אָסוּר.

וְאִי רַבִּי יוֹסֵי, יָדוּשׁ נָמֵי בְּפָרוֹת?! הָא אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַבָּא: מַאן תַּנָּא שִׁינּוּי בַּמּוֹעֵד בְּדָבָר הָאָבֵד — דִּלְא כְּרַבִּי יוֹסֵי!

אֲמַר לָךְ: הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן דְּכָל יוֹמָא לָאו בְּפָרוֹת דְּיָישֵׁי, הַאי־דְּנָא נָמֵי לָאו שִׁינּוּי הוּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: טוֹחֲנִין בַּמּוֹעֵד לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אָסוּר. וְאִם טָחַן וְהוֹתִיר — הֲרֵי זֶה מוּתָּר. קוֹצְצִין עֵצִים בַּמּוֹעֵד לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אָסוּר, וְאִם קִצֵּץ וְהוֹתִיר — הֲרֵי זֶה מוּתָּר.

מְטִילִין שֵׂכָר בַּמּוֹעֵד לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אָסוּר, וְאִם הֵטִיל וְהוֹתִיר — הֲרֵי זֶה מוּתָּר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים.

וּרְמִינְהוּ: מְטִילִין שֵׂכָר בַּמּוֹעֵד לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אָסוּר, אֶחָד שֵׂכַר תְּמָרִים, וְאֶחָד שֵׂכַר שְׂעוֹרִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יָשָׁן, מַעֲרִים וְשׁוֹתֶה מִן הֶחָדָשׁ. תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: אֵין מַעֲרִימִין בְּכָךְ, רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲרִימִין.

רַב חֲצַדוּ לֵיהּ חֲצָדָא בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא. שְׁמַע שְׁמוּאֵל, אִיקְפַּד. לֵימָא שְׁמוּאֵל כִּיחִידָאָה סְבִירָא לֵיהּ? לָא, חֲצָדָא דְּחִיטֵּי הֲוָה, דְּלָא הֲוָה פָּסֵיד.

וְרַב מַאי טַעְמָא עָבֵיד הָכִי? אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל הֲוָה. וּשְׁמוּאֵל — לָא סַיְימוּהָ קַמֵּיהּ. אִי נָמֵי, אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.

רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה נָפַק בְּחוּמְרְתָּא דְּמָדוּשָׁא, וְאִשְׁתְּיִ מַיָּא דְּאַחֵים קַפִּילָא אֲרַמָּאָה. שְׁמַע רַבִּי אַמֵּי, אִיקְפַּד. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי טַעְמָא אִיקְפַּד? אִי מְשׁוּם חוּמְרְתָּא דְּמָדוּשָׁא, הָא תַּנְיָא: הַשִּׁירִין, הַנְּזָמִים וְהַטַּבָּעוֹת — הֲרֵי הֵן כְּכָל הַכֵּלִים הַנִּיטָּלִין בֶּחָצֵר.

אִי מְשׁוּם דְּאִישְׁתְּיִ מַיָּא דְּאַחֵים קַפִּילָא אֲרַמָּאָה, הָא אָמַר שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק אָמַר רַב: כֹּל שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, אֵין בּוֹ מְשׁוּם בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם! אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.

אָמַר רַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב: קוֹצֵץ אָדָם דֶּקֶל בַּמּוֹעֵד, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא לַנְּסוֹרֶת שֶׁלּוֹ. לֵייט עֲלֵיהּ אַבָּיֵי.

רַב אָשֵׁי הֲוָה לֵיהּ אִבָּא בִּשְׁלַנְיָיא. אֲזַל לְמִיקְצֵייהּ בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא, אֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁילָא מִשְּׁלַנְיָיא לְרַב אָשֵׁי: מַאי דַּעְתָּיךְ, דְּקָאָמַר רַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב: קוֹצֵץ אָדָם דֶּקֶל בַּמּוֹעֵד אַף

עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא לַנְּסוֹרֶת שֶׁלּוֹ — הָא לֵייט עֲלַהּ אַבָּיֵי! אֲמַר לֵיהּ: לָא שְׁמִיעַ לִי, כְּלוֹמַר, לָא סְבִירָא לִי. אִישְׁתְּמִיט נַרְגָּא, בָּעֵי לְמִיפְסְקֵיהּ לְשָׁקֵיהּ. שַׁבְקֵיהּ וַהֲדַר אֲתָא.

רַב יְהוּדָה שָׁרֵא לְמֵיעְקַר כִּיתְנָא וּלְמִיקְטַל כְּשׁוּתָא, וּלְמֵיעְקַר שׁוּמְשְׁמֵי. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: בִּשְׁלָמָא כִּיתְנָא — חֲזֵי לַחֲפִיפָה, כְּשׁוּתָא — חֲזֵי לִשְׁיכְרָא, אֶלָּא שׁוּמְשְׁמֵי לְמַאי חֲזֵי? חֲזֵי לְנַזְיֵי דְּאִית בְּהוּ.

רַבִּי יַנַּאי הֲוָה לֵיהּ הָהוּא פִּרְדֵּיסָא דִּמְטָא זְמָנֵיהּ בְּחוּלְּא דְּמוֹעֲדָא, קָטְפֵיהּ. לְשָׁנָה שַׁהֵיוּהּ כּוּלֵּי עָלְמָא לְפִרְדֵּיסַיְיהוּ לְחוּלְּא דְּמוֹעֲדָא. אַפְקְרֵיהּ רַבִּי יַנַּאי לְפִרְדֵּיסֵיהּ הָהוּא שַׁתָּא.

מַתְנִי׳ מַכְנִיס אָדָם פֵּירוֹתָיו מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, וְשׁוֹלֶה פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֹּאבַד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּין אֶת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכוּלָּן אִם כִּוְּונוּ מְלַאכְתָּן בַּמּוֹעֵד — יֹאבֵדוּ.

גְּמָ׳ תְּנָא: וּבִלְבַד שֶׁיַּכְנִיסֵם בְּצִנְעָא לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

רַב יוֹסֵף הֲוָה לֵיהּ כְּשׁוּרֵי, עַיְּילִינְהוּ בֵּימָמָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, וְהָתַנְיָא: וּבִלְבַד שֶׁיַּכְנִיסֵם בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ! אָמַר לֵיהּ: צִנְעָא דְּהָנֵי — יְמָמָא הוּא, כֵּיוָן דְּבָלֵילְיָא בָּעוּ גַּבְרֵי יַתִּירֵי, וּבָעוּ מַדְבּוּרֵי דְּנוּרָא, אָוּושָׁא מִילְּתָא.

וְשׁוֹלֶה פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה כּוּ'. בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי זֵירָא: כְּוָון מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד וָמֵת, מַהוּ שֶׁיְּקַנְסוּ בָּנָיו אַחֲרָיו?

אִם תֵּימְצֵי לוֹמַר

דף יג.

צָרַם אֹזֶן בְּכוֹר קָנַסוּ בָּנוֹ אַחֲרָיו — מִשּׁוּם דְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא,

וְאִם תֵּמְצֵי לוֹמַר מָכַר עַבְדּוֹ לְגוֹי וָמֵת קָנַסוּ בָּנוֹ אַחֲרָיו — מִשּׁוּם דְּכֹל יוֹמָא מַפְקַע לֵיהּ מִמְּצוֹת,

הָכָא מַאי: גַּבְרָא קָנֵיס רַבָּנַן — וְהָא לֵיתֵיהּ, אוֹ דִלְמָא: מָמוֹנָא קָנֵיס רַבָּנַן — וְהָא אִיתֵיהּ!

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: שָׂדֶה שְׁנִתְקַוְּצָה בַּשְּׁבִיעִית — תִּזָּרַע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, נִטַּיְּבָה אוֹ נִדַּיְּירָה — לֹא תִּזָּרַע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: נָקְטִינַן, הֶטֵּיבָהּ וָמֵת — בְּנוֹ זוֹרְעָהּ, אַלְמָא: לְדִידֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, לְבֶרֶיהּ לָא קָנַסוּ רַבָּנַן. הָכָא נָמֵי: לְדִידֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, לְבֶרֶיהּ לָא קָנַסוּ רַבָּנַן.

אָמַר אַבָּיֵי: נָקְטִינַן: טִימֵּא טַהֲרוֹתָיו וָמֵת — לֹא קָנַסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו. מַאי טַעְמָא — הֵיזֵק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר לָא שְׁמֵיהּ הֵיזֵק. לְדִידֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, לְבֶרֶיהּ לָא קָנַסוּ רַבָּנַן.

מַתְנִי׳ אֵין לוֹקְחִין בָּתִּים עֲבָדִים וּבְהֵמָה אֶלָּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, אוֹ לְצוֹרֶךְ הַמּוֹכֵר שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל.

גְּמָ׳ בְּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: שָׂכַר פְּעוּלָּה שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ, תְּנֵינָא: אוֹ לְצוֹרֶךְ הַמּוֹכֵר שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל. לְאֵתוֹיֵי מַאי? לָאו לְאֵתוֹיֵי שָׂכַר פְּעוּלָּה! אָמַר לֵיהּ: לָא, פָּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי חוֹב בַּמּוֹעֵד, וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ, אוֹ שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל — הֲרֵי זֶה יִכְתּוֹב. שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל — לְאֵתוֹיֵי מַאי? לָאו לְאֵתוֹיֵי שָׂכַר פְּעוּלָּה! שְׁמַע מִינַּהּ.

מוֹתִיב רַב שֵׁשֶׁת: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שָׁלֹשׁ אוּמָנִיּוֹת עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת: הַחַיָּיטִין וְהַסַּפָּרִין וְהַכּוֹבְסִין. הַחַיָּיטִין — שֶׁכֵּן הֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, הַסַּפָּרִין וְהַכּוֹבְסִין — שֶׁכֵּן הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין מוּתָּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שָׂכַר פְּעוּלָּה שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל שְׁרֵי — כָּל מְלָאכוֹת נָמֵי לִישְׁתְּרוֹ, דְּהָא אִיכָּא שָׂכַר פְּעוּלָּה שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל!

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: אֶלָּא מֵעַתָּה בִּנְיָן לִישְׁתְּרֵי, שֶׁכֵּן כּוֹתֶל הַגּוֹהֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים — סוֹתֵר וּבוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה!

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: אֶלָּא מֵעַתָּה לַבְּלָר לִישְׁתְּרֵי, שֶׁכֵּן כּוֹתְבִין קִידּוּשֵׁי נָשִׁים גִּיטִּין וְשׁוֹבָרִין! אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: מוֹעֵד אַאַרְבָּעָה עָשָׂר קָא רָמֵית? מוֹעֵד — מִשּׁוּם טִירְחָא הוּא, וּבְמָקוֹם פְּסִידָא שָׁרוּ רַבָּנַן. אַרְבָּעָה עָשָׂר — מִשּׁוּם צוֹרֶךְ יוֹם טוֹב הוּא. מִידֵּי דְּצוֹרֶךְ יוֹם טוֹב שָׁרוּ רַבָּנַן, מִידֵּי דְּלָאו צוֹרֶךְ יוֹם טוֹב לָא שָׁרוּ רַבָּנַן.

מַתְנִי׳ אֵין מְפַנִּין מִבֵּית לְבֵית, אֲבָל מְפַנֶּה הוּא לְחָצֵרוֹ. אֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, אִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם — מְפַנֶּן לְחָצֵר אַחֶרֶת.

גְּמָ׳ וְהָאָמְרַתְּ רֵישָׁא אֵין מְפַנִּין כְּלָל? אָמַר אַבָּיֵי: סֵיפָא אֲתָאן לְבֵית שָׁבָּחְצֵר.

וְאֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן. אָמַר רַב פָּפָּא: בְּדֵיק לַן רָבָא, תְּנַן: אֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, וּרְמִינְהוּ: מוֹלִיכִין וּמְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד! וְשַׁנְּינַן לֵיהּ: כָּאן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, כָּאן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. אִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. כָּאן בְּמַאֲמִינוֹ, כָּאן בְּשֶׁאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ.

דף יג:

וְהָתַנְיָא: מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, כְּגוֹן כַּד מִבֵּית הַכַּדָּר, וְכוֹס מִבֵּית הַזַּגָּג. אֲבָל לֹא צָמֶר מִבֵּית הַצַּבָּע, וְלֹא כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן. וְאִם אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל — נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ וּמַנִּיחוֹ אֶצְלוֹ. וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ — מַנִּיחוֹ בְּבֵית הַסָּמוּךְ לוֹ. וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם שֶׁמָּא יִגְנְבוּ — מְפַנֶּן לְחָצֵר אַחֶרֶת, וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ — מְבִיאָן בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

תַּרְצְתְּ מְבִיאִין, מוֹלִיכִין קַשְׁיָא, דְּקָתָנֵי: אֵין מְבִיאִין, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מוֹלִיכִין! אֶלָּא: מְחַוְורָתָא כִּדְשַׁנְיֵין מֵעִיקָּרָא.

מַתְנִי' מְחַפִּין אֶת הַקְּצִיעוֹת בְּקַשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מְעַבְּדִין. מוֹכְרֵי פֵּירוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים — מוֹכְרִים בְּצִנְעָה לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. הַצַּיָּידִין וְהַדַּשּׁוּשׁוֹת וְהַגַּרוֹסוֹת — עוֹשִׁין בְּצִנְעָה לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֵם הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן.

גְּמָ' פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא וְרַבִּי אַסִּי, וְתַרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּחִזְקִיָּה וְרַבִּי יוֹחָנָן. חַד אָמַר: "מְחַפִּין" אַקְלוֹשֵׁי, "מְעַבְּדִין" אַסְמוֹכֵי. וְחַד אָמַר: "מְחַפִּין" בֵּין אַקְלוֹשֵׁי בֵּין אַסְמוֹכֵי, "מְעַבְּדִין" — עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין כְּרִי. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "מְעַבְּדִין" עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין כְּרִי, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

מוֹכְרֵי פֵּירוֹת כְּסוּת וְכֵלִים מוֹכְרִין בְּצִנְעָה וְכוּ'. אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵן הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן — דְּלָא הֲווֹ עָבְדִי כְּלָל, אוֹ דִלְמָא דַּהֲווֹ עָבְדִי בְּצִנְעָה?

תָּא שְׁמַע: מוֹכְרֵי פֵּירוֹת כְּסוּת וְכֵלִים — מוֹכְרִין בְּצִנְעָה לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תַּגָּרֵי טְבֶרְיָא הֵן הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן שֶׁלֹּא יְהוּ מוֹכְרִין כָּל עִיקָּר. צָדֵי חַיּוֹת וְעוֹפוֹת וְדָגִים — צָדִין בְּצִנְעָה לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: צָדֵי עַכּוֹ הֵן הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן שֶׁלֹּא יְהוּ צָדִין כָּל עִיקָּר. דָּשׁוֹשֵׁי חִילְקָא טַרְגִּיס וְטִיסְנִי — דּוֹשְׁשִׁין בְּצִנְעָה לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: דָּשׁוֹשֵׁי צִיפּוֹרֵי הֵן הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן שֶׁלֹּא יְהוּ דּוֹשְׁשִׁין כָּל עִיקָּר.

אָמַר אַבָּיֵי: חִילְקָא — חָדָא לְתַרְתֵּי, טַרְגִּיס — חָדָא לִתְלָת, טִיסְנִי — חֲדָא לְאַרְבָּעָה. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: כּוּנְתָא.

מֵיתִיבִי: חִילְקָא טַרְגִּיס וְטִיסְנִי טְמֵאִין בְּכָל מָקוֹם. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר חָדָא לְתַרְתֵּי לִתְלָת וּלְאַרְבָּעָה, מִשּׁוּם הָכִי טְמֵאִין בְּכָל מָקוֹם — דְּאִתְּכְשׁוּר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר כּוּנְתָא, אַמַּאי טְמֵאִין בְּכָל מָקוֹם, הָא לָא אִיתְּכְשׁוּר?

כְּגוֹן דְּמִיקְלְפָן, דְּאִי לָאו דִּשְׁרָא לְהוּ בְּמַיָּא לָא הֲוָה מִיקְלְפָא. וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "חִילְקָא" — דְּשַׁקֵּל חִילְקֵיהוּ.

מֵיתִיבִי: הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן — אָסוּר אַף בְּפוֹל הַמִּצְרִי יָבֵשׁ, וּמוּתָּר בְּאוֹרֶז בְּחִילְקָא וְטַרְגִּיס וְטִיסְנִי. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר חָדָא לְתַרְתֵּי חָדָא לִתְלָת וַחֲדָא לְאַרְבָּעָה — שַׁפִּיר, דְּנָפְקוּ לְהוּ מִתּוֹרַת דָּגָן, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר כּוּנְתָא, דָּגָן מֵעַלְיָא הוּא! קַשְׁיָא.

רַב הוּנָא שָׁרֵא לְהוּ לְהָנְהוּ כְּרוּפְיֵיתָא לְמֵיזַל לְזַבּוֹנֵי כִּי אוֹרְחַיְיהוּ בְּשׁוּקָא. אֵיתִיבֵיהּ רַב כָּהֲנָא: חֲנוּת פְּתוּחָה לִסְטָיו — פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל כְּדַרְכּוֹ,

פְּתוּחָה לְרִשּׁוּת הָרַבִּים — פּוֹתֵחַ אַחַת וְנוֹעֵל אַחַת, וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג מוֹצִיא וּמְעַטֵּר אֶת שׁוּקֵי הָעִיר בְּפֵירוֹת בִּשְׁבִיל כְּבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. מִפְּנֵי כְּבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן אֵין, שֶׁלֹּא מִפְּנֵי כְּבוֹד יוֹם טוֹב לָאו!
לָא קַשְׁיָא: הָא בְּפֵירֵי, הָא בְּתַבְלִין.

הֲדַרַן עֲלָךְ מִי שֶׁהָפַךְ

וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין בַּמּוֹעֵד: הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם וּמִבֵּית הַשִּׁבְיָה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין, וְהַמְנוּדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם וְהוּתַּר, וְהַנָּזִיר וְהַמְצוֹרָע מִטּוּמְאָתוֹ לְטָהֳרָתוֹ.
וְאֵלּוּ מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד: הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם וּמִבֵּית הַשִּׁבְיָה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין,

דף יד.

וּמְנוּדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם וְהוּתַּר.
מִטְפְּחוֹת הַיָּדַיִם וּמִטְפְּחוֹת הַסְּפָרִים וּמִטְפְּחוֹת הַסְּפָגִ, הַזָּבִין וְהַזָּבוֹת וְהַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת, וְכָל הָעוֹלִין מִטּוּמְאָה לְטָהֳרָה — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין. וּשְׁאָר כָּל אָדָם אֲסוּרִין.

גְּמָ' וּשְׁאָר כָּל אָדָם מַאי טַעְמָא אֲסוּרִין?
כְּדִתְנַן: אַנְשֵׁי מִשְׁמָר וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד אֲסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס, וּבַחֲמִישִׁי מוּתָּרִין מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת.
וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַאי טַעְמָא — כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְמִשְׁמַרְתָּן כְּשֶׁהֵן מְנֻוָּלִין, הָכָא נָמֵי: כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְרֶגֶל כְּשֶׁהֵן מְנֻוָּלִין.
בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: אָבְדָה לוֹ אֲבֵידָה עֶרֶב הָרֶגֶל, כֵּיוָן דַּאֲנִיס — מוּתָּר, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּלָא מוֹכְחָא מִילְּתָא — לָא?
אָמַר אַבָּיֵי, יֹאמְרוּ: כָּל הַסְּרִיקִין אֲסוּרִין, סְרִיקֵי בַּיְיתוֹס מוּתָּרִין?!
וּלְטַעְמָיךְ, הָא דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד מוּתָּר לְכַבְּסוֹ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, הָתָם נָמֵי, יֹאמְרוּ: כָּל הַסְּרִיקִין אֲסוּרִין, סְרִיקֵי בַּיְיתוֹס מוּתָּרִין!
הָא אִתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר מָר בַּר רַב אַשִׁי: אֵיזוֹרוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו.
רַב אָשֵׁי מַתְנֵי, בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: אוּמָּן שֶׁאָבְדָה לוֹ אֲבֵידָה עֶרֶב הָרֶגֶל, מַהוּ? כֵּיוָן דְּאוּמָּן הוּא — מוֹכְחָא מִילְּתָא, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּלָא מוֹכְחָא מִילְּתָא כִּי הָנָךְ — לָא? תֵּיקוּ.

מִמְּדִינַת הַיָּם. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם — לֹא יְגַלֵּחַ, מִפְּנֵי שֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת.

אָמַר רָבָא: לָשׁוּט — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, לְמָזוֹנוֹת — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא לְהֶרְוֵיחָא. מָר מְדַמֵּי לֵיהּ כְּלָשׁוּט, וּמָר מְדַמֵּי לֵיהּ כְּלִמְזוֹנוֹת.

מֵיתִיבִי, אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה כְּשֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְדִבְרֵי חֲכָמִים כְּשֶׁיָּצָא בִּרְשׁוּת. מַאי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת? אִילֵימָא לָשׁוּט — וְהָאָמְרַתְּ דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר! וְאֶלָּא לְמָזוֹנוֹת — וְהָאָמְרַתְּ דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר! אֶלָּא פְּשִׁיטָא, לְהֶרְוֵיחָא.

אֵימָא סֵיפָא: נִרְאִין דְּבָרַי חֲכָמִים כְּשֶׁיָּצָא בִּרְשׁוּת, מַאי בִּרְשׁוּת? אִילֵימָא לְמָזוֹנוֹת — הָא אָמְרַתְּ דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר! וְאֶלָּא לְהֶרְוֵיחָא — וְהָא אָמְרַתְּ נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּהָא!

הָכִי קָאָמַר: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה לְרַבָּנַן כְּשֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּמַאי נִיהוּ — לָשׁוּט, שֶׁאֲפִילּוּ חֲכָמִים לֹא נֶחְלְקוּ עָלָיו אֶלָּא לְהֶרְוֵיחָא, אֲבָל לָשׁוּט — מוֹדוּ לֵיהּ. וְנִרְאִין דִּבְרֵי רַבָּנַן לְרַבִּי יְהוּדָה כְּשֶׁיָּצָא בִּרְשׁוּת, וּמַאי נִיהוּ — לְמָזוֹנוֹת, שֶׁאֲפִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה לֹא נֶחְלַק עֲלֵיהֶם אֶלָּא לְהֶרְוֵיחָא, אֲבָל לְמָזוֹנוֹת — מוֹדֶה לְהוּ.

אָמַר שְׁמוּאֵל: קָטָן הַנּוֹלָד בַּמּוֹעֵד — מוּתָּר לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד, שֶׁאֵין לְךָ בֵּית הָאֲסוּרִין גָּדוֹל מִזֶּה. בַּמּוֹעֵד — אִין, מֵעִיקָּרָא — לָא.

מֵתִיב רַב פַּנְחָס: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ מוּתָּר לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד — מוּתָּר לְגַלֵּחַ בֵּימֵי אֲבֵלוּ. הָא אָסוּר לְגַלֵּחַ בֵּימֵי אֲבֵלוּ.

דף יד:

וְאִי אָמְרַתְּ קָטָן אִית בֵּיהּ פְּלוּגְתָּא — נִמְצֵאת אֲבֵילוּת נוֹהֶגֶת בְּקָטָן.

וְהָתַנְיָא: מְקָרְעִין לַקָּטָן, מִפְּנֵי עָגְמַת נָפֶשׁ!

אָמַר רַב אָשֵׁי: מִי קָתָנֵי הָא אָסוּרִין! דִּלְמָא יֵשׁ מֵהֶן אָסוּר וְיֵשׁ מֵהֶן מוּתָּר.

אַמֵּימָר, וְאִי תֵּימָא רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, מַתְנֵי הָכִי. אָמַר שְׁמוּאֵל: קָטָן מוּתָּר לְגַלְּחוֹ בַּמּוֹעֵד, לָא שְׁנָא נוֹלַד בַּמּוֹעֵד וְלָא שְׁנָא נוֹלַד מֵעִיקָּרָא.

אָמַר רַב פְּנְחָס, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ מוּתָּר לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד — מוּתָּר לְגַלֵּחַ בֵּימֵי אֲבֵלוּ. הָא אָסוּרִין לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד — אֲסוּרִין לְגַלֵּחַ בֵּימֵי אֲבֵלוּ.

אִי אָמְרַתְּ קָטָן אָסוּר, נִמְצֵאת אֲבֵילוּת נוֹהֶגֶת בְּקָטָן. וְתַנְיָא: מְקָרְעִין לַקָּטָן מִפְּנֵי עָגְמַת נָפֶשׁ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מִי קָתָנֵי הָא אָסוּרִין? דִּלְמָא יֵשׁ מֵהֶן אָסוּר וְיֵשׁ מֵהֶן מוּתָּר.

אֲבֵל אֵינוֹ נוֹהֵג אֲבֵילוּתוֹ בָּרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ".

אִי אֲבֵילוּת דְּמֵעִיקָּרָא הוּא — אָתֵי עֲשֵׂה דְּרַבִּים וְדָחֵי עֲשֵׂה דְּיָחִיד. וְאִי אֲבֵילוּת דְּהַשְׁתָּא הוּא — לָא אָתֵי עֲשֵׂה דְּיָחִיד וְדָחֵי עֲשֵׂה דְּרַבִּים.

מְנוּדֶּה, מַהוּ שֶׁיְּהוֹגוֹ נִידּוּיוֹ בָּרָגֶל? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: דְּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת וְדִינֵי מַכּוֹת וְדִינֵי מָמוֹנוֹת, וְאִי לָא צָיֵית דִּינָא — מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֵינוֹ נוֹהֵג נִידּוּיוֹ בָּרָגֶל, מְשׁוּמָּת וְאָתֵי מֵעִיקָּרָא, אָתֵי רֶגֶל דָּחֵי לֵיהּ — הַשְׁתָּא מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ אֱנַן?!

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִלְמָא לְעַיּוֹנֵי בְּדִינֵיהּ? דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, דִּינֵי נְפָשׁוֹת דְּקָתָנֵי, הָכָא נָמֵי דְּקָטְלִין לֵיהּ!

וְהָא קָא מִיַּמְּנֵי מִשְׁמְחַת יוֹם טוֹב — דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִנַּיִן לְסַנְהֶדְרִין (שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד) שֶׁהָרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁאֵין טוֹעֲמִין כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם".

אֶלָּא: לְעַיּוֹנֵי בְּדִינֵיהּ, הָכָא נָמֵי לְעַיּוֹנֵי בְּדִינֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, נִמְצֵאתָ מְעַנֶּה אֶת דִּינוֹ!

אִתּוּ מְצַפְּרָא וּמַעַיְּינִי בְּדִינֵיהּ, וְעָיְילִי, וְאָכְלִי וְשָׁתוּ כּוּלֵּי יוֹמָא, וְהַדַּר אָתוּ בִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה וְגָמְרִי לְדִינֵיהּ וְקָטְלוּ לֵיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי, תָּא שְׁמַע: וּמְנוּדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים!

אָמַר רָבָא: מִי קָתָנֵי שֶׁהִתִּירוּהוּ חֲכָמִים? שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים קָתָנֵי, דַּאֲזַל וּפַיְּיסֵיהּ לְבַעַל דִּינֵיהּ, וַאֲתָא קַמֵּי דְּרַבָּנַן וּשְׁרוֹ לֵיהּ.

מְצוֹרָע, מַהוּ שֶׁיְּהֵיגוֹ צָרַעְתּוֹ בָּרָגֶל? אָמַר אַבָּיֵי, תָּא שְׁמַע: וְהַנִּזִּיר וְהַמְּצוֹרָע מִטּוּמְאָתוֹ לְטָהֳרָתוֹ. הָא בִּימֵי טוּמְאָתוֹ — נָהֵיג.

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא בִּימֵי טוּמְאָתוֹ דְּלָא נָהֵיג, אֶבָל לְטָהֳרָתוֹ נִיגְזוֹר שֶׁמָּא יְשַׁהֶה קָרְבְּנוֹתָיו, קָמַשְׁמַע לַן!

אָמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע: "וְהַצָּרוּעַ" — לְרַבּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל. וְהָא כֹּהֵן גָּדוֹל, דְּכָל הַשָּׁנָה כְּרֶגֶל לְכוּלֵּי עָלְמָא דָּמֵי, דִּתְנַן: כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן וְאֵינוֹ אוֹכֵל. שְׁמַע מִינַּהּ נוֹהֵג מְצוֹרָעְתּוֹ בָּרֶגֶל. שְׁמַע מִינַּהּ.

אֲבֵל אָסוּר בִּתְסְפּוֹרֶת. מִדְּקָאָמַר לְהוּ רַחֲמָנָא לִבְנֵי אַהֲרֹן: "רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ", מִכְּלָל דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָסוּר.

דף טו.

מְנוּדִּין וּמְצוֹרָעִין מָה הֵן בִּתְסְפּוֹרֶת? תָּא שְׁמַע: מְנוּדִּין וּמְצוֹרָעִין אֲסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס.

מְנוּדֶּה שֶׁמֵּת, בֵּית דִּין סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא שֶׁיַּעֲמִידוּ עָלָיו גַּל אֲבָנִים כְּגַלּוֹ שֶׁל עָכָן, אֶלָּא בֵּית דִּין שׁוֹלְחִין וּמַנִּיחִין אֶבֶן גְּדוֹלָה עַל אֲרוֹנוֹ, לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל הַמִּתְנַדֶּה וּמֵת בְּנִידּוּיוֹ — בֵּית דִּין סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ.

אֲבָל חַיָּיב בַּעֲטִיפַת הָרֹאשׁ. מִדְּקָאָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לִיחֲזְקֵאל: ״וְלֹא תַעְטֶה עַל שָׂפָם״, מִכְּלָל דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיחַיָּיבִי.

מְנוּוָּה מַהוּ בַּעֲטִיפַת הָרֹאשׁ? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: וְהֵן מִתְעַטְּפִין וְיוֹשְׁבִין כְּמְנוּוִּין וְכַאֲבֵלִים עַד שֶׁיְּרַחֲמוּ עֲלֵיהֶם מִן הַשָּׁמַיִם. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: דִּלְמָא מְנוּוָּה לַשָּׁמַיִם שָׁאנֵי, דַּחֲמִיר.

מְצוֹרָע מַהוּ בַּעֲטִיפַת הָרֹאשׁ? תָּא שְׁמַע: ״וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה״, מִכְּלָל שֶׁחַיָּיב בַּעֲטִיפַת הָרֹאשׁ. שְׁמַע מִינַּהּ.

אֲבֵל אָסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִּין, מִדְּקָאָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לִיחֲזְקֵאל: ״פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ״, מִכְּלָל דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָסוּר.

מְנוּוָּה מַהוּ בִּתְפִילִּין? תֵּיקוּ. מְצוֹרָע מַהוּ בִּתְפִילִּין? תָּא שְׁמַע: ״וְהַצָּרוּעַ״ — לְרַבּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל. ״בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרוּמִים״ — שֶׁיְּהוּ מְקוֹרָעִים, ״וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ״ — אֵין פְּרִיעָה אֶלָּא גִּידּוּל שֵׂעָר, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נֶאֱמְרָה הֲוָיֶיה בָּרֹאשׁ, וְנֶאֱמְרָה הֲוָיֶיה בַּבֶּגֶד. מָה הֲוָיֶיה הָאֲמוּרָה בַּבֶּגֶד — דָּבָר שֶׁחוּץ מִגּוּפוֹ. אַף הֲוָיֶיה בָּרֹאשׁ דָּבָר שֶׁחוּץ מִגּוּפוֹ. מַאי לָאו, אַתְּפִילִּין!

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא, אַכּוּמְתָא וְסוּדָרָא.

אֲבֵל אָסוּר בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם. דְּקָאָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לִיחֲזְקֵאל: ״הֵאָנֵק דּוֹם״.

מְנוּוָּה מַהוּ בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: וּבִשְׁאֵילַת שָׁלוֹם שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ כִּבְנֵי אָדָם הַנִּזּוֹפִין לַמָּקוֹם. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: דִּלְמָא מְנוּוָּה לַשָּׁמַיִם שָׁאנֵי, דַּחֲמִיר.

מְצוֹרָע מַהוּ בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם? תָּא שְׁמַע: ״וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה״ — שֶׁיְּהוּ שִׂפְתוֹתָיו מְדוּבָּקוֹת זוֹ בָּזוֹ, שֶׁיְּהֵא כִּמְנוּוָּה וּכְאֵבֶל, וְאָסוּר בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְנִיפְשׁוֹט מִינַּהּ לִמְנוּוָּה? אָמַר רַב אַחָא בַּר פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף: מִי קָתָנֵי שֶׁאָסוּר? שֶׁיְּהֵא כִּמְנוּוָּה וּכְאֵבֶל [קָתָנֵי] בְּמִילֵּי אַחְרָנְיָיתָא, וְאָסוּר נָמֵי בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם.

אֲבֵל אָסוּר בְּדִבְרֵי תוֹרָה, מִדְּקָאָמַר רַחֲמָנָא לִיחֲזְקֵאל: ״דֹּם״.

מְנוּוָּה מַהוּ בְּדִבְרֵי תוֹרָה? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: מְנוּוָּה שׁוֹנֶה וְשׁוֹנִין לוֹ, נִשְׁכָּר וְנִשְׁכָּרִין לוֹ.

מוּחְרָם — לֹא שׁוֹנֶה וְלֹא שׁוֹנִין לוֹ, לֹא נִשְׁכָּר וְלֹא נִשְׁכָּרִין לוֹ. אֲבָל שׁוֹנֶה הוּא לְעַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יַפְסִיק אֶת לְמוּדוֹ, וְעוֹשֶׂה לוֹ חֲנוּת קְטַנָּה בִּשְׂבִיל פַּרְנָסָתוֹ.

וְאָמַר רַב — זַבּוֹנֵי מַיָּא בְּפַקְתָּא דַּעֲרָבוֹת. שְׁמַע מִינַּהּ.

מְצוֹרָע מַהוּ בְּדִבְרֵי תוֹרָה? תָּא שְׁמַע: ״וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ. יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב״ — מָה לְהַלָּן בְּאֵימָה וּבִיְרָאָה וּבִרְתֵּת וּבְזִיעַ,

מִכָּאן אָמְרוּ: הַזָּבִין וְהַמְצוֹרָעִין וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת — מוּתָּרִין לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וּבַנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים, וְלִשְׁנוֹת בַּמִּדְרָשׁ וּבַתַּלְמוּד, בַּהֲלָכוֹת וּבָאַגָּדוֹת. וּבַעֲלֵי קְרָיִין אֲסוּרִין. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָבֵל אָסוּר בְּתִכְבּוֹסֶת, דִּכְתִיב: ״וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִתְאַבְּלִי נָא וְלִבְשִׁי נָא בִּגְדֵי אֵבֶל וְאַל תָּסוּכִי שֶׁמֶן וְהָיִית כְּאִשָּׁה זֶה יָמִים רַבִּים מִתְאַבֶּלֶת עַל מֵת״.

מְנוּדִין וּמְצוֹרָעִין מָה הֵן בְּתִכְבּוֹסֶת? תָּא שְׁמַע: מְנוּדִין וּמְצוֹרָעִין אֲסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָבֵל חַיָּיב בְּקְרִיעָה, דְּקָאָמַר לְהוּ רַחֲמָנָא לִבְנֵי אַהֲרֹן: ״לֹא תִפְרֹמוּ״, מִכְּלָל דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיחַיְּיבִי.

מְנוּוָּדֶה מַהוּ בְּקְרִיעָה? תֵּיקוּ.

מְצוֹרָע מַהוּ בְּקְרִיעָה? תָּא שְׁמַע: ״בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרוּמִים״ — שֶׁיְּהוּ מְקוֹרָעִין. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָבֵל חַיָּיב בִּכְפִיַּית הַמִּטָּה, דְּתָנֵי בַּר קַפָּרָא:

דף טו:

דְּמוּת דְּיוֹקְנֵי נַתַּתִּי בָּהֶן, וּבַעֲוֹנוֹתֵיהֶם הֲפַכְתִּיהָ. (כָּפוּ) [יֻהְפְּכוּ] מִטּוֹתֵיהֶן עֲלֵיהָ. מְנוּוָּדֶה וּמְצוֹרָע מָה הֵן בִּכְפִיַּית הַמִּטָּה? תֵּיקוּ.

אָבֵל אָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה, דִּכְתִיב: ״וְהַפַּכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל״. מָה חַג אָסוּר בִּמְלָאכָה — אַף אֵבֶל אָסוּר בִּמְלָאכָה.

מְנוּוָּדֶה מַהוּ בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: כְּשֶׁאָמְרוּ אָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בַּיּוֹם, אֲבָל בַּלַּיְלָה מוּתָּר. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בִּמְנוּוָּדֶה וּבְאָבֵל. מַאי לָאו, אַכּוּלְּהוּ? לָא, אַשְׁאָרָא.

תָּא שְׁמַע: מְנוּוָּדֶה שׁוֹנֶה וְשׁוֹנִין לוֹ, נִשְׁכָּר וְנִשְׁכָּרִין לוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ. מְצוֹרָע מַהוּ בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה? תֵּיקוּ.

אָבֵל אָסוּר בִּרְחִיצָה, דִּכְתִיב: ״וְאַל תָּסוּכִי שֶׁמֶן״, וּרְחִיצָה בִּכְלַל סִיכָה.

מְנוּוָּדֶה מַהוּ בִּרְחִיצָה? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: כְּשֶׁאָמְרוּ אָסוּר בִּרְחִיצָה לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כָּל גּוּפוֹ, אֲבָל פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו — מוּתָּר, וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בִּמְנוּוָּדֶה וּבְאָבֵל. מַאי לָאו אַכּוּלְּהוּ? לָא, אַשְׁאָרָא. מְצוֹרָע מַהוּ בִּרְחִיצָה? תֵּיקוּ.

אָבֵל אָסוּר בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל, מִדְּקָאָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לִיחֶזְקֵאל ״וּנְעָלֶיךָ תָּשִׂים בְּרַגְלֶיךָ״, מִכְּלָל דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָסוּר.

מְנוּדֶּה מַהוּ בְּנָעִילַת הַסַּנְדָּל? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: כְּשֶׁאָמְרוּ אָסוּר בְּנָעִילַת הַסַּנְדָּל — לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בָּעִיר, אֲבָל בַּדֶּרֶךְ — מוּתָּר. הָא כֵּיצַד? יָצָא לַדֶּרֶךְ — נוֹעֵל, נִכְנַס לָעִיר — חוֹלֵץ, וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בִּמְנוּדֶּה וּבְאָבֵל. מַאי לָאו אַכּוֹלְהוּ? לָא, אַשְּׁאָרָא.

מְצוֹרָע מַהוּ בְּנָעִילַת הַסַּנְדָּל? תֵּיקוּ.

אָבֵל אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, דִּכְתִיב: ”וַיְנַחֵם דָּוִד אֵת בַּת שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ“, מִכְּלָל דְּמֵעִיקָּרָא אָסוּר.

מְנוּדֶּה מַהוּ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: כָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר מְנוּדִּין הָיוּ, וְשִׁמְּשׁוּ מִטּוֹתֵיהֶן. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִלְמָא מְנוּדֶּה לַשָּׁמַיִם שָׁאנֵי, דְּקִיל. קִיל?! וְהָא אָמְרַתְּ חֲמִירָה! סַפּוֹקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ: זִיל הָכָא קָמְדַחֵי לֵיהּ, וְזִיל הָכָא קָמְדַחֵי לֵיהּ.

מְצוֹרָע מַהוּ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: ”וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ“, שֶׁיְּהֵא כִּמְנוּדֶּה וּכְאָבֵל, וְאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וְאֵין ”אָהֳלוֹ“ אֶלָּא אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ”לֵךְ אֱמוֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם“. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְנִיפְשׁוֹט נָמֵי לִמְנוּדֶּה? אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף: מִי קָתָנֵי שֶׁאָסוּר? שֶׁיְּהֵא כִּמְנוּדֶּה וּכְאָבֵל בְּמִילֵּי אַחֲרָנְיָיתָא, וְאָסוּר נָמֵי בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה.

אֲבָל אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ קָרְבְּנוֹתָיו, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: ”שְׁלֵמִים“ — בִּזְמַן שֶׁהוּא שָׁלֵם, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהוּא אוֹנֵן.

מְנוּדֶּה מַהוּ שֶׁיְּשַׁלַּח קָרְבְּנוֹתָיו? אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: כָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר מְנוּדִּין הָיוּ, וְשִׁלְּחוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶן. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִלְמָא מְנוּדֶּה לַשָּׁמַיִם שָׁאנֵי, דְּקִיל?

קִיל?! וְהָאָמְרַתְּ חֲמִירָה? סַפּוֹקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ וּמְדַחֵי לֵיהּ.

מְצוֹרָע מַהוּ שֶׁיְּשַׁלַּח קָרְבְּנוֹתָיו? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: ”וְאַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ“ — אַחַר פְּרִישָׁתוֹ מִן הַמֵּת, ”שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ לוֹ“ — אֵלּוּ שִׁבְעַת יְמֵי סְפִירוֹ, ”וּבַיּוֹם בְּאוֹ אֶל הַקּוֹדֶשׁ אֶל הֶחָצֵר הַפְּנִימִית לְשָׁרֵת בַּקּוֹדֶשׁ יַקְרִיב חַטָּאתוֹ“ —

דף טז.

זוֹ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: ”בְּבֹאוֹ יַקְרִיב“, בִּזְמַן שֶׁרָאוּי לְבִיאָה — רָאוּי לְהַקְרָבָה, בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִיאָה — אֵינוֹ רָאוּי לְהַקְרָבָה.

אָמַר רָבָא: מְנָלַן דִּמְשַׁדְּרִין שְׁלִיחָא דְּבֵי דִינָא וּמַזְמְנִינַן לֵיהּ לְדִינָא — דִּכְתִיב: ”וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב“. וּמְנָלַן דְּמַזְמְנִינַן לְדִינָא — דִּכְתִיב: ”וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֹרַח אַתָּה וְכָל עֲדָתְךָ“.

לְקַמֵּי גַּבְרָא רַבָּה — דִּכְתִיב: ״לִפְנֵי ה׳״. אַתְּ וּפְלָנְיָא — דִּכְתִיב: ״אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן״. דְּקָבְעִינַן זִימְנָא — דִּכְתִיב: ״מָחָר״. זִימְנָא בָּתַר זִימְנָא — דִּכְתִיב: ״קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שָׁאוֹן הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד״.

וּמְנָלַן דְּאִי מִתְפַּקֵּר בְּשָׁלִיחָא דְּבֵי דִינָא, וְאָתֵי וְאָמַר, לָא מִיתְחֲזֵי כְּלִישָׁנָא בִּישָׁא — דִּכְתִיב: ״הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תְּנַקֵּר״.

וּמְנָלַן דִּמְשַׁמְּתִינַן — דִּכְתִיב: ״אוֹרוּ מֵרוֹז״. דְּהָכִי סָבְרָא דְּגַבְרָא רַבָּה — דִּכְתִיב: ״אָמַר מַלְאַךְ ה׳״. וּמְנָלַן דְּמַחְרְמִינַן — דִּכְתִיב: ״אוֹרוּ אָרוֹר״.

דְּאָכֵיל וְשָׁתֵי בַּהֲדֵיהּ וְקָאֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ — דִּכְתִיב: ״יוֹשְׁבֶיהָ״. וּמְנָלַן דְּפָרְטִינַן חִטְאֵיהּ בְּצִיבּוּרָא — דִּכְתִיב: ״כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת ה׳״.

וְאָמַר עוּלָּא: בְּאַרְבַּע מְאָה שִׁיפּוּרֵי שַׁמְּתֵיהּ בָּרָק לְמַרוֹז. אִיכָּא דְּאָמְרִי גַּבְרָא רַבָּה הֲוָה, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי כּוֹכְבָא הֲוָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִן שְׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים״.

וּמְנָלַן דְּמַפְקְרִינַן נְכָסֵיהּ — דִּכְתִיב: ״וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים בַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה״.

וּמְנָלַן דְּנָצְעִינַן וְלָיְיטִינַן וּמָחֵינַן וְתָלְשִׁינַן שֵׂיעָר וּמַשְׁבְּעִינַן — דִּכְתִיב: ״וְאָרִיב עִמָּם וַאֲקַלְלֵם וַאַכֶּה מֵהֶם אֲנָשִׁים וָאֶמְרְטֵם וַאַשְׁבִּיעֵם״.

וּמְנָלַן דְּכָפְתִינַן וְאָסְרִינַן וְעָבְדִינַן הַרְדָּפָה — דִּכְתִיב: ״הֵן לְמוֹת הֵן לִשְׁרוֹשִׁי הֵן לַעֲנָשׁ נְכָסִין וְלַאֲסוּרִין״. מַאי לִשְׁרוֹשִׁי? אָמַר אַדָּא מָרִי אָמַר נְחֶמְיָה בַּר בָּרוּךְ אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב יְהוּדָה: הַרְדָּפָה. מַאי הַרְדָּפָה? אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: מְנַדִּין לְאַלְתַּר, וְשׁוֹנִין לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, וּמַחְרִימִין לְאַחַר שִׁשִּׁים.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא, הָכִי אָמַר רַב חִסְדָּא: מַתְרִין בֵּיהּ שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי. הָנֵי מִילֵּי לְמָמוֹנָא, אֲבָל לְאַפְקֵירוּתָא — לְאַלְתַּר.

הָהוּא טַבָּחָא דְּאִיתְפַּקַּר בְּרַב טוֹבִי בַּר מַתָּנָה, אִימְנוֹ עֲלֵיהּ אַבָּיֵי וְרָבָא וְשַׁמְּתוּהוּ, לְסוֹף אָזַל פַּיְיסֵיהּ לְבַעַל דִּינֵיהּ. אָמַר אַבָּיֵי: הֵיכִי לֵיעְבֵּיד? לִישְׁרֵי לֵיהּ — לָא חַל שַׁמְתָּא עֲלֵיהּ תְּלָתִין יוֹמִין. לֵא לִישְׁרֵי לֵיהּ — קָא בָּעוּ רַבָּנַן לְמֵיעַל.

אָמַר לֵיהּ לָרֵב אִידִי בַּר אָבִין: מִידֵּי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהָא? אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: טוּט אָסַר וְטוּט שָׁרֵי. אָמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי לְמָמוֹנָא, אֲבָל לְאַפְקֵירוּתָא — עַד דְּחָיְילָא שַׁמְתָּא עֲלֵיהּ תְּלָתִין יוֹמִין.

אַלְמָא קָסָבַר אַבָּיֵי: הָנֵי בֵּי תְּלָתָא דְּשַׁמִּיתוּ — לָא אָתוּ תְּלָתָא אַחֲרִינֵי וְשָׁרוּ לֵיהּ.

דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ: הָנֵי בֵּי תְּלָתָא דְּשַׁמִּיתוּ, מַהוּ לְמֵיתֵי תְּלָתָא אַחֲרִינֵי וְשָׁרוּ לֵיהּ? תָּא שְׁמַע: מְנוּדֶּה לָרַב — מְנוּדֶּה לַתַּלְמִיד, מְנוּדֶּה לַתַּלְמִיד — אֵינוֹ מְנוּדֶּה לָרַב.

מְנוּדֶּה לְעִירוֹ — מְנוּדֶּה לְעִיר אַחֶרֶת, מְנוּדֶּה לְעִיר אַחֶרֶת — אֵינוֹ מְנוּדֶּה לְעִירוֹ. מְנוּדֶּה לַנָּשִׂיא — מְנוּדֶּה לְכָל יִשְׂרָאֵל, מְנוּדֶּה לְכָל יִשְׂרָאֵל — אֵינוֹ מְנוּדֶּה לַנָּשִׂיא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים שֶׁנִּידָּה וָמֵת — חֶלְקוֹ אֵינוֹ מוּפָר.

שְׁמַע מִינַּהּ תְּלָת: שְׁמַע מִינַּהּ תַּלְמִיד שֶׁנִּידָּה לִכְבוֹדוֹ — נִידּוּיוֹ נִידּוּי, וּשְׁמַע מִינַּהּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵיפֵּר חֶלְקוֹ, וּשְׁמַע מִינַּהּ הָנֵי בֵּי תְלָתָא דְּשַׁמִּיתוּ, לָא אָתוּ תְּלָתָא אַחֲרִינֵי וְשָׁרוּ לֵיהּ. אָמַר אַמֵּימָר: הִלְכְתָא, הָנֵי בֵּי תְלָתָא דְּשַׁמִּיתוּ — אָתוּ בֵּי תְּלָתָא אַחֲרִינֵי וְשָׁרוּ לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: וְהָא תַּנְיָא, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים שֶׁנִּידָּה וָמֵת — חֶלְקוֹ אֵינוֹ מוּפָר. מַאי לָאו, אֵינוֹ מוּפָר כְּלָל! לָא, עַד דְּאָתוּ בֵּי תְּלָתָא אַחֲרִינֵי וְשָׁרוּ לֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין נִידּוּי פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים יוֹם, וְאֵין נְזִיפָה פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה יָמִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֶכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְאֹבִיהָ יִרֹק יָרֹק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים“.

אָמַר רַב חִסְדָּא: נִידּוּי שֶׁלָּנוּ כְּנִזְיפָה שֶׁלָּהֶן, וּנְזִיפָה דִּידְהוּ שִׁבְעָה וְתוּ לָא. וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי וּבַר קַפָּרָא הֲווֹ יָתְבִי וְקָא גָּרְסִי, קַשְׁיָא לְהוּ שְׁמַעְתָּא, אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְבַר קַפָּרָא: דָּבָר זֶה צָרִיךְ רַבִּי. אֲמַר לֵיהּ בַּר קַפָּרָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: וּמָה רַבִּי אוֹמֵר בְּדָבָר זֶה?

אֲזַל אֲמַר לֵיהּ לַאֲבוּהּ, אִיקְפַד. אֲתָא בַּר קַפָּרָא לְאִיתְחָזוֹיֵי לֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: בַּר קַפָּרָא, אֵינִי מַכִּירְךָ מֵעוֹלָם! יָדַע דִּנְקַט מִילְתָא בְּדַעְתֵּיהּ, נָהֵג נְזִיפוּתָא בְּנַפְשֵׁיהּ תְּלָתִין יוֹמִין.

שׁוּב פַּעַם אֶחָד גָּזַר רַבִּי שֶׁלֹּא יִשְׁנוּ לַתַּלְמִידִים בַּשּׁוּק, מַאי דְּרַשׁ — ”חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים“. מָה יֶרֶךְ בַּסֵּתֶר,

דף טז:

אַף דִּבְרֵי תוֹרָה בַּסֵּתֶר.

יָצָא רַבִּי חִיָּיא וְשָׁנָה לִשְׁנֵי בְּנֵי אֶחָיו בַּשּׁוּק, לָרַב וּלְרַבָּה בַּר (בַּר) חָנָה. שְׁמַע רַבִּי, אִיקְפַד. אֲתָא רַבִּי חִיָּיא לְאִיתְחָזוֹיֵי לֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: עִיָּיא, מִי קוֹרֵא לְךָ בַּחוּץ! יָדַע דִּנְקַט מִילְתָא בְּדַעְתֵּיהּ, נָהֵג נְזִיפוּתָא בְּנַפְשֵׁיהּ תְּלָתִין יוֹמִין.

בְּיוֹם תְּלָתִין שְׁלַח לֵיהּ: תָּא. הֲדַר שְׁלַח לֵיהּ דְּלָא לֵיתֵי.

מֵעִיקְּרָא מַאי סְבַר וּלְבַסּוֹף מַאי סְבַר? מֵעִיקְּרָא סָבַר: מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ. וּלְבַסּוֹף סָבַר: לָא אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ.

לְסוֹף אֲתָא. אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי אֲתֵית? אֲמַר לֵיהּ: דְּשָׁלַח לִי מָר דְּלֵיתֵי. וְהָא שְׁלַחִי לְךָ דְּלָא תֵּיתֵי! אֲמַר לֵיהּ: זֶה רְאִיתִי, וְזֶה לֹא רְאִיתִי. קָרֵי עָלֵיהּ: ”בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ“.

מַאי טַעְמָא עֲבַד מָר הָכִי? אֲמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרוֹנָּה". אֲמַר לֵיהּ: אִם קָרִיתָ — לֹא שָׁנִיתָ, וְאִם שָׁנִיתָ — לֹא שִׁילַּשְׁתָּ, וְאִם שִׁילַּשְׁתָּ — לֹא פֵּירְשׁוּ לְךָ.

"חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרוֹנָּה", כִּדְרָבָא. דְּאָמַר רָבָא: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִבִּפְנִים, תּוֹרָתוֹ מַכֶּרֶזֶת עָלָיו מִבַּחוּץ.

וְהָא כְּתִיב: "לֹא מֵרֹאשׁ בַּסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי"! הָהוּא בְּיוֹמֵי דְכַלָּה.

וְרַבִּי חִיָּיא, הַאי "חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ" מַאי עָבֵיד לֵהּ? מוֹקֵי לֵהּ בִּצְדָקָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים.

אַלְמָא נְזִיפָה דִּידְהוּ תְּלָתִין יוֹמִין! נְזִיפַת נָשֵׁיא שָׁאנֵי.

וּנְזִיפָה דִּידַן כַּמָּה הָוֵי? חַד יוֹמָא. כִּי הָא דִּשְׁמוּאֵל וּמָר עוּקְבָא, כִּי הֲווֹ יָתְבִי גָּרְסִי שְׁמַעְתָּא, הֲוָה יָתֵיב מָר עוּקְבָא קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל בְּרֹחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת. וְכִי הֲווֹ יָתְבִי בְּדִינָא, הֲוָה יָתֵיב שְׁמוּאֵל קַמֵּיהּ דְּמָר עוּקְבָא בְּרֹחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת. וַהֲווֹ חָיְיקִי לֵיהּ דּוּכְתָּא לְמָר עוּקְבָא בְּצִיפְּתָא, וְיָתֵיב עִילָּוֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּלִישְׁתַּמְעָן מִילֵּיהּ.

כָּל יוֹמָא הֲוָה מְלַוֵּי לֵיהּ מָר עוּקְבָא לִשְׁמוּאֵל עַד אוּשְׁפִּיזֵיהּ. יוֹמָא חַד אִיטָרִיד בְּדִינֵיהּ הֲוָה אָזֵיל שְׁמוּאֵל בְּתָרֵיהּ. כִּי מְטָא לְבֵיתֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: לָא נָגֵהּ לָךְ? לִישָׁרֵי לִי מָר בְּתִיגָּרֵיהּ! יְדַע דִּנְקֵט מִילְּתָא בְּדַעְתֵּיהּ, נְהַג נְזִיפוּתָא בְּנַפְשֵׁיהּ חַד יוֹמָא.

הָהִיא אִיתְּתָא דַּהֲווֹת יָתְבָה בִּשְׁבִילָא, הֲווֹת פָּשְׁטָה כַּרְעַהּ וְקָא מְנַיְּפָה חוּשְׁלָאֵי, וַהֲוָה חָלֵיף וְאָזֵיל צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן וְלָא אִיכַּוָּנָה מִקַּמֵּיהּ. אֲמַר: כַּמָּה חַצְפָּא הָהִיא אִיתְּתָא! אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן. אֲמַר לַהּ: מִי שְׁמַעְתְּ שַׁמְתָּא מִפּוּמֵּיהּ? אֲמָרָה לֵיהּ: לָא. אֲמַר לַהּ: זִילִי נְהוּגִי נְזִיפוּתָא חַד יוֹמָא בְּנַפְשַׁיךְ.

זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה הֲוָה קָפֵיק סִידְרָא קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה, כִּי מְטָא לְהַאי פְּסוּקָא "וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרוֹנִים", אֲמַר לֵיהּ: "אַחֲרוֹנִים" — מִכְּלָל דְּאִיכָּא רִאשׁוֹנִים, רִאשׁוֹנִים מַאי נִינְהוּ? שְׁתֵּיק וְלָא אֲמַר לֵיהּ וְלָא מִידֵּי, הֲדַר אֲמַר לֵיהּ: "אַחֲרוֹנִים", מִכְּלָל דְּאִיכָּא רִאשׁוֹנִים, רִאשׁוֹנִים מַאי הִיא? אֲמַר לֵיהּ: מַאי דַּעְתָּךְ, דְּלָא יָדַע פֵּירוּשָׁא דְּהַאי קְרָא לָאו גַּבְרָא רַבָּה הוּא? יָדַע דִּנְקֵט מִילְּתָא בְּדַעְתֵּיהּ, נְהַג נְזִיפוּתָא בְּנַפְשֵׁיהּ חַד יוֹמָא.

וְדַאֲתָן עֲלַהּ, מִיהָא "אַחֲרוֹנִים" — מִכְּלָל דְּאִיכָּא רִאשׁוֹנִים, רִאשׁוֹנִים מַאי הִיא? "וַיְדַבֵּר דָּוִד לַה' אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הַצִּיל ה' אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל".

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד: דָּוִד, שִׁירָה אַתָּה אוֹמֵר עַל מַפַּלְתּוֹ שֶׁל שָׁאוּל? אִלְמָלֵי אַתָּה שָׁאוּל וְהוּא דָּוִד — אֵיבַּדְתִּי כַּמָּה דָּוִד מִפָּנָיו.

הַיְינוּ דִּכְתִיב: "שִׁגְיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר שָׁר לַה' עַל דִּבְרֵי כוּשׁ בֶּן יְמִינִי", וְכִי כוּשׁ שְׁמוֹ? וַהֲלֹא שָׁאוּל שְׁמוֹ! אֶלָּא: מָה כוּשִׁי מְשׁוּנֶּה בְּעוֹרוֹ — אַף שָׁאוּל מְשׁוּנֶּה בְּמַעֲשָׂיו.

כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר: ״עַל אוֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכּוֹשֶׁית אֲשֶׁר לָקָח״, וְכִי כּוֹשֶׁית שְׁמָהּ? וַהֲלֹא צִיפּוֹרָה שְׁמָהּ! אֶלָּא: מָה כּוֹשֶׁית מְשׁוּנָּה בְּעוֹרָהּ — אַף צִיפּוֹרָה מְשׁוּנָּה בְּמַעֲשֶׂיהָ. כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר: ״וַיִּשְׁמַע עֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי״, וְכִי כּוּשִׁי שְׁמוֹ? וַהֲלֹא צִדְקִיָּה שְׁמוֹ! אֶלָּא: מָה כּוּשִׁי מְשׁוּנֶּה בְּעוֹרוֹ — אַף צִדְקִיָּה מְשׁוּנֶּה בְּמַעֲשָׂיו.

כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר: ״הֲלֹא כִבְנֵי כוּשִׁיִּים אַתֶּם לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל״, וְכִי כּוּשִׁיִּים שְׁמָן? וַהֲלֹא יִשְׂרָאֵל שְׁמָן! אֶלָּא: מָה כּוּשִׁי מְשׁוּנֶּה בְּעוֹרוֹ — אַף יִשְׂרָאֵל מְשׁוּנִּין בְּמַעֲשֵׂיהֶן מִכָּל הָאוּמּוֹת.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מַאי דִּכְתִיב: ״נָאֳם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עָל״ — נָאֳם דָּוִד בֶּן יִשַׁי שֶׁהֵקִים עוֹלֹּה שֶׁל תְּשׁוּבָה.

״אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים״. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הָכִי קָאָמַר: אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל, אֲנִי מוֹשֵׁל בָּאָדָם, מִי מוֹשֵׁל בִּי — צַדִּיק, שֶׁאֲנִי גּוֹזֵר גְּזֵרָה וּמְבַטְּלָהּ.

״אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יוֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת וְגוֹ׳״. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הָכִי קָאָמַר: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת גִּבּוֹרוֹתָיו שֶׁל דָּוִד.

״יוֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת״ — בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה, לֹא הָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי כָּרִים וּכְסָתוֹת אֶלָּא עַל גַּבֵּי קַרְקַע. דְּכֹל כַּמָּה דַּהֲוָה רַבֵּיהּ עִירָא הַיְאִירִי קַיָּים, הֲוָה מַתְנֵי לְהוּ לְרַבָּנַן עַל גַּבֵּי כָּרִים וּכְסָתוֹת. כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ, הֲוָה מַתְנֵי דָּוִד לְרַבָּנַן וַהֲוָה יָתֵיב עַל גַּבֵּי קַרְקַע. אֲמַרוּ לֵיהּ: לִיתֵּיב מָר אַכָּרִים וּכְסָתוֹת! לָא קָבֵיל עֲלֵיהּ.

״תַּחְכְּמוֹנִי״, אָמַר רַב: אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְהִשְׁפַּלְתָּ עַצְמְךָ תְּהֵא כָּמוֹנִי. שֶׁאֲנִי גּוֹזֵר גְּזֵרָה, וְאַתָּה מְבַטְּלָהּ.

״רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים״ — תְּהֵא רֹאשׁ לִשְׁלֹשֶׁת אָבוֹת. ״הוּא עָדִינוֹ הָעֲצָנִי״, כְּשֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה — הָיָה מְעַדֵּן עַצְמוֹ כְּתוֹלַעַת, וּבְשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא לַמִּלְחָמָה — הָיָה מַקְשֶׁה עַצְמוֹ כְּעֵץ.

״עַל שְׁמוֹנָה מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָת״. שֶׁהָיָה זוֹרֵק חֵץ, וּמַפִּיל שְׁמוֹנָה מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָת, וְהָיָה מִתְאַוֶּנַח עַל מָאתַיִם, דִּכְתִיב: ״אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף״.

יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: ״רַק בִּדְבַר אוּרִיָּה הַחִתִּי״.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אִישׁ כְּפַר עַכּוֹ, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר רַבִּי שְׁמְלַאי. וְאָמְרִי לַהּ, אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַב הוּנָא, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב הוּנָא לְחוֹדֵיהּ:

דף יז.

תַּלְמִיד שֶׁנִּידָּה לִכְבוֹדוֹ — נִדּוּיוֹ נִידּוּי, דְּתַנְיָא: מְנוּדֶּה לָרַב — מְנוּדֶּה לַתַּלְמִיד, מְנוּדֶּה לַתַּלְמִיד — אֵינוֹ מְנוּדֶּה לָרַב. לָרַב הוּא דְּאֵינוֹ מְנוּדֶּה, הָא לְכוּלֵּי עָלְמָא — מְנוּדֶּה.

לְמַאי? אִי בְּמִילֵּי דִשְׁמַיָּא — "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד ה'"! אֶלָּא לָאו, לְכִבּוֹד עַצְמוֹ.

אָמַר רַב יוֹסֵף: צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן עָבֵיד דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ בְּמִילְּתָא דְּפָסִיקָא לֵיהּ.

הָהוּא צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן דַּהֲווֹ סָנוּ שׁוּמְעָנֵיהּ, אָמַר רַב יְהוּדָה: הֵיכִי לֵיעְבֵּיד? לְשַׁמְתֵּיהּ — צָרִיכִי לֵיהּ רַבָּנַן, לָא לְשַׁמְתֵּיהּ — קָא מִיתְחִיל שְׁמָא דִשְׁמַיָּא.

אָמַר לֵיהּ לְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה: מִידֵּי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהָא? אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי דִּכְתִיב: "כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת הוּא". אִם דּוֹמֶה הָרַב לְמַלְאַךְ ה' — יְבַקְשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיו, וְאִם לָאו — אַל יְבַקְשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיו.

שַׁמְתֵּיהּ רַב יְהוּדָה. לְסוֹף אֵיחֲלַשׁ רַב יְהוּדָה. אָתוֹ רַבָּנַן לְשַׁיּוֹלֵי בֵּיהּ וַאֲתָא אֵיהוּ נָמֵי בַּהֲדַיְיהוּ, כַּד חָזֵיהּ רַב יְהוּדָה, חַיֵּיךְ.

אָמַר לֵיהּ: לָא מִסְתַּיְיהּ דִּשְׁמַתֵּיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא, אֶלָּא אַחוֹכֵי נָמֵי חַיֵּיךְ בֵּי?! אָמַר לֵיהּ: לָאו בְּדִידָךְ מְחַיֵּיכְנָא, אֶלָּא דְּכִי אָזֵילְנָא לְהָהוּא עָלְמָא בְּדִיחָא דַּעְתַּאי, דַּאֲפִילּוּ לְגַבְרָא כְּווֹתָךְ לָא חַנַּיפִי לֵיהּ.

נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב יְהוּדָה. אֲתָא לְבֵי מִדְרְשָׁא, אָמַר לְהוּ: שְׁרוֹ לִי! אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנַן: גַּבְרָא דַּחֲשִׁיב כְּרַב יְהוּדָה לֵיכָּא הָכָא דְּלִישְׁרֵי לָךְ, אֶלָּא זִיל לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה דְּלִישְׁרֵי לָךְ. אֲזַל לְקַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי אַמֵּי: פּוֹק עַיֵּין בְּדִינֵיהּ, אִי מִיבָּעֵי לְמִישְׁרֵא לֵיהּ — שְׁרִי לֵיהּ.

עַיֵּין רַבִּי אַמֵּי בְּדִינֵיהּ, סְבַר לְמִישְׁרֵא לֵיהּ. עָמַד רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי עַל רַגְלָיו וְאָמַר: וּמָה שִׁפְחָה שֶׁל בֵּית רַבִּי לֹא נָהֲגוּ חֲכָמִים קַלּוּת רֹאשׁ בְּנִידּוּיָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, יְהוּדָה חֲבֵירֵינוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: מַאי דְּקַמַּן דַּאֲתָא הָאִידָּנָא הַאי סָבָא בְּבֵי מִדְרְשָׁא, דְּהָא כַּמָּה שְׁנֵי לָא אֲתָא, שְׁמַע מִינַּהּ לָא מִיבָּעֵי לְמִישְׁרֵא לֵיהּ. לָא שְׁרָא לֵיהּ, נָפַק כִּי קָא בָכֵי וְאָזֵיל,

אֲתָא זִיבּוּרָא וְטָרְקֵיהּ אַאַמְתֵּיהּ וּשְׁכֵיב. עַיְּילוּהּ לְמַעֲרְתָּא דַּחֲסִידֵי וְלָא קַיְּבְּלוּהּ, עַיְּילוּהּ לְמַעֲרְתָּא דְּדַיָּינֵי וְקַיְּבְּלוּהּ.

מַאי טַעְמָא? דַּעֲבַד כְּרַבִּי אֵילְעַאי. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֵילְעַאי אוֹמֵר: אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁיִּצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו — יֵלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ, וְיִלְבַּשׁ שְׁחוֹרִים וְיִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִים, וְיַעֲשֶׂה מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ, וְאַל יְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּפַרְהֶסְיָא.

שִׁפְחָה שֶׁל בֵּית רַבִּי מַאי הִיא? דְּאָמְתָא דְּבֵי רַבִּי חֲזֵיתֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה מָחֵי לִבְנוֹ גָּדוֹל, אֲמָרָה: לֵיהֱוֵי הָהוּא גַּבְרָא בְּשַׁמְתָּא, דְּקָעֲבֵר מִשּׁוּם "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל". דְּתַנְיָא: "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל" — בְּמַכָּה לִבְנוֹ גָּדוֹל הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

רֵישׁ לָקִישׁ הֲוָה מְנַסַּר פַּרְדֵּיסָא. אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא וְקָאֲכִיל תְּאֵינֵי, רְמָא בֵּיהּ קָלָא וְלָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ. אֲמַר: לֵיהֱוֵי הָהוּא גַּבְרָא בְּשַׁמְתָּא. אֲמַר לֵיהּ: אַדְּרַבָּה, לֵיהֱוֵי הָהוּא גַּבְרָא בְּשַׁמְתָּא, אִם מָמוֹן נְתַחַיַּיבְתִּי לָךְ, נִידּוּי מִי נְתַחַיַּיבְתִּי לָךְ?

אֲתָא לְבֵי מִדְרְשָׁא, אֲמַרוּ לֵיהּ: שָׁלוֹ — נִידּוּי, שֶׁלְּךָ — אֵינוֹ נִידּוּי.

וּמַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? זִיל לְגַבֵּיהּ דְּלִישָׁרֵי לָךְ. לָא יָדַעְנָא לֵיהּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: זִיל לְגַבֵּי נְשִׂיאָה דְּלִישְׁרֵי לָךְ, דְּתַנְיָא: נִידּוּהוּ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי נִידָּהוּ, יֵלֵךְ אֵצֶל נָשִׂיא וְיַתִּיר לוֹ נִדּוּיוֹ.

אָמַר רַב הוּנָא, בְּאוּשָּׁא הִתְקִינוּ: אַב בֵּית דִּין שֶׁסָּרַח — אֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "הִכָּבֵד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ". חָזַר וְסָרַח — מְנַדִּין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי חִילּוּל הַשֵּׁם.

וּפְלִיגָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: תַּלְמִיד חָכָם שֶׁסָּרַח — אֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ בְּפַרְהֶסְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכִשַּׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה" — כַּסֵּהוּ כַּלַּיְלָה.

מָר זוּטְרָא חֲסִידָא, כִּי מִיחַיַּיב צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן שַׁמְתָּא, בְּרִישָׁא מְשַׁמֵּית נַפְשֵׁיהּ, וַהֲדַר מְשַׁמֵּית לְדִידֵיהּ. כִּי הֲוָה עָיֵיל בְּאוּשְׁפִּיזֵיהּ שָׁרֵי לֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ, וַהֲדַר שָׁרֵי לֵיהּ לְדִידֵיהּ.

אָמַר רַב גִּיּוֹל אָמַר רַב: תַּלְמִיד חָכָם מְנַוֶּה לְעַצְמוֹ, וּמַיפֵּר לְעַצְמוֹ. אָמַר רַב פָּפָּא: תִּיתֵי לִי, דְּלָא שַׁמֵּיתִי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן מֵעוֹלָם. אֶלָּא כִּי קָא מִיחַיַּיב צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן שַׁמְתָּא, הֵיכִי עָבֵיד? כִּי הָא דְּבַמַּעְרָבָא מִימְנוּ אַנְגָּדָא דְּצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן וְלָא מִימְנוּ אַשַּׁמְתָּא.

מַאי שַׁמְתָּא? אָמַר רַב: שָׁם מִיתָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שְׁמָמָה יִהְיֶה, וּמַהְנְיָא בֵּיהּ כִּי טִיחְיָא בְּתַנּוּרָא.

וּפְלִיגָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כְּשֵׁם שֶׁנִּכְנֶסֶת בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים, כָּךְ כְּשֶׁהִיא יוֹצְאָה — יוֹצְאָה מִמָּאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים.

כְּשֶׁהִיא נִכְנֶסֶת, דִּכְתִיב: "וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם" — "חֵרֶם" בְּגִימַטְרִיָּא מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה הָווּ. כְּשֶׁהִיא יוֹצְאָה, דִּכְתִיב: "בְּרוֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר", "רַחֵם" בְּגִימַטְרִיָּא הָכִי הָווּ.

אָמַר רַב יוֹסֵף: שְׁדִי שַׁמְתָּא אַגְּנוּבְתָּא דְּכַלְבָּא וְאִיהִי דִּידַהּ עָבְדָה. דְּהָהוּא כַּלְבָּא דַּהֲוָה אָכִיל מְסָאנֵי דְּרַבָּנַן וְלָא הֲווֹ קָא יָדְעִי מַנּוּ, וְשַׁמְתוּ לֵיהּ. אִיתְּלִי בֵּיהּ נוּרָא בְּגְנוּבְתֵּיהּ וַאֲכַלְתֵּיהּ. הָהוּא אַלְמָא דַּהֲוָה קָא מְצַעַר לֵיהּ לְהָהוּא צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, אֲמַר לֵיהּ: זִיל שַׁמְתֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: מִסְתְּפֵינָא מִינֵּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ: שְׁקֵיל פִּתְיָחָא עֲלֵיהּ. כָּל שֶׁכֵּן דְּמִסְתְּפֵינָא מִינֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: שְׁקֵלֵיהּ, אַחֲתֵיהּ בְּכַדָּא,

דף יז:

וְאַחֲתֵיהּ בֵּי קִבְרֵי, וּקְרֵי בֵּיהּ אַלְפָּא שִׁפּוּרֵי בְּאַרְבְּעִין יוֹמִין. אָזֵיל עָבֵיד הָכִי, פְּקַע כַּדָּא וּמִית אַלְמָא. מַאי שִׁפּוּרֵי — שָׁנִפְרָעִין מִמֶּנּוּ.

מַאי תְּבָרָא? אָמַר רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה: תָּבְרִי בָּתֵּי רָמֵי. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כָּל מָקוֹם שֶׁ"נָּתְנוּ חֲכָמִים עֵינֵיהֶם", אוֹ מִיתָּה אוֹ עוֹנִי.

וְהַנָּזִיר וְהַמְצוֹרָע מִטּוּמְאָתוֹ לְטָהֳרָתוֹ. בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי זֵירָא: בְּשֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם פְּנַאי, אוֹ דִלְמָא אַף בְּשֶׁהָיָה לָהֶם פְּנַאי?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵינָא: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ מוּתָּרִין לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד — בְּשֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם פְּנַאי, אֲבָל הָיָה לָהֶם פְּנַאי — אֲסוּרִים.

נָזִיר וּמְצוֹרָע, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לָהֶם פְּנַאי — מוּתָּרִים, שֶׁלֹּא יְשַׁהוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶן.

תָּנָא: הַכֹּהֵן וְהָאֵבֶל מוּתָּרִין בְּגִילּוּחַ. הַאי אָבֵל הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא שֶׁחָל שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ בְּעֶרֶב הָרֶגֶל — אִיבְּעִי לֵיהּ לְגַלּוֹחֵי בְּעֶרֶב הָרֶגֶל! אֶלָּא, שֶׁחָל שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עֶרֶב הָרֶגֶל. אִיבְּעִי לֵיהּ לְגַלּוֹחֵי עֶרֶב שַׁבָּת, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִינָא בַּר שֵׁילָא: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל, וּמוֹדִים חֲכָמִים לְאַבָּא שָׁאוּל בְּשֶׁחָל שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עֶרֶב הָרֶגֶל שֶׁמּוּתָּר לְגַלֵּחַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת!

לָא צְרִיכָא, שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עֶרֶב הָרֶגֶל.

תָּנָא בָּרָא סָבַר לַהּ כְּאַבָּא שָׁאוּל, דְּאָמַר: מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ, וְיוֹם שְׁבִיעִי עוֹלֶה לוֹ לְכָאן וּלְכָאן. וְכֵיוָן דְּשַׁבָּת הָוֵי — אָנוּס הוּא.

תָּנָא דִּידַן סָבַר לַהּ כְּרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: לָא אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ, וְאַכַּתִּי לָא שְׁלִים אֲבִילוּת דְּשִׁבְעָה.

הַאי כֹּהֵן הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּשִׁלִּים מִשְׁמַרְתּוֹ עֶרֶב הָרֶגֶל — אִיבְּעִי לֵיהּ לְגַלּוֹחֵי עֶרֶב הָרֶגֶל! לָא צְרִיכָא, דְּשִׁלִּים מִשְׁמַרְתּוֹ בָּרֶגֶל. תָּנָא דִּידַן סָבַר, כֵּיוָן דִּתְנַן: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁווֹת, בְּאֵימוּרֵי הָרֶגֶלִים, וּבְחֵילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים — כְּמַאן דְּלָא שְׁלִים מִשְׁמַרְתּוֹ בָּרֶגֶל דְּמֵי. וְתָנָא בָּרָא סָבַר: אַף עַל גַּב דְּשַׁיֵּיךְ בְּהָנָךְ מִשְׁמָרוֹת, מִשְׁמַרְתֵּיהּ מִיהָא שְׁלִימָא לֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ מוּתָּרִין לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד — מוּתָּרִין לְגַלֵּחַ בֵּימֵי אֵבֶל.

וְהָתַנְיָא: אֲסוּרִים! אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב שֵׁילָא: כִּי תַּנְיָא הָכָא מוּתָּרִין — בְּשֶׁתִּכְפּוּהוּ אֲבָלָיו.

אִי בְּשֶׁתִּכְפּוּהוּ אֲבָלָיו, מַאי אִירְיָא כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ, אֲפִילּוּ כּוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי? דְּתַנְיָא: תִּכְפּוּהוּ אֲבָלָיו זֶה אַחַר זֶה, הִכְבִּיד שְׂעָרוֹ — מֵיקֵל בְּתַעַר, וּמְכַבֵּס כְּסוּתוֹ בְּמַיִם.

הָא אִתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַב חִסְדָּא: בְּתַעַר וְלֹא בְּמִסְפָּרַיִם, בְּמַיִם וְלֹא בְּנֶתֶר וְלֹא בְּאָהָל. אָמַר רַב חִסְדָּא: זֹאת אוֹמֶרֶת אֲבֵל אָסוּר בְּתִכְבּוֹסֶת.

תָּנוּ רַבָּנַן: כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ אָסוּר לְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד, כָּךְ אָסוּר לִיטּוֹל צִפּוֹרְנַיִם בַּמּוֹעֵד, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר.

וּכְשֵׁם שֶׁאָמְרוּ אָבֵל אָסוּר לְגַלֵּחַ בִּימֵי אֲבֵלוֹ — כָּךְ אָסוּר לִיטּוֹל צִפּוֹרְנַיִם בִּימֵי אֲבֵלוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר.
אָמַר עוּלָּא: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּאֵבֶל, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּמּוֹעֵד. שְׁמוּאֵל אָמַר:

דף יח.

הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּמּוֹעֵד וּבְאֵבֶל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּאֵבֶל.
פְּנָחָס אֲחוּהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל אִיתְּרַע בֵּיהּ מִילְּתָא, עָל שְׁמוּאֵל לְמִישְׁאַל טַעְמָא מִינֵּיהּ. חֲזַנְהוּ לְטוּפְרֵי[ה] דַּהֲווֹ נְפִישָׁן, אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי לָא שָׁקְלְתְּ לְהוּ? אֲמַר לֵיהּ: אִי בְּדִידֵיהּ הֲוָה, מִי מְזַלְזְלַתְּ בֵּיהּ כּוּלֵּי הַאי?
הֲוַאי "כִּשְׁגָּגָה שֶׁיֹּצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט", וְאִיתְּרַע בֵּיהּ מִילְּתָא בִּשְׁמוּאֵל. עָל פְּנָחָס אֲחוּהּ לְמִישְׁאַל טַעְמָא מִינֵּיהּ. שַׁקְלִינְהוּ לְטוּפְרֵיהּ חַבְטִינְהוּ לְאַפֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: לֵית לָךְ בְּרִית כְּרוּתָה לַשְּׁפָתַיִם?
דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן שֶׁבְּרִית כְּרוּתָה לַשְּׁפָתַיִם — שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם", וְאֵיסְתַּיְיעָא מִלְּתָא דְּהַהוּא תַּרְוַיְיהוּ.
סְבוּר מִינֵּיהּ דְּיָד — אֵין, דְּרֶגֶל — לָא. אָמַר רַב עָנָן בַּר תַּחְלִיפָא: לְדִידִי מִפְּרִשָׁא לִי מִינֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל: לָא שְׁנָא דְּיָד וְלָא שְׁנָא דְּרֶגֶל.
אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: וּבְגַנּוּסְטְרָא — אָסוּר. אָמַר רַב שֵׁמֶן בַּר אַבָּא: הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֵּי מִדְרְשָׁא בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְשַׁקְלִינְהוּ לְטוּפְרֵיהּ בְּשִׁינֵּיהּ וְזָרְקִינְהוּ.
שְׁמַע מִינַּהּ תְּלָת. שְׁמַע מִינַּהּ: מוּתָּר לִיטּוֹל צִפָּרְנַיִם בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וּשְׁמַע מִינַּהּ: אֵין בָּהֶן מַשּׁוּם מִיאוּס, וּשְׁמַע מִינַּהּ: מוּתָּר לְזוֹרְקָן.
אִינִי? וְהָתַנְיָא, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בַּצִּפָּרְנַיִם: הַקּוֹבָרָן — צַדִּיק, שׁוֹרְפָן — חָסִיד, זוֹרְקָן — רָשָׁע. טַעְמָא מַאי — שֶׁמָּא תַּעֲבוֹר עֲלֵיהֶן אִשָּׁה עוּבָּרָה וְתַפִּיל.
אִשָּׁה בֵּי מִדְרְשָׁא לָא שְׁכִיחָא. וְכִי תֵּימָא: זִימְנִין דְּמִיכַּנְּשִׁי לְהוּ וְשָׁדֵי לְהוּ אַבָּרַאי — כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּנִּי אִשְׁתַּנִּי.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: זוּג בָּא מֵחַמָּתָן לִפְנֵי רַבִּי, וּמָר זוּטְרָא מַתְנֵי: זוּג בָּא מֵחַמָּתָן לִפְנֵי רַבִּי, וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ צִפָּרְנַיִם — וְהִתִּיר לָהֶם. וְאִם בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שָׂפָה — הִתִּיר לָהֶם, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אַף בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שָׂפָה, וְהִתִּיר לָהֶם.
אָמַר אֲבִיטוּל סָפְרָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב פַּפָּא: שָׂפָה מִזְוִית לְזָוִית. אָמַר רַבִּי אַמֵּי: וּבְשָׂפָה הַמְעֻכֶּבֶת. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְדִידִי כְּשָׂפָה הַמְעֻכֶּבֶת דָּמֵי לִי.

וַאֲמַר אֲבִיטוּל סָפְרָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַב פָּפָּא: פַּרְעֹה שֶׁהָיָה בִּימֵי מֹשֶׁה, הוּא אַמָּה, וּזְקֵנוֹ אַמָּה, וּפַרְמַשְׁתְּקוֹ אַמָּה וָזֵרֶת, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: ״וּשְׁפַל אֲנָשִׁים יָקִים עָלֶיהָ״.

וַאֲמַר אֲבִיטוּל סָפְרָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַב פָּפָּא: פַּרְעֹה שֶׁהָיָה בִּימֵי מֹשֶׁה אַמְגּוּשֵׁי הֲוָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הִנֵּה יוֹצֵא הַמָּיְמָה וְגוֹ׳״.

וְאֵלּוּ מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד, הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם. אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד — מוּתָּר לְכַבְּסוֹ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

מֵתִיב רַבִּי יִרְמְיָה: אֵלּוּ מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד, הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם כּוּ׳. הָנֵי אֵין, מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד — לָא!

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה: אַסְבְּרֵהּ לָךְ, מַתְנִיתִין אַף עַל גַּב דְּאֵית לֵיהּ תְּרֵי וּמַטַּנְפִי.

שְׁלַח רַב יִצְחָק בַּר יַעֲקֹב בַּר גִּיּוֹרֵי מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: כְּלֵי פִּשְׁתָּן — מוּתָּר לְכַבְּסָן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. מֵתִיב רָבָא: מִטְפְּחוֹת הַיָּדַיִם, מִטְפְּחוֹת

דף יח:

הַסַּפָּרִים. הָנֵי — אֵין, כְּלֵי פִּשְׁתָּן — לָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מַתְנִיתִין אֲפִילּוּ דְּשָׁאַר מִינֵי. אָמַר בַּר הִידְיָא: לְדִידִי חֲזֵי לִי יַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָה, דְּמַפְקִי לַהּ מְשִׁיכְלֵי דְּמָנֵי כִּיתָּנָא בְּחוּלָּא דְּמוֹעֲדָא.

מַתְקֵיף לַהּ אַבָּיֵי: מַאן לֵימָא לַן דִּבְרֵצוֹן חֲכָמִים עָבְדִי, דִּלְמָא שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים עָבְדִי.

מַתְנִי׳ וְאֵלּוּ כּוֹתְבִין בַּמּוֹעֵד: קִדּוּשֵׁי נָשִׁים וְגִיטֵּין וְשׁוֹבָרִין. דַּיְיתֵיקֵי, מַתָּנָה וּפְרוֹזְבּוּלִין. אִיגְּרוֹת שׁוּם וְאִיגְּרוֹת מָזוֹן.

שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִים וּשְׁטָרֵי בֵּירוּרִין. גְּזֵרוֹת בֵּית דִּין וְאִיגְּרוֹת שֶׁל רְשׁוּת.

גְּמָ׳ אָמַר שְׁמוּאֵל: מוּתָּר לְאָרֵס אִשָּׁה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, שֶׁמָּא יִקְדְּמֶנּוּ אַחֵר. לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: וְאֵלּוּ כּוֹתְבִין בַּמּוֹעֵד — קִדּוּשֵׁי נָשִׁים,

מַאי לָאו שְׁטָרֵי קִדּוּשִׁין מַמָּשׁ? לָא, שְׁטָרֵי פְּסִיקְתָּא, וְכִדְרַב גִּידֵּל אָמַר רַב.

דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ? כָּךְ וְכָךְ. כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִתְּךָ? כָּךְ וְכָךְ. עָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ קָנוּ, הֵן הֵן הַדְּבָרִים הַנִּקְנִין בַּאֲמִירָה.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, לֹא בְּתוּלוֹת וְלֹא אַלְמָנוֹת. וְלֹא מְיַבְּמִין, מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ. הָא לְאָרֵס — שָׁרֵי.

לָא מִיבַּעְיָא קַאֲמַר. לָא מִיבַּעְיָא לְאָרֵס — דְּלָא קָעֲבִיד מִצְוָה, אֶלָּא אֲפִילּוּ לִישָּׂא נָמֵי, דְּקָא עָבֵיד מִצְוָה, אָסוּר.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל: מְאָרְסִין, אֲבָל לֹא כּוֹנְסִין. וְאֵין עוֹשִׂין סְעוּדַת אֵירוּסִין, וְלֹא מְיַבְּמִין, מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ.

וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁמָּא יִקְדְּמֻנוּ אַחֵר? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת: בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, שִׁדֵּה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי.

אֶלָּא: שֶׁמָּא יִקְדְּמֻנוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים.

כִּי הָא דְּרָבָא שַׁמְעֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּבָעֵי רַחֲמֵי וְאָמַר: תִּזְדַּמֵּן לִי פְּלָנִיתָא. אֲמַר לֵיהּ: לָא תִּיבְעֵי רַחֲמֵי הָכִי. אִי חַזְיָא לָךְ — לָא אָזְלָא מִינָּךְ, וְאִי לָא — כָּפְרַתְּ בַּהּ'. בָּתַר הָכִי, שַׁמְעֵיהּ דְּקָאָמַר: אוֹ אִיהוּ לֵימוּת מִקַּמַּיהּ, אוֹ אִיהִי תְּמוּת מִקַּמֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: לָאו אָמֵינָא לָךְ לָא תִּיבְעֵי עֲלַהּ דְּמִילְּתָא?

הָכִי אָמַר רַב מְשׁוּם רַבִּי רְאוּבֵן בֶּן אִצְטְרוֹבִילִי: מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַנְּבִיאִים וּמִן הַכְּתוּבִים — מֵהִ' אִשָּׁה לְאִישׁ. מִן הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב: "וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ מֵהִ' יָצָא הַדָּבָר". מִן הַנְּבִיאִים, דִּכְתִיב: "וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵהִ' הָיְיָה". מִן הַכְּתוּבִים, דִּכְתִיב: "בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת וּמֵהִ' אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת".

וְאָמַר רַב מְשׁוּם רַבִּי רְאוּבֵן בֶּן אִצְטְרוֹבִילִי, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא, אָמַר רַבִּי רְאוּבֵן בֶּן אִצְטְרוֹבִילִי: אֵין אָדָם נָחְשָׁד בְּדָבָר אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂאוּ, וְאִם לֹא עָשָׂה כּוּלּוֹ — עָשָׂה מִקְצָתוֹ, וְאִם לֹא עָשָׂה מִקְצָתוֹ — הִרְהֵר בְּלִבּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ, וְאִם לֹא הִרְהֵר בְּלִבּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ — רָאָה אֲחֵרִים שֶׁעָשׂוּ וְשָׂמַח.

מֵתִיב רַבִּי יַעֲקֹב: "וַיִּחַפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל ה' אֱלֹהֵיהֶם"! הָתָם לְהַכְעִיס הוּא דַּעֲבוּד.

תָּא שְׁמַע: "וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ ה'", רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק אָמַר: מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד קִינֵּא לְאִשְׁתּוֹ מִמֹּשֶׁה! הָתָם מִשּׁוּם שִׂנְאָה הוּא דַּעֲבוּד.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: יְהֵא חֶלְקִי עִם מִי שֶׁחוֹשְׁדִין אוֹתוֹ בְּדָבָר וְאֵין בּוֹ. וְאָמַר רַב פָּפָּא: לְדִידִי חַשְׁדוּן וְלָא הֲוָה בִּי!

לָא קַשְׁיָא: הָא בְּקָלָא דְּפָסֵיק, הָא בְּקָלָא דְּלָא פָּסֵיק. וְקָלָא דְּלָא פָּסֵיק עַד כַּמָּה? אָמַר אַבָּיֵי, אֲמַרָה לִי אֵם: דּוֹמֵי דְּמָתָא יוֹמָא וּפַלְגָא.

וְהָנֵי מִילֵּי דְּלָא פְּסַק בֵּינֵי בֵּינֵי, אֲבָל פְּסַק בֵּינֵי בֵּינֵי — לֵית לַן בַּהּ. וְכִי פְּסַק בֵּינֵי בֵּינֵי, לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא פְּסַק מֵחֲמַת יִרְאָה, אֲבָל פְּסַק מֵחֲמַת יִרְאָה — לָא.

וְלָא אֲמַרַן, אֶלָּא דְּלָא הָדַר נָבֵט, אֲבָל הָדַר נָבֵט — לָא. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית לֵיהּ אוֹיְבִים, אֲבָל אִית לֵיהּ אוֹיְבִים — אוֹיְבִים הוּא דְּאַפְקוּהּ לְקָלָא.

מַתְנִי׳ אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי חוֹב בַּמּוֹעֵד. וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ, אוֹ שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל — הֲרֵי זֶה יִכְתּוֹב.

אֵין כּוֹתְבִין סְפָרִים תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת בַּמּוֹעֵד, וְאֵין מַגִּיהִין אוֹת אַחַת אֲפִילּוּ בְּסֵפֶר עֶזְרָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹתֵב אָדָם תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת לְעַצְמוֹ,

דף יט.

וְטוֹוֶה עַל יְרֵיכוֹ תְּכֵלֶת לְצִיצִיתוֹ.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנַן: כּוֹתֵב אָדָם תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת לְעַצְמוֹ, וְטוֹוֶה עַל יְרֵיכוֹ תְּכֵלֶת לְצִיצִיתוֹ, וְלַאֲחֵרִים בְּטוֹבָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲרִים, וּמוֹכֵר אֶת שֶׁלּוֹ, וְחוֹזֵר וְכוֹתֵב לְעַצְמוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוֹתֵב וּמוֹכֵר כְּדַרְכּוֹ כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ.

אוֹרִי לֵיהּ רַב לְרַב חֲנַנְאֵל, וְאָמְרִי לַהּ רַבָּה בַּר בַּר חָנָה לְרַב חֲנַנְאֵל: הֲלָכָה, כּוֹתֵב וּמוֹכֵר כְּדַרְכּוֹ כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ.

וְטוֹוֶה עַל יְרֵיכוֹ תְּכֵלֶת. תָּנוּ רַבָּנַן: טוֹוֶה אָדָם עַל יְרֵיכוֹ תְּכֵלֶת לְצִיצִיתוֹ, אֲבָל לֹא בְּאֶבֶן, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בְּאֶבֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: בְּאֶבֶן אֲבָל לֹא בְּפֶלֶךְ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין בְּאֶבֶן בֵּין בְּפֶלֶךְ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְכֵן אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה בֵּין בְּאֶבֶן בֵּין בְּפֶלֶךְ. וַהֲלָכָה: כּוֹתֵב כְּדַרְכּוֹ וּמוֹכֵר כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ.

מַתְנִי׳ הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל — בָּטְלָה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שִׁבְעָה. שִׁמּוֹנָה — בָּטְלוּ הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים.

מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: שַׁבָּת עוֹלָה, וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת. רֶגֶל מַפְסִיק, וְאֵינָן עוֹלִין.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשֻׁחָרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עֲצֶרֶת כַּשַּׁבָּת.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כָּרְגָלִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא: עֲצֶרֶת כָּרְגָלִים, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כַּשַּׁבָּת.

גְּמָ׳ אָמַר רַב: גְּזֵרוֹת — בָּטְלוּ, יָמִים — לֹא בָּטְלוּ, וְכֵן אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: גְּזֵרוֹת — בָּטְלוּ, יָמִים — לֹא בָּטְלוּ. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֲפִילּוּ יָמִים נָמֵי בָּטְלוּ.

מַאי טַעְמָא יָמִים לֹא בָּטְלוּ? שֶׁאִם לֹא גִּילַּח עֶרֶב הָרֶגֶל — אָסוּר לְגַלֵּחַ אַחַר הָרֶגֶל.

דף יט:

וְהָתַנְיָא: הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל — בָּטְלָה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל — בָּטְלָה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים, וּמַגִּלַּחַ עֶרֶב הָרֶגֶל. אִם לֹא גִּילַּח עֶרֶב הָרֶגֶל — אָסוּר לְגַלֵּחַ אַחַר הָרֶגֶל.

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מוּתָּר לְגַלֵּחַ אַחַר הָרֶגֶל, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמִּצְוַת שְׁלֹשָׁה מְבַטֶּלֶת גְּזֵרַת שִׁבְעָה, כָּךְ מִצְוַת שִׁבְעָה מְבַטֶּלֶת גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים.

שִׁבְעָה? וְהָאָנַן שְׁמוֹנָה תְּנַן! קָסָבַר אַבָּא שָׁאוּל: מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ, וְיוֹם שְׁבִיעִי עוֹלֶה לוֹ לְכָאן וּלְכָאן. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּינָא בַּר שֵׁילָא: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל.

וּמוֹדִים חֲכָמִים לְאַבָּא שָׁאוּל כְּשֶׁחָל שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עֶרֶב הָרֶגֶל, שֶׁמּוּתָּר לְגַלֵּחַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַב: אָבֵל, כֵּיוָן שֶׁעָמְדוּ מְנַחֲמִין מֵאֶצְלוֹ, מוּתָּר בִּרְחִיצָה? כְּמַאן — כְּאַבָּא שָׁאוּל.

אָמַר אַבָּיֵי: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל בְּיוֹם שִׁבְעָה, וּמוֹדִים חֲכָמִים לְאַבָּא שָׁאוּל בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, דְּאָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ.

רָבָא אָמַר: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, וְאֵין הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל בְּיוֹם שִׁבְעָה. וּנְהַרְדָּעֵי אָמְרִי: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל בָּזוֹ וּבָזוֹ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּאֵבֶל.

שְׁלֹשִׁים יוֹם מְנָלַן? יְלִיף "פֶּרַע" "פֶּרַע" מְנָזִיר. כְּתִיב הָכָא: "רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ", וּכְתִיב הָתָם: "גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ", מָה לְהַלָּן שְׁלֹשִׁים, אַף כָּאן שְׁלֹשִׁים.

וְהָתָם מְנָלַן? אָמַר רַב מַתְנָה: סְתָם נְזִירוּת — שְׁלֹשִׁים יוֹם, מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "קָדוֹשׁ יִהְיֶה", יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיָּא תִּלְתִין הָווּ.

אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הַכֹּל מוֹדִין כְּשֶׁחָל שְׁלִישִׁי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת עֶרֶב הָרֶגֶל — שֶׁאָסוּר בִּרְחִיצָה עַד הָעֶרֶב.

אָמַר רַב נָחְמָיָה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: אִשְׁכַּחְתִּינְהוּ לְרַב פַּפִּי וּלְרַב פָּפָּא דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: הֲלָכָה כְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נָחְמָיָה בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף: אִשְׁכַּחְתִּינְהוּ לְרַב פַּפִּי וּלְרַב פָּפָּא וּלְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאִם חָל שְׁלִישִׁי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת עֶרֶב הָרֶגֶל — שֶׁאָסוּר בִּרְחִיצָה עַד הָעֶרֶב.

בָּעָא מִינֵּיהּ אַבָּיֵי מֵרָבָא: קִבְּרוּ בָּרֶגֶל, רֶגֶל עוֹלֶה לוֹ לְמִנְיַן שְׁלֹשִׁים, אוֹ אֵין רֶגֶל עוֹלֶה לוֹ לְמִנְיַן שְׁלֹשִׁים? לְמִנְיַן שִׁבְעָה לָא קָמִיבַּעְיָא לִי, דְּלָא נָהֲגָא מִצְוַת שִׁבְעָה בָּרֶגֶל. כִּי קָא מִיבַּעְיָא לִי לְמִנְיַן שְׁלֹשִׁים, דְּקָא נָהֲגָא מִצְוַת שְׁלֹשִׁים בָּרֶגֶל, מַאי?

אָמַר לֵיהּ: אֵינוֹ עוֹלֶה. אֵיתִיבֵיהּ: הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁנֵי יָמִים קוֹדֶם הָרֶגֶל — מוֹנֶה חֲמִשָּׁה יָמִים אַחַר הָרֶגֶל, וּמְלַאכְתּוֹ נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וַעֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו עוֹשִׂים בְּצִינְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאֵין רַבִּים מִתְעַסְּקִין עִמּוֹ,

דף כ.

שֶׁכְּבָר נִתְעַסְּקוּ בּוֹ בָּרֶגֶל. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל שֶׁהוּא מִשּׁוּם אֵבֶל — רֶגֶל מַפְסִיקוֹ. וְכָל שֶׁהוּא מִשּׁוּם עִסְקֵי רַבִּים — אֵין רֶגֶל מַפְסִיקוֹ.

קְבָרוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּסוֹף הָרֶגֶל — מוֹנֶה שִׁבְעָה אַחַר הָרֶגֶל, אַרְבָּעָה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים — רַבִּים מִתְעַסְּקִין בּוֹ, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָאַחֲרוֹנִים — אֵין רַבִּים מִתְעַסְּקִין בּוֹ, שֶׁכְּבָר נִתְעַסְּקוּ [בּוֹ] בָּרֶגֶל, וְרֶגֶל עוֹלֶה לוֹ.

מַאי לָאו — אַסֵּיפָא! לָא, אַרֵישָׁא.

אֵיתִיבֵיהּ: רֶגֶל עוֹלֶה לוֹ לְמִנְיַן שְׁלֹשִׁים, כֵּיצַד? קְבָרוֹ בִּתְחִילַּת הָרֶגֶל — מוֹנֶה שִׁבְעָה אַחַר הָרֶגֶל, וּמְלַאכְתּוֹ נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וַעֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו עוֹשִׂין בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאֵין רַבִּים מִתְעַסְּקִין בּוֹ, שֶׁכְּבָר נִתְעַסְּקוּ בּוֹ בָּרֶגֶל, וְרֶגֶל עוֹלֶה לוֹ. תְּיוּבְתָּא.

כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ קְבָרוֹ בָּרֶגֶל, וְכֵן אוֹרִי לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי פְּדָת בְּרֵיהּ: אֲפִילּוּ קְבָרוֹ בָּרֶגֶל.

תָּנוּ רַבָּנָן: קַיֵּים כְּפִיַּית הַמִּטָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים קוֹדֶם הָרֶגֶל — אֵינוֹ צָרִיךְ לְכַפּוֹתָהּ אַחַר הָרֶגֶל, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ יוֹם אֶחָד, אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ יוֹם אֶחָד.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ: אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא וּלְרַב הוּנָא: אֲפִילּוּ יוֹם אֶחָד, אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת. רָבָא אָמַר: הֲלָכָה כְּתַנָּא דִּידַן דְּאָמַר שְׁלֹשָׁה.

רַבִּינָא אִיקְּלַע לְסוּרָא דִּפְרָת, אָמַר לֵיהּ רַב חֲבִיבָא לְרַבִּינָא: הִלְכְתָא מַאי? אָמַר לֵיהּ: אֲפִילּוּ יוֹם אֶחָד, וַאֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת.

יָתֵיב רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא וְרַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אַקִּילְעָא דְּרַבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר, נָפַק מֵילְתָא מִבֵּינַיְיהוּ: מְנַיִן לָאֲבִילוּת שִׁבְעָה — דִּכְתִיב: ”וְהַפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל“, מָה חַג שִׁבְעָה — אַף אֲבִילוּת שִׁבְעָה.

וְאֵימָא עֲצֶרֶת, דְּחַד יוֹמָא! הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרֵישׁ לְקִישׁ. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה: מְנַיִן לִשְׁמוּעָה רְחוֹקָה שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד — דִּכְתִיב: ”וְהַפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל“, וְאַשְׁכְּחַן עֲצֶרֶת דְּאִיקְּרִי חַד יוֹמָא חַג.

תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁמוּעָה קְרוֹבָה — נוֹהֶגֶת שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים, שְׁמוּעָה רְחוֹקָה — אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד. אֵיזוֹ הִיא קְרוֹבָה וְאֵיזוֹ הִיא רְחוֹקָה? קְרוֹבָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, רְחוֹקָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַחַת שְׁמוּעָה קְרוֹבָה וְאַחַת שְׁמוּעָה רְחוֹקָה — נוֹהֶגֶת שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא יָחִיד מֻקִּיל וְרַבִּים מַחְמִירִין — הֲלָכָה כְּרַבִּים. חוּץ מִזּוֹ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מֻקִּיל וַחֲכָמִים מַחְמִירִין — הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֻּקִּיל בְּאֵבֶל.

רַב חֲנִינָא אַתְיָא לֵיהּ שְׁמוּעָה דַּאֲבוּהּ מִבֵּי חוֹזָאֵי, אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אָמַר לֵיהּ: שְׁמוּעָה רְחוֹקָה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד. רַב נָתָן בַּר אַמֵּי אָתָא לֵיהּ שְׁמוּעָה דְּאִימַּיהּ מִבֵּי חוֹזָאֵי, אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אָמַר לֵיהּ: הֲרֵי אָמְרוּ, שְׁמוּעָה רְחוֹקָה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד.

אֵיתֵיבֵיהּ: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בַּחֲמִשָּׁה מֵתֵי מִצְוָה, אֲבָל עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים!

אָמַר לֵיהּ: יְחִידָאָה הִיא, וְלָא סְבִירָא לַן כְּוָותֵיהּ. דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה וּמֵת אָבִיו שֶׁל רַבִּי צָדוֹק בְּגִינְזַק, וְהוֹדִיעוּהוּ לְאַחַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וּבָא וְשָׁאַל אֶת אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה וּזְקֵנִים שֶׁעִמּוֹ, וְאָמְרוּ: נָהוֹג שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים. וּכְשֶׁמֵּת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶחְיָיה בַּגּוֹלָה, יָשַׁב עָלָיו שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים.

אִינִי? וְהָא רַב, בַּר אָחוּהּ דְּרַבִּי חִיָּיא דְּהוּא בַּר אֶחָתֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, כִּי סְלֵיק לְהָתָם אָמַר לֵיהּ: אַבָּא קַיָּים?

דף כ:

אָמַר לֵיהּ: אִימָּא קַיֶּימֶת? אָמַר לֵיהּ: אִימָּא קַיֶּימֶת? אָמַר לֵיהּ: אַבָּא קַיָּים? אָמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: חֲלוֹץ לִי מְנָעָלַי, וְהוֹלֵךְ אַחֲרֵי כֵּלַי לְבֵית הַמֶּרְחָץ.

שְׁמַע מִינַּהּ תְּלָת. שְׁמַע מִינַּהּ — אֲבֵל אָסוּר בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל, וּשְׁמַע מִינַּהּ — שְׁמוּעָה רְחוֹקָה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד, וּשְׁמַע מִינַּהּ — מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ!

רַבִּי חִיָּיא לְחוּד, רַבִּי אֲחִיָּיה לְחוּד.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין: שָׁמַע שְׁמוּעָה קְרוֹבָה בָּרֶגֶל, וּלְמוֹצָאֵי הָרֶגֶל נַעֲשֵׂית רְחוֹקָה — עוֹלֶה לוֹ, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא יוֹם אֶחָד. תָּנֵי רַבִּי אַדָּא דְּמִן קֵסָרִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: שָׁמַע שְׁמוּעָה קְרוֹבָה בְּשַׁבָּת, וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת נַעֲשֵׂית רְחוֹקָה — אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא יוֹם אֶחָד.

קוֹרֵעַ אוֹ אֵינוֹ קוֹרֵעַ? רַבִּי מָנִי אָמַר: אֵינוֹ קוֹרֵעַ, רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: קוֹרֵעַ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי מָנִי לְרַבִּי חֲנִינָא: בִּשְׁלָמָא לְדִידִי דְּאָמֵינָא אֵינוֹ קוֹרֵעַ, הַיְינוּ דְּלָא אִיכָּא אֲבֵילוּת שִׁבְעָה. אֶלָּא לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ קוֹרֵעַ — קְרִיעָה בְּלֹא שִׁבְעָה מִי אִיכָּא?

וְלָא?! וְהָתַנְיָא אִיסִי אֲבוּהּ דְּרַבִּי זֵירָא, וְאָמְרִי לַהּ אֲחוּהּ דְּרַבִּי זֵירָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי זֵירָא: מִי שֶׁאֵין לוֹ חָלוּק לִקְרוֹעַ, וְנִזְדַּמֵּן לוֹ בְּתוֹךְ שִׁבְעָה — קוֹרֵעַ. לְאַחַר שִׁבְעָה — אֵינוֹ קוֹרֵעַ.

עָנִי רַבִּי זֵירָא בָּתְרֵיהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בַּחֲמִשָּׁה מֵתֵי מִצְוָה, אֲבָל עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — קוֹרֵעַ וְהוֹלֵךְ!

כִּי תַּנְיָא הָהִיא, לִכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ.

תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הָאֲמוּר בְּפָרָשַׁת כֹּהֲנִים שֶׁכֹּהֲנִים מִיטַּמֵּא לָהֶן — אָבֵל מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶן, וְאֵלּוּ הֵן: אִשְׁתּוֹ, אָבִיו וְאִמּוֹ, אָחִיו וַאֲחוֹתוֹ, בְּנוֹ וּבִתּוֹ. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן: אָחִיו וַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה מֵאִמּוֹ, וַאֲחוֹתוֹ נְשׂוּאָה, בֵּין מֵאָבִיו בֵּין מֵאִמּוֹ.

וּכְשֵׁם שֶׁמִּתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם — כָּךְ מִתְאַבֵּל עַל שְׁנַיִים שֶׁלָּהֶם, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵינוֹ מִתְאַבֵּל אֶלָּא עַל בֶּן בְּנוֹ וְעַל אֲבִי אָבִיו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁמִּתְאַבֵּל עָלָיו, מִתְאַבֵּל עִמּוֹ.

חֲכָמִים הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ עִמּוֹ בַּבַּיִת. כִּי הָא דְּאָמַר לֵיהּ רַב לְחִיָּיא בְּרֵיהּ, וְכֵן אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַבָּה בְּרֵיהּ: בְּאַפּוּהּ — נָהוֹג אֲבֵילוּתָא, בָּלָא אַפּוּהּ — לָא תֵּינְהוֹג אֲבֵילוּתָא.

מָר עוּקְבָא שְׁכֵיב לֵיהּ בַּר חֲמוּהּ. סְבַר לְמֵיתַב עֲלֵיהּ שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים, עָל רַב הוּנָא לְגַבֵּיהּ, אַשְׁכְּחֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: צוּדָנְיִיתָא בָּעֵית לְמֵיכַל?! לֹא אָמְרוּ לִכְבוֹד אִשְׁתּוֹ — אֶלָּא חֲמִיו וַחֲמוֹתוֹ.

דְּתַנְיָא: מִי שֶׁמֵּת חָמִיו אוֹ חֲמוֹתוֹ — אֵינוֹ רַשַּׁאי לָכוֹף אֶת אִשְׁתּוֹ לִהְיוֹת כּוֹחֶלֶת וְלִהְיוֹת פּוֹקֶסֶת, אֶלָּא כּוֹפָה מִטָּתוֹ, וְנוֹהֵג עִמָּהּ אֲבֵילוּת. וְכֵן הִיא שֶׁמֵּת חָמִיהָ אוֹ חֲמוֹתָהּ — אֵינָהּ רַשָּׁאָה לִהְיוֹת כּוֹחֶלֶת וְלִהְיוֹת פּוֹקֶסֶת, אֶלָּא כּוֹפָה מִטָּתָהּ וְנוֹהֶגֶת עִמּוֹ אֲבֵילוּת.

וְתַנְיָא אִידַּךְ: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵינוֹ רַשַּׁאי לָכוֹף אֶת אִשְׁתּוֹ לִהְיוֹת כּוֹחֶלֶת וְלִהְיוֹת פּוֹקֶסֶת, בָּאֶמֶת אָמְרוּ מוֹזֶגֶת לוֹ אֶת הַכּוֹס, וּמַצַּעַת לוֹ מִטָּה, וּמַרְחֶצֶת לוֹ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: כָּאן בְּחָמִיו וַחֲמוֹתוֹ, כָּאן בִּשְׁאָר קְרוֹבִים. שְׁמַע מִינַּהּ. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: לֹא אָמְרוּ לִכְבוֹד אִשְׁתּוֹ אֶלָּא חָמִיו וַחֲמוֹתוֹ בִּלְבַד.

אַמֵּימָר שְׁכֵיב לֵיהּ בַּר בְּרֵיהּ, קְרַע עִילָּוֵיהּ. אֲתָא בְּרֵיהּ — קְרַע בְּאַפֵּיהּ. אִידְּכַר דְּמִיוּשָּׁב קְרַע, קָם קְרַע מְעוּמָּד.

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: קְרִיעָה דִּמְעוּמָּד מְנָלַן? דִּכְתִיב: ״וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעִילוֹ״.

דף כא.

אֶלָּא מַעֲתָּה: ״וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ״, הָכָא נָמֵי? וְהָא תַּנְיָא: בֵּין יוֹשֵׁב בֵּין עוֹמֵד בֵּין מוּטָּה!

אֲמַר לֵיהּ: הָתָם לָא כְּתִיב ״וַיַּעֲמֹד וַיֹּאמַר״, הָכָא כְּתִיב ״וַיָּקָם וַיִּקְרַע״.

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: מִנַּיִן לִקְרִיעָה שֶׁהִיא מְעוּמָּד, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע״. דִּלְמָא מִילְּתָא יַתִּירְתָּא הוּא דַּעֲבַד? דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי — ״וַיָּגָז אֶת רֹאשׁוֹ״, הָכִי נָמֵי?

אֶלָּא מֵהָכָא: ״וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו״. וְדִלְמָא מִילְּתָא יַתִּירְתָּא עֲבִיד? דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי — ״וַיִּשְׁכַּב אַרְצָה״, הָכִי נָמֵי?

וְהָתַנְיָא: יָשַׁב עַל גַּבֵּי מִטָּה, עַל גַּבֵּי כִּסֵּא, עַל גַּבֵּי אוּדָיְינִי גְּדוֹלָה, עַל גַּבֵּי קַרְקַע — מְכוּוָּן לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹא קִיֵּים כְּפִיַּית הַמִּטָּה!

אֲמַר לֵיהּ: כְּעֵין אַרְצָה.

תָּנוּ רַבָּנָן, וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָבֵל אָסוּר בָּהֶן: אָסוּר בִּמְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל. וְאָסוּר לִקְרוֹת בְּתוֹרָה וּבַנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים, וְלִשְׁנוֹת בַּמִּשְׁנָה, בַּמִּדְרָשׁ וּבָהֲלָכוֹת, וּבַתַּלְמוּד וּבָאַגָּדוֹת. וְאִם הָיוּ רַבִּים צְרִיכִין לוֹ — אֵינוֹ נִמְנָע. וּמַעֲשֶׂה וּמֵת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי בְּצִיפּוֹרִי, וְנִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְדָרַשׁ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אִיתְרַעָא בֵּיהּ מִילְּתָא, סָבַר דְּלָא לְמִיפַּק לְפִירְקָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חֲנִינָא: אִם הָיוּ רַבִּים צְרִיכִין לוֹ — אֵינוֹ נִמְנָע. סְבַר לְאוֹקוֹמֵי אָמוֹרָא עֲלֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב: תַּנְיָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲמִיד תּוּרְגְּמָן.

וְאֶלָּא הֵיכִי עָבִיד? כִּי הָא דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה וּמֵת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִילְעַאי, וְנִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. וְנִכְנַס רַבִּי חֲנִנְיָה בֶּן עֲקַבְיָא וְיָשַׁב בְּצִדּוֹ, וְלָחַשׁ הוּא לְרַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָא, וְרַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָא לְתוּרְגְּמָן, וְתוּרְגְּמָן הִשְׁמִיעַ לָרַבִּים.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵבֶל, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים — אָסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִּין, מִשְּׁלִישִׁי וְאֵילָךְ, וּשְׁלִישִׁי בַּכְּלָל — מוּתָּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִּין. וְאִם בָּאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת — אֵינוֹ חוֹלֵץ, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אָבֵל, שְׁנֵי יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אָסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִּין. מִשֵּׁנִי, וְשֵׁנִי בַּכְּלָל — מוּתָּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִּין, וְאִם בָּאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת — חוֹלֵץ.

אָמַר רַב מַתְנָה: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דִּכְתִיב: ״וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה״. אָמַר רַב עִינָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב: ״וְאַחֲרֵיתָהּ כְּיוֹם מָר״.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָמֵי, הָא כְּתִיב: ״וַיִּתְּמוּ יְמֵי וְגוֹ׳״! אָמַר לָךְ: שְׁאנֵי מֹשֶׁה, דְּתַקִּיף אָבְלֵיהּ. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי, הָא כְּתִיב: ״וְאַחֲרֵיתָהּ כְּיוֹם מָר״! עִיקַּר מְרִירָא חַד יוֹמָא הוּא.

אָמַר עוּלָּא: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּחֲלִיצָה, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּהַנָּחָה.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: בַּשֵּׁנִי לְעוּלָּא, חוֹלֵץ אוֹ אֵינוֹ חוֹלֵץ?
תָּא שְׁמַע, אָמַר עוּלָּא: חוֹלֵץ וּמַנִּיחַ אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: חוֹלֵץ וּמַנִּיחַ אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים.
רָבָא אָמַר: כֵּיוָן שֶׁהִנִּיחַ שׁוּב אֵינוֹ חוֹלֵץ. וְהָא רָבָא הוּא דְּאָמַר: הֲלָכָה כְּתַנָּא דִּידַן דְּאָמַר שְׁלֹשָׁה!

דף כא:

מִצְוָה שָׁאנֵי.
תָּנוּ רַבָּנַן: אָבֵל, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אָסוּר בְּמְלָאכָה, וַאֲפִילּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה. מִכָּאן וְאֵילָךְ — עוֹשֶׂה בְּצִינְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְהָאִשָּׁה טוֹוָה בַּפֶּלֶךְ בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ.
תָּנוּ רַבָּנַן: אָבֵל, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אֵינוֹ הוֹלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל, מִכָּאן וְאֵילָךְ הוֹלֵךְ, וְאֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּמָקוֹם הַמְנֻחָמִין, אֶלָּא בְּמָקוֹם הַמִּתְנַחֲמִין.
תָּנוּ רַבָּנַן: אָבֵל, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אָסוּר בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם. מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד שִׁבְעָה — מֵשִׁיב וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל. מִכָּאן וְאֵילָךְ, שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב כְּדַרְכּוֹ.
שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אָסוּר בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם? וְהָתַנְיָא: מַעֲשֶׂה וּמֵתוּ בָּנָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, נִכְנְסוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וְהִסְפִּידוּם הֶסְפֵּד גָּדוֹל.
בְּשׁעַת פְּטִירָתָן, עָמַד רַבִּי עֲקִיבָא עַל סַפְסָל גָּדוֹל וְאָמַר: אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ! אֲפִילּוּ שְׁנֵי בָנִים חֲתָנִים — מְנוּחָם הוּא בְּשִׁבְיל כָּבוֹד שֶׁעֲשִׂיתֶם. וְאִם בִּשְׁבִיל עֲקִיבָא בָּאתֶם, הֲרֵי כַּמָּה עֲקִיבָא בַּשּׁוּק. אֶלָּא כָּךְ אֲמַרְתֶּם: תּוֹרַת אֱלֹהֵיו בְּלִבּוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁשְּׁכַרְכֶם כָּפוּל, לְכוּ לְבָתֵּיכֶם לְשָׁלוֹם!
כְּבוֹד רַבִּים שָׁאנֵי.
מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד שִׁבְעָה — מֵשִׁיב וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל, מִכָּאן וְאֵילָךְ, שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב כְּדַרְכּוֹ.
וּרְמִינְהוּ: הַמּוֹצֵא אֶת חֲבֵירוֹ אָבֵל, בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — מְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ, לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם — שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין.
מֵתָה אִשְׁתּוֹ וְנָשָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת, אֵינוֹ רַשַּׁאי לִיכָּנֵס לְבֵיתוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין. מְצָאוֹ בַּשּׁוּק — אוֹמֵר לוֹ בְּשָׂפָה רָפָה וּבְכוֹבֶד רֹאשׁ.
אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הוּא שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹם אֲחֵרִים — שֶׁאֲחֵרִים שְׁרוּיִין בְּשָׁלוֹם, אֲחֵרִים אֵין שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֵינוֹ שָׁרוּי בְּשָׁלוֹם.
וְהָא מִדְּקָתָנֵי מֵשִׁיב, מִכְּלָל דְּשָׁיְילִינַן לֵיהּ? דְּלָא יָדְעִי.
אִי הָכִי, הָתָם נָמֵי! הָתָם — מוֹדַע לְהוּ וְלָא מַהְדַּר לְהוּ, הָכָא — לָא צָרִיךְ לְאוֹדוֹעֵינְהוּ.

וּרְמִינְהוּ: הַמּוֹצֵא אֶת חֲבֵרוֹ אָבֵל, בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ — מְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין, וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ. לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ — שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ, וְאֵינוֹ מְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין, אֲבָל מְדַבֵּר עִמּוֹ מִן הַצַּד.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: הַמּוֹצֵא אֶת חֲבֵרוֹ אָבֵל לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין, לָמָּה הוּא דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ וְחָיְתָה, מְצָאוֹ רוֹפֵא וְאָמַר לוֹ: כְּלָךְ אֶצְלִי שֶׁאֲנִי שׁוֹבְרָהּ וַאֲרַפְּאֶנָּה, כְּדֵי שֶׁתִּדַּע שֶׁסַּמְמָנִין שֶׁלִּי יָפִין!

לָא קַשְׁיָא: הָא בְּאָבִיו וְאִמּוֹ, הָא בִּשְׁאָר קְרוֹבִים.

הָתָם נָמֵי, יְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין מִן הַצַּד? אֵין הָכִי נָמֵי. וּמַאי אֵינוֹ מְדַבֵּר עִמּוֹ תַּנְחוּמִין — כְּדַרְכּוֹ, אֲבָל מְדַבֵּר עִמּוֹ מִן הַצַּד.

תָּנוּ רַבָּנָן: אָבֵל, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים, בָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב — מוֹנֶה עִמָּהֶן, בָּא מִמָּקוֹם רָחוֹק — מוֹנֶה לְעַצְמוֹ. מִכָּאן וְאֵילָךְ, אֲפִילּוּ בָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב — מוֹנֶה לְעַצְמוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ בָּא בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִמָּקוֹם קָרוֹב — מוֹנֶה עִמָּהֶן.

אָמַר מָר: שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים, בָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב — מוֹנֶה עִמָּהֶן. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁיֵּשׁ גְּדוֹל הַבַּיִת בַּבַּיִת.

אִיבַּעְיָא לְהוּ:

דף כב.

הֲלַךְ גְּדוֹל הַבַּיִת לְבֵית הַקְּבָרוֹת, מַהוּ?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ הָלַךְ גְּדוֹל הַבַּיִת לְבֵית הַקְּבָרוֹת — מוֹנֶה עִמָּהֶן. מוֹנֶה עִמָּהֶן? וְהָתַנְיָא מוֹנֶה לְעַצְמוֹ!

לָא קַשְׁיָא: הָא דַּאֲתָא בְּגוֹ תְּלָתָא, וְהָא דְּלָא אֲתָא בְּגוֹ תְּלָתָא. כִּי הָא דַּאֲמַר לְהוּ רַב לִבְנֵי הַצַּלְבּוֹנִי: דְּאָתוּ בְּגוֹ תְּלָתָא — לֵימְנוֹ בַּהֲדֵיכוּ, דְּלָא אָתוּ בְּגוֹ תְּלָתָא — לֵימְנוֹ לְנַפְשַׁיְהוּ.

אֲמַר לְהוּ רָבָא לִבְנֵי מָחוֹזָא: אַתּוּן דְּלָא אָזְלִיתוּ בָּתַר עַרְסָא, מִכִּי מְהַדְּרִיתוּ אַפַּיְיכוּ מִבָּבָא דַּאֲבוּלָא — אַתְחִילוּ מְנוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ בָּא בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִמָּקוֹם קָרוֹב — מוֹנֶה עִמָּהֶן. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר גַּמָּדָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁאוּל אָמַר רַבִּי: וְהוּא שֶׁבָּא וּמָצָא מְנַחֲמִין אֶצְלוֹ.

בָּעֵי רַב עָנָן: נִנְעֲרוּ לַעֲמוֹד וְלֹא עָמְדוּ, מַהוּ? תֵּיקוּ.

גְּמִירִי חַבְרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּא בַּר חִיָּיא מֵרַבִּי אַבָּא, וּמַנּוּ — רַבִּי זֵירָא, וְאָמְרִי לַהּ: חַבְרֵיהּ דְּרַבִּי זֵירָא מֵרַבִּי זֵירָא, וּמַנּוּ — רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּטַרְיפוֹת, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּאֵבֶל.

כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּאֵבֶל — הָא דַּאֲמַרַן. כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בִּטָּרֵיפוֹת — דִּתְנַן: בְּנֵי מֵעַיִם שֶׁנִּיקְּבוּ וְלֵיחָה סוֹתֶמֶתֶן — כְּשֵׁרָה, דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

מַאי לֵיחָה? אָמַר רַב כָּהֲנָא: שִׁירְקָא דִּמְעַיָּא דְּנָפֵיק אַגַּב דּוּחְקָא. אָמַר מַאן דְּהוּא: אִיזְכֵּי וְאֵיסַּק וְאֶגְמְרֵהּ לִשְׁמַעְתָּא מִפּוּמֵיהּ דְּמָרֵיהּ,

כִּי סְלֵיק, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. אֲמַר לֵיהּ: אֲמַר מָר: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בִּטָּרֵיפוֹת? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא "אֵין הֲלָכָה" אֲמַרִי.

כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּאֵבֶל, מַאי? אֲמַר לֵיהּ: פְּלוּגְתָּא נִינְהוּ, דְּאִיתְמַר, רַב חִסְדָּא אָמַר: הֲלָכָה, וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה. רַב נַחְמָן אָמַר: אֵין הֲלָכָה.

וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בִּטָּרֵיפוֹת, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּאֵבֶל. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כִּדְבָרֵי הַמֵּיקֵל בְּאֵבֶל.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן מְדַּחֶה מִטָּתוֹ — הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח. עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — הֲרֵי זֶה מְגוּנֶּה, הָיָה עֶרֶב שַׁבָּת אוֹ עֶרֶב יוֹם טוֹב — הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא לִכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן, רָצָה — מְמַעֵט בְּעִסְקָן, רָצָה — אֵינוֹ

דף כב:

מְמַעֵט, עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — מְמַעֵט.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן, רָצָה — חוֹלֵץ, רָצָה — אֵינוֹ חוֹלֵץ. עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — חוֹלֵץ.

וּמַעֲשֶׂה בִּגְדוֹל הַדּוֹר אֶחָד שֶׁמֵּת אָבִיו וּבִיקֵּשׁ לַחְלוֹץ, וּבִיקֵּשׁ גְּדוֹל הַדּוֹר אַחֵר שֶׁעָמוֹ לַחְלוֹץ, וְנִמְנַע וְלֹא חָלַץ.

אָמַר אַבָּיֵי: גְּדוֹל הַדּוֹר — רַבִּי, גְּדוֹל הַדּוֹר שֶׁעָמוֹ — רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: גְּדוֹל הַדּוֹר — רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, גְּדוֹל הַדּוֹר שֶׁעָמוֹ — רַבִּי.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר גְּדוֹל הַדּוֹר שֶׁעָמוֹ — רַבִּי, הַיְינוּ דְּנִמְנַע וְלֹא חָלַץ, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, אַמַּאי נִמְנַע וְלֹא חָלַץ? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל נָשִׂיא הֲוָה, וְכוּלֵּי עָלְמָא מִיחַיְיבִי לְמֵיחְלַץ! קַשְׁיָא.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן מִסְתַּפֵּר לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — עַד שֶׁיִּגְעָרוּ בּוֹ חֲבֵרָיו.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן נִכְנָס לְבֵית הַשִּׁמְחָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: וּלְשִׁמְחַת מְרֵיעוּת. מֵיתִיבִי: וּלְשִׁמְחָה וְלִמְרֵיעוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם. קַשְׁיָא.

אַמֵּימָר מַתְנֵי הָכִי, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: וּלְשִׁמְחַת מְרֵיעוּת מוּתָּר לְיַכְּנֵס לְאַלְתַּר. וְהָא תַּנְיָא: לְשִׁמְחָה שְׁלֹשִׁים, וְלִמְרֵיעוּת שְׁלֹשִׁים!

לָא קַשְׁיָא: הָא בַּאֲרִיסוּתָא, הָא בְּפוּרְעָנוּתָא.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן קוֹרֵעַ טָפַח, עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ עַד שֶׁיְּגַלֶּה אֶת לִבּוֹ. אָמַר רַבִּי אֶבָהוּ, מַאי קְרָא: ״וַיַּחֲזֵק דָּוִד בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם״, וְאֵין אֲחִיזָה פָּחוֹת מִטָּפַח.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן אֲפִילּוּ לָבוּשׁ עֲשָׂרָה חֲלוּקִין — אֵינוֹ קוֹרֵעַ אֶלָּא עֶלְיוֹן, עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — קוֹרֵעַ אֶת כּוּלָּן. וְאַפִּיקְרְסוּתוֹ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת.

אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד אִשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָאִשָּׁה קוֹרַעַת אֶת הַתַּחְתּוֹן וּמַחְזִירָתוֹ לַאֲחוֹרֶיהָ, וְחוֹזֶרֶת וְקוֹרַעַת אֶת הָעֶלְיוֹן.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן, רָצָה — מַבְדִּיל קַמֵּי שָׁפָה שֶׁלּוֹ, רָצָה — אֵינוֹ מַבְדִּיל. עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — מַבְדִּיל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל קְרִיעָה שֶׁאֵינוֹ מַבְדִּיל קַמֵּי שָׁפָה שֶׁלּוֹ — אֵינוֹ אֶלָּא קֶרַע שֶׁל תִּיפְלוּת.

אָמַר רַבִּי אֶבָהוּ: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דִּכְתִיב: ״וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים״, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״וַיִּקְרָעֵם״ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵן לִשְׁנַיִם? אֶלָּא שֶׁנִּרְאִין קְרוּעִים כִּשְׁנַיִם.

עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן שׁוֹלֵל לְאַחַר שִׁבְעָה, וּמְאַחֶה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — שׁוֹלֵל לְאַחַר שְׁלֹשִׁים וְאֵינוֹ מְאַחֶה לְעוֹלָם. וְהָאִשָּׁה שׁוֹלַלְתּוֹ לְאַלְתַּר מִפְּנֵי כְּבוֹדָהּ.

כִּי אֲתָא רַבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל כָּל הַמֵּתִים, רָצָה — קוֹרֵעַ בַּיָּד, רָצָה — קוֹרֵעַ בִּכְלִי. עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — בַּיָּד.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל כָּל הַמֵּתִים כּוּלָּן — מִבִּפְנִים, עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ — קוֹרֵעַ מִבַּחוּץ. אָמַר רַב חִסְדָּא: וְכֵן לַנָּשִׂיא.

מֵיתִיבִי: לֹא הוּשְׁווּ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ אֶלָּא לְאִיחוּי בְּלָבַד.

מַאי לָאו, אֲפִילּוּ לְנָשִׂיא? לָא, לְבַר מִנָּשִׂיא.

נָשִׂיאָה שְׁכִיב, אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב חָנָן בַּר רָבָא: כְּפֵי אֲסִיתָא וְקוּם עֲלַהּ, וְאַחְוִי קְרִיעָה לְעָלְמָא.

עַל חָכָם חוֹלֵץ מִימִין, עַל אָב בֵּית דִּין מִשְּׂמֹאל, עַל נָשִׂיא מִכָּאן וּמִכָּאן.

תָּנוּ רַבָּנָן: חָכָם שֶׁמֵּת — בֵּית מִדְרָשׁוֹ בָּטֵל, אַב בֵּית דִּין שֶׁמֵּת — כָּל בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁבָּעִירוֹ בְּטֵילִין. וְנִכְנָסִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמְשַׁנִּין אֶת מְקוֹמָן: הַיּוֹשְׁבִין בַּצָּפוֹן — יוֹשְׁבִין בַּדָּרוֹם, הַיּוֹשְׁבִין בַּדָּרוֹם — יוֹשְׁבִין בַּצָּפוֹן. נָשִׂיא שֶׁמֵּת — בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת כּוּלָּן בְּטֵילִין, וּבְנֵי הַכְּנֶסֶת נִכְנָסִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת

דף כג.

וְקוֹרִין שִׁבְעָה, וְיוֹצְאִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: לֹא שֶׁיִּלְכוּ וְיִטַּיְילוּ בַּשּׁוּק, אֶלָּא יוֹשְׁבִין וְדָווִין.

וְאֵין אוֹמְרִים שְׁמוּעָה וְאַגָּדָה בְּבֵית הָאֵבֶל. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה אוֹמֵר שְׁמוּעָה וְאַגָּדָה בְּבֵית הָאֵבֶל.

תָּנוּ רַבָּנַן: אָבֵל, שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה — אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, שְׁנִיָּה — יוֹצֵא וְאֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּמְקוֹמוֹ, שְׁלִישִׁית — יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, רְבִיעִית — הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הוּצְרְכוּ לוֹמַר שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה לֹא יֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל נִכְנָסִין לְבֵיתוֹ לְנַחֲמוֹ. אֶלָּא: שְׁנִיָּה — אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, שְׁלִישִׁית — יוֹצֵא וְאֵינוֹ יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ, רְבִיעִית — יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, חֲמִישִׁית — הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם.

תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל שִׁלשִׁים יוֹם לַנִּישׂוּאִין. מֻתָּר אִשְׁתּוֹ — אָסוּר לִישָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו שִׁלשָׁה רְגָלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רֶגֶל רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי — אָסוּר, שְׁלִישִׁי — מוּתָּר.

וְאִם אֵין לוֹ בָּנִים — מוּתָּר לִישָּׂא לְאַלְתַּר מִשּׁוּם בִּיטוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. הִנִּיחָה לוֹ בָּנִים קְטַנִּים — מוּתָּר לִישָּׂא לְאַלְתַּר מִפְּנֵי פַּרְנָסָתָן.

מַעֲשֶׂה שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַכֹּהֵן, וְאָמַר לַאֲחוֹתָהּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת: לְכִי וּפַרְנְסִי אֶת בְּנֵי אֲחוֹתֵךְ, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא בָּא עָלֶיהָ אֶלָּא לְזְמַן מְרוּבֶּה. מַאי לְזְמַן מְרוּבֶּה? אָמַר רַב פָּפָּא: לְאַחַר שְׁלשִׁים יוֹם.

תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל שְׁלשִׁים יוֹם לְגֵיהוּץ, אֶחָד כֵּלִים חֲדָשִׁים וְאֶחָד כֵּלִים יְשָׁנִים יוֹצְאִין מִתּוֹךְ הַמַּכְבֵּשׁ. רַבִּי אוֹמֵר: לֹא אָסְרוּ אֶלָּא כֵּלִים חֲדָשִׁים בִּלְבָד. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא אָסְרוּ אֶלָּא כֵּלִים חֲדָשִׁים לְבָנִים בִּלְבָד.

אֲפִיֵּי נָפִיק בִּגְרָדָא דְּסָרְבָלָא כְּרַבִּי. רָבָא נָפִיק בְּחִימּוּצְתָּא רוֹמִיתָא סוּמַקְתָּא חַדְתִּי כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: שַׁבָּת עוֹלָה וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת. בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי גָלִילָא. הָנֵי אָמְרִי:

דף כג:

יֵשׁ אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת, וְהָנֵי אָמְרִי: אֵין אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת.

מַאן דְּאָמַר יֵשׁ אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת, דְּקָתָנֵי "עוֹלָה". מַאן דְּאָמַר אֵין אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת, דְּקָתָנֵי "אֵינָהּ מַפְסֶקֶת".

אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵשׁ אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת, הַשְׁתָּא אֲבֵילוּת נָהֲגָא, אַפְסוֹקֵי מִיבַּעְיָא?

וְאֶלָּא הָא קָתָנֵי "עוֹלָה"! אַיְידֵי דְּקָבַעֵי לְמֵיתְנֵא סֵיפָא "אֵינָן עוֹלִים", תְּנָא רֵישָׁא "עוֹלָה".

וּלְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת, הָא קָתָנֵי אֵינָהּ מַפְסֶקֶת! מִשּׁוּם דְּקָבַעֵי לְמֵיתְנֵא סֵיפָא "מַפְסִיקִין", תְּנָא רֵישָׁא "אֵינָהּ מַפְסֶקֶת".

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: מִי שֶׁמֵּתוֹ מוּטָל לְפָנָיו — אוֹכֵל בְּבֵית אַחֵר. אֵין לוֹ בַּיִת אַחֵר — אוֹכֵל בְּבֵית חֲבֵרוֹ, אֵין לוֹ בַּיִת חֲבֵרוֹ — עוֹשֶׂה לוֹ מְחִיצָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. אֵין לוֹ דָּבָר לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה — מַחְזִיר פָּנָיו וְאוֹכֵל.

וְאֵינוֹ מֵיסֵב וְאוֹכֵל, וְאֵינוֹ אוֹכֵל בָּשָׂר וְאֵינוֹ שׁוֹתֶה יַיִן, וְאֵין מְבָרֵךְ וְאֵין מְזַמֵּן, וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו וְאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, וּפָטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּמִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִילִּין, וּמִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה.

וּבְשַׁבָּת — מֵיסֵב וְאוֹכֵל, וְאוֹכֵל בָּשָׂר וְשׁוֹתֶה יַיִן, וּמְבָרֵךְ וּמְזַמֵּן, וּמְבָרְכִין וּמְזַמְּנִין עָלָיו, וְחַיָּיב בְּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִילָּה וּבִתְפִילִּין, וּבְכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִתּוֹךְ שֶׁנִּתְחַיֵּיב בְּאֵלּוּ — נִתְחַיֵּיב בְּכוּלָּן.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ.

מַאי לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: יֵשׁ אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת, וּמַר סָבַר: אֵין אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת!

מַמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא הָתָם, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמֵתוֹ מוּטָל לְפָנָיו. אֲבָל הָכָא, דְּאֵין מֵתוֹ מוּטָל לְפָנָיו — לָא.

וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָתָם, דְּאַכַּתִּי לָא חָל אֲבֵילוּת עֲלֵיהּ. אֲבָל הָכָא, דְּחָל אֲבֵילוּת עֲלֵיהּ — הָכִי נָמֵי.

דף כד.

בְּעָא מִינַּיהּ רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁמוּאֵל: יֵשׁ אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת אוֹ אֵין אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת? אָמַר לֵיהּ: אֵין אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת.

יָתְבִי רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא וְקָאָמְרִי מִשְׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: אָבֵל שֶׁשִּׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ בִּימֵי אֲבֵלוֹ — חַיָּיב מִיתָה. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא: אָסוּר אִתְּמַר, וּמִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אִתְּמַר,

וְאִי שְׁמִיעָא לְכוּ מִשְׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, הָכִי שְׁמִיעַ לְכוּ: אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: אָבֵל שֶׁלֹּא פֵּרַע וְשֶׁלֹּא פֵּירֵם — חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמוּתוּ וְגוֹ'", הָא אַחֵר שֶׁלֹּא פֵּרַע וְשֶׁלֹּא פֵּירֵם — חַיָּיב מִיתָה.

אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא, תְּנָא בְּאֵבֶל רַבָּתִי: אָבֵל אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בִּימֵי אֲבֵלוֹ, וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁשִּׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ בִּימֵי אֲבֵלוֹ, וְשָׁמְטוּ חֲזִירִים אֶת גְּוִיָּיתוֹ.

אָמַר שְׁמוּאֵל: פַּחַ"ז חוֹבָה, נָתַ"ר רְשׁוּת.

פְּרִיעַת הָרֹאשׁ, חֲזָרַת קֶרַע לַאֲחוֹרָיו, זְקִיפַת הַמִּטָּה — חוֹבָה. נְעִילַת הַסַּנְדָּל, תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, רְחִיצַת יָדַיִם וְרַגְלַיִם בְּחַמִּין עַרְבִית — רְשׁוּת. וְרַב אָמַר: אַף פְּרִיעַת הָרֹאשׁ רְשׁוּת.

וּשְׁמוּאֵל, מַאי שְׁנָא נְעִילַת הַסַּנְדָּל דִּרְשׁוּת — דְּלָאו כּוּלֵּי עָלְמָא עֲבִידִי דְּסָיְימִי מְסָאנֵייהוּ. פְּרִיעַת הָרֹאשׁ נָמֵי, לָאו כּוּלֵּי עָלְמָא עֲבִידִי דִּמְגַלּוּ רֵישַׁיְיהוּ!

שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל קֶרַע שֶׁאֵינוֹ בְּשָׁעַת חִימּוּם — אֵינוֹ קֶרַע. וְכָל עֲטִיפָה שֶׁאֵינָהּ כַּעֲטִיפַת יִשְׁמְעֵאלִים — אֵינָהּ עֲטִיפָה. מַחְוֵי רַב נַחְמָן עַד גּוּבֵּי דִּדִיקְנָא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ מְנָעָלִים בְּרַגְלָיו, אֲבָל יֵשׁ לוֹ מְנָעָלִים בְּרַגְלָיו — מְנָעָלָיו מוֹכִיחִין עָלָיו.

כָּל קֶרַע שֶׁאֵינוֹ בְּשָׁעַת חִימּוּם אֵינוֹ קֶרַע — וְהָא אֲמַרוּ לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל: נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב, קְרַע עֲלֵיהּ תְּרֵיסַר מָנֵי. אָמַר: אָזַל גַּבְרָא דַּהֲוָה מְסְתְּפֵינָא מִינֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן: נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא. קְרַע עֲלֵיהּ תְּלֵיסַר אִצְטְלֵי מַלְתָּא. אָמַר: אָזַל גַּבְרָא דַּהֲוָה מְסְתְּפֵינָא מִינֵּיהּ! שָׁאנֵי רַבָּנָן, דְּכֵיוָן דְּכֹל שַׁעְתָּא מַדְכְּרִי שְׁמַעְתַּיְיהוּ — כִּשְׁעַת חִימּוּם דָּמֵי.

אָמַר לֵיהּ רָבִין בַּר אַדָּא לְרָבָא: אָמַר תַּלְמִידְךָ רַב עַמְרָם, תַּנְיָא: אָבֵל, כָּל שִׁבְעָה קוֹרְעוֹ לְפָנָיו, וְאִם בָּא לְהַחֲלִיף — מַחְלִיף וְקוֹרֵעַ. בְּשַׁבָּת, קוֹרְעוֹ לְאַחוֹרָיו, וְאִם בָּא לְהַחֲלִיף — מַחְלִיף וְאֵינוֹ קוֹרֵעַ!

כִּי תַּנְיָא הָהִיא, בְּכִבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ.

אוֹתָן קְרָעִין מִתְאַחְיִן, אוֹ אֵין מִתְאַחְיִן? פְּלִיגִי בַּהּ אֲבוּהּ דְּרַב אוֹשַׁעְיָא וּבַר קַפָּרָא. חַד אָמַר: אֵין מִתְאַחְיִן, וְחַד אָמַר: מִתְאַחְיִן.

תִּסְתַּיֵּים דַּאֲבוּהּ דְּרַב אוֹשַׁעְיָא דְּאָמַר אֵין מִתְאַחְיִן. דְּאָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: אֵין מִתְאַחְיִן, מִמַּאן שְׁמִיעַ לֵיהּ — לָאו מֵאֲבוּהּ? לָא, מִבַּר קַפָּרָא רַבֵּיהּ שְׁמִיעַ לֵיהּ.

אָמַר רָבָא: אָבֵל מְטַיֵּיל בְּאוּנְקְלִי בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. אַבָּיֵי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב יוֹסֵף דִּפְרִיס לֵיהּ סוּדָרָא אַרֵישֵׁיהּ וְאָזֵיל וְאָתֵי בְּבֵיתֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: לָאו סָבַר לַהּ מָר אֵין אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת? אֲמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּבָרִים שֶׁבְּצִינְעָא — נוֹהֵג.

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עֲצֶרֶת כַּשַּׁבָּת וְכוּ׳. אָמַר רַב גִּידֵּל בַּר מְנַשְׁיָא אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לְהָא דְּרַב גִּידֵּל בַּר מְנַשְׁיָא אַהָא: כָּל שִׁלּשִׁים יוֹם, תִּינּוֹק יוֹצֵא בַּחֵיק, וְנִקְבָּר בְּאִשָּׁה אַחַת וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים. אֲבָל לֹא בְּאִישׁ אֶחָד וּשְׁתֵּי נָשִׁים.

דף כד:

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף בְּאִישׁ אֶחָד וּשְׁתֵּי נָשִׁים. וְאֵין עוֹמְדִין עָלָיו בְּשׁוּרָה. וְאֵין אוֹמְרִים עָלָיו בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים.

בֶּן שִׁלּשִׁים יוֹצֵא בְּדִלּוֹסְקְמָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא דִּלּוֹסְקְמָא הַנִּיטֶּלֶת בַּכְּתֵף, אֶלָּא הַנִּיטֶּלֶת בָּאֲגַפַּיִים. וְעוֹמְדִין עָלָיו בְּשׁוּרָה, וְאוֹמְרִים עָלָיו בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים.

בֶּן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ יוֹצֵא בְּמִטָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הוּא בֶּן שָׁנָה וְאַבָּרָיו כְּבֶן שְׁתַּיִם, הוּא בֶּן שְׁתַּיִם וְאַבָּרָיו כְּבֶן שָׁנָה — יוֹצֵא בְּמִטָּה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַיּוֹצֵא בְּמִטָּה — רַבִּים מַצְהִיבִין עָלָיו. אֵינוֹ יוֹצֵא בְּמִטָּה — אֵין רַבִּים מַצְהִיבִין עָלָיו. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: נִיכָּר לָרַבִּים — רַבִּים מִתְעַסְּקִים עִמּוֹ, אֵינוֹ נִיכָּר לָרַבִּים — אֵין רַבִּים מִתְעַסְּקִים עִמּוֹ.

וּמָה הֵן בְּהֶסְפֵּד? רַבִּי מֵאִיר בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: עֲנִיִּים — בְּנֵי שָׁלֹשׁ, עֲשִׁירִים — בְּנֵי חָמֵשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: עֲנִיִּים — בְּנֵי חָמֵשׁ, עֲשִׁירִים — בְּנֵי שֵׁשׁ, וּבְנֵי זְקֵנִים — כִּבְנֵי עֲנִיִּים.

אָמַר רַב גִּיֵּדֵל בַּר מְנַשְּׁיָא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

דָּרַשׁ רַבִּי עֲנָנִי בַּר שָׁשׁוֹן אַפִּיתְחָא דְּבֵי נְשִׂיאָה: יוֹם אֶחָד לִפְנֵי עֲצֶרֶת וַעֲצֶרֶת — הֲרֵי כָּאן אַרְבָּעָה עָשָׂר. שְׁמַע רַבִּי אַמֵּי וְאִיקְּפַד, אָמַר: אַטּוּ דִּידֵיהּ הִיא? דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא הִיא!

דָּרַשׁ רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אַקִּילְעָא דְּרֵישׁ גְּלוּתָא: יוֹם אֶחָד לִפְנֵי עֲצֶרֶת וַעֲצֶרֶת — הֲרֵי כָּאן אַרְבָּעָה עָשָׂר. שְׁמַע רַב שֵׁשֶׁת אִיקְּפַד, אָמַר: אַטּוּ דִּידֵיהּ הִיא? דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא הִיא!

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: מִנַּיִן לָעֲצֶרֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה — שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבוּעוֹת", מָה חַג הַמַּצּוֹת יֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה — אַף חַג הַשָּׁבוּעוֹת יֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה.

אַדְּבֵרִיהּ רַב פָּפָּא לְרַב אַוְיָא סָבָא וּדְרַשׁ: יוֹם אֶחָד לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה — הֲרֵי כָּאן אַרְבָּעָה עָשָׂר. אָמַר רָבִינָא, הִלְכָךְ: יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הֶחָג, וְחַג, וּשְׁמִינִי שֶׁלּוֹ — הֲרֵי כָּאן עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם.

רָבִינָא אִיקְּלַע לְסוּרָא דִּפְרָת, אֲמַר לֵיהּ רַב חֲבִיבָא מְסוּרָא דִּפְרָת לְרָבִינָא: אָמַר מָר, יוֹם אֶחָד לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה — הֲרֵי כָּאן אַרְבָּעָה עָשָׂר? אָמַר לֵיהּ: אָנָא, מִסְתַּבְּרָא כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הוּא דְּאָמַינָא.

מַתְנִי' אֵין קוֹרְעִין וְלֹא חוֹלְצִין וְאֵין מַבְרִין אֶלָּא קְרוֹבָיו שֶׁל מֵת, וְאֵין מַבְרִין אֶלָּא עַל מִטָּה זְקוּפָה.

דף כה.

גְּמָ' וַאֲפִילּוּ חָכָם? וְהָתַנְיָא: חָכָם שֶׁמֵּת — הַכֹּל קְרוֹבָיו.

הַכֹּל קְרוֹבָיו סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא: הַכֹּל כִּקְרוֹבָיו: הַכֹּל קוֹרְעִין עָלָיו, וְהַכֹּל חוֹלְצִין עָלָיו, וְהַכֹּל מַבְרִין עָלָיו בָּרְחָבָה! לָא צְרִיכָא, דְּלָאו חָכָם הוּא.

וְאִי אָדָם כָּשֵׁר הוּא — חַיּוֹבֵי מִיחַיַּיב לְמֵיקְרָע. דְּתַנְיָא: מִפְּנֵי מָה בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁל אָדָם מֵתִים כְּשֶׁהֵן קְטַנִּים — כְּדֵי שֶׁיִּבְכֶּה וְיִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֵׁר.

יִבְכֶּה וְיִתְאַבֵּל?! עֶרְבוֹנָא קָא שָׁקֵיל מִינַּיהּ?! אֶלָּא: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּכָה וְהִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֵׁר.

שֶׁכָּל הַבּוֹכֶה וּמִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֵׁר — מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו בִּשְׁבִיל כָּבוֹד שֶׁעָשָׂה לוֹ! דְּלָאו אָדָם כָּשֵׁר הוּא.

אִי דְּקָאֵי הָתָם בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה חַיּוֹבֵי מִיחַיַּיב! דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָעוֹמֵד עַל הַמֵּת בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה — חַיָּיב לִקְרוֹעַ. לְמָה זֶה דּוֹמֶה — לְסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּשְׂרַף, שֶׁחַיָּיב לִקָּרוֹעַ!

דִּלְא קָאֵי הָתָם בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב סָפְרָא, לָא קָרְעוּ רַבָּנַן עֲלֵיהּ, אָמְרִי: לָא גָּמְרִינַן מִינַּיהּ. אָמַר לְהוּ אַבָּיֵי: מִי תַּנְיָא "הָרַב שֶׁמֵּת"? "חָכָם שֶׁמֵּת" תַּנְיָא. וְעוֹד: כֹּל יוֹמָא שְׁמַעְתָּתֵיהּ בְּפוּמַּיִן בְּבֵי מִדְרְשָׁא.

סְבוּר: מָה דַּהֲוָה הֲוָה. אָמַר לְהוּ אַבָּיֵי, תְּנֵינָא: חָכָם, כָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקִין בְּהֶסְפֵּד — חַיָּיבִין לִקְרוֹעַ. סְבוּר לְמֵיקְרַע לְאַלְתַּר, אָמַר לְהוּ אַבָּיֵי, תַּנְיָא: חָכָם כְּבוֹדוֹ בְּהֶסְפֵּידוֹ.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב הוּנָא, סְבוּר לְאוֹתוֹבֵי סֵפֶר תּוֹרָה אַפּוּרְיֵיהּ. אָמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא: מִילְּתָא דְּבַחַיֵּיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ, הַשְׁתָּא לֵיקוּם לֵיהּ לֶיעְבַּד לֵיהּ? דְּאָמַר רַב תַּחְלִיפָא: אֲנָא חֲזֵיתֵיהּ לְרַב הוּנָא דְּבָעֵי לְמֵיתַב אַפּוּרְיֵיהּ, וַהֲוָה מַנַּח סֵפֶר תּוֹרָה עֲלֵיהּ, וְכַף כַּדָּא אַאַרְעָא וְאוֹתֵיב סֵפֶר תּוֹרָה עִילָּוֵיהּ. אַלְמָא קָסָבַר: אָסוּר לֵישֵׁב עַל גַּבֵּי מִטָּה שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה מוּנָּח עָלֶיהָ.

לָא הֲוָה נָפֵיק פּוּרְיָא מִבָּבָא, סְבוּר לְשַׁלְשוֹלֵי דֶּרֶךְ גַּגִּין. אָמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא, הָא גְּמִירְנָא מִינַּיהּ: חָכָם, כְּבוֹדוֹ דֶּרֶךְ פֶּתַח.

סְבוּר לְאַשְׁנוֹיֵי מִפּוּרְיָא לְפוּרְיָא. אָמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא, הָכִי גְּמִירְנָא מִינַּיהּ: חָכָם כְּבוֹדוֹ בְּמִטָּה רְאשׁוֹנָה. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מְנַיִן לְחָכָם שֶׁכְּבוֹדוֹ בְּמִטָּה רְאשׁוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּרְכִּיבוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֲגָלָה חֲדָשָׁה". פְּרוֹס בָּבָא וְאַפְקוּהּ.

פְּתַח עֲלֵיהּ רַבִּי אַבָּא: רְאוּי הָיָה רַבֵּינוּ שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו שְׁכִינָה, אֶלָּא שֶׁבָּבֶל גָּרְמָה לוֹ.

מֵתִיב רַב נַחְמָן בַּר חִסְדָּא, וְאָמְרִי לַהּ רַב חָנָן בַּר חִסְדָּא: "הָיֹה הָיָה דְּבַר ה' אֶל יְחִזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים"!

טְפַח לֵיהּ אֲבוּהּ בְּסַנְדָּלֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: לָאו אָמֵינָא לָךְ לָא תִּיטְרוֹד עָלְמָא? מַאי "הָיָה" — שֶׁהָיָה כְּבָר.

כִּי אַסְקוּהּ לְהָתָם, אָמְרוּ לֵיהּ לְרַבִּי אַמֵּי וּלְרַבִּי אַסִּי: רַב הוּנָא אָתֵי. אָמְרוּ: כִּי הֲוֵינַן הָתָם לָא הֲוָה לַן לְדַלּוֹוֵי רֵישִׁין מִינַּיהּ. הַשְׁתָּא אָתֵינַן הָכָא — אָתָא בָּתְרִין?

אֲמַרוּ לֵיהּ: אֲרוֹנוֹ בָּא. רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי נְפוּק, רַבִּי אִילָא וְרַבִּי חֲנִינָא לָא נְפוּק. אֵיכָא דְּאָמְרִי: רַבִּי אִילָא נְפַק, רַבִּי חֲנִינָא לָא נְפַק.

דִּנְפַק, מַאי טַעְמֵיהּ? דְּתַנְיָא: אָרוֹן הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם — עוֹמְדִים עָלָיו בְּשׁוּרָה וְאוֹמְרִים עָלָיו בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים. דִּלָּא נְפַק, מַאי טַעְמָא? דְּתַנְיָא: אָרוֹן הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם — אֵין עוֹמְדִין עָלָיו בְּשׁוּרָה וְאֵין אוֹמְרִים עָלָיו בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים.

קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי! לָא קַשְׁיָא: כָּאן — שֶׁשִּׁלְּדוּ קַיֶּימֶת, כָּאן — בְּשֶׁאֵין שִׁלְּדוּ קַיֶּימֶת. וְרַב הוּנָא שִׁלְּדוּ קַיֶּימֶת הֲוָה? דִּלָּא נְפַק, לָא סַיְימוּהָ קַמֵּיהּ.

אָמְרִי: הֵיכָא נַיְחֵיהּ? רַב הוּנָא רִיבֵּץ תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְרַבִּי חִיָּיא רִיבֵּץ תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה. מַאן מְעַיֵּיל לֵיהּ? אָמַר לְהוּ רַב חַגָּא: אֲנָא מְעַיֵּילְנָא לֵיהּ, דְּאוֹקֶמְתֵּיהּ לְתַלְמוּדַאי כִּי הֲוֵינָא בַּר תַּמְנֵי סְרֵי שְׁנִין וְלָא חֲזֵי לִי קָרֵי, וּמְשַׁמַּע לִי(ה) קַמֵּיהּ, וִידַעְתֵּי בְּעוֹבָדֵיהּ, דְּיוֹמָא חַד אִתְּהֲפִיכָא לֵיהּ רְצוּעָה דְּתְפִילִּין וִיתֵיב עָלַהּ אַרְבְּעִין תַּעֲנִיתָא.

עַיְּילֵיהּ, הֲוָה גָּנֵי יְהוּדָה מֵימֵינֵיהּ דַּאֲבוּהּ וְחִזְקִיָּה מִשְּׂמָאלֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ יְהוּדָה לְחִזְקִיָּה: קוּם מְדוּכְתִּיךְ, דִּלְאוֹ אוֹרַח אַרְעָא דְּקָאֵים רַב הוּנָא. בַּהֲדֵי דְּקָאֵים — קָם בַּהֲדֵיהּ עַמּוּדָא דְּנוּרָא. חֲזָיֵיהּ רַב חַגָּא, אִיבְּעִית, זַקְפֵיהּ לַאֲרוֹנֵיהּ וּנְפַק אֲתָא. וְהַאי דְּלָא אִיעֲנַשׁ (ענש), מִשּׁוּם דְּזַקְפֵיהּ לַאֲרוֹנֵיהּ דְּרַב הוּנָא.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב חִסְדָּא, סְבוּר לְאוֹתוֹבֵי סֵפֶר תּוֹרָה אַפּוּרְיֵיהּ. אֲמַר לְהוּ רַבִּי יִצְחָק: מִילְּתָא דְּלָרְבֵּיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ, אֲנַן נֵיקוּם נַעֲבֵיד לֵיהּ?

סְבוּר דְּלָא לְמִישְׁלַל קְרַעַיְיהוּ. אֲמַר לְהוּ רַבִּי יִצְחָק בַּר אַמֵּי: חָכָם, כֵּיוָן שֶׁהֶחְזִירוּ פְּנֵיהֶם מֵאֲחוֹרֵי הַמִּטָּה — שׁוֹלְלִין.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבָּה בַּר הוּנָא וְרַב הַמְנוּנָא, אַסְקוּנְהוּ לְהָתָם.

דף כה:

כִּי מָטוֹ אַגִּישְׁרָא, קָמוּ גַּמָּלֵי. אֲמַר לְהוּ הַהוּא טַיָּיעָא: מַאי הַאי? אֲמַרוּ לֵיהּ: רַבָּנַן דְּקָא עָבְדִי יְקָרָא אַהֲדָדֵי. מָר אָמַר: מָר נֵיעוּל בְּרֵישָׁא, וּמָר אָמַר: מָר נֵיעוּל בְּרֵישָׁא. אֲמַר: דִּינָא הוּא דְּרַבָּה בַּר הוּנָא לֵיעוּל בְּרֵישָׁא. חֲלִיף גַּמְלֵיהּ דְּרַבָּה בַּר הוּנָא, נְתוּר כַּכֵּיהּ וְשַׁנֵּיהּ דְּהַהוּא טַיָּיעָא.

פְּתַח עֲלֵיהּ הַהוּא יְנוֹקָא: גֶּזַע יְשִׁישִׁים עָלָה מִבָּבֶל, וְעִמּוֹ סֵפֶר מִלְחָמוֹת, קְאַת וְקִפּוֹד הוֹכְפְּלוּ, לִרְאוֹת בְּשׂוֹד וְשֶׁבֶר הַבָּא מִשְּׁנָעָר. קֵצָף עַל עוֹלְמוֹ וְחָמַס מִמֶּנּוּ נְפָשׁוֹת, וְשָׁמַח בָּהֶם כְּכַלָּה חֲדָשָׁה. רוֹכֵב עֲרָבוֹת שָׁשׂ וְשָׂמַח, בְּבֹא אֵלָיו נָפֶשׁ נָקִי וְצַדִּיק.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרָבִינָא, פְּתַח עֲלֵיהּ הַהוּא סַפְדָנָא: תְּמָרִים הָנִיעוּ רֹאשׁ עַל צַדִּיק כַּתָּמָר, נָשִׂים לֵילוֹת כְּיָמִים עַל מֵשִׁים לֵילוֹת כְּיָמִים.

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְבַר קִיפּוֹק: הָהוּא יוֹמָא מַאי אָמְרַתְּ? אֲמַר לֵיהּ, אָמֵינָא: אִם בַּאֲרָזִים נָפְלָה שַׁלְהֶבֶת, מָה יַּעֲשׂוּ אֵיזוֹבֵי קִיר. לְוַיְתָן בְּחַכָּה הוֹעֲלָה, מָה יַּעֲשׂוּ דְּגֵי רְקָק. בְּנַחַל שׁוֹטֵף נָפְלָה חַכָּה, מָה יַּעֲשׂוּ מֵי גֵבִים.

אֲמַר לֵיהּ בַּר אָבִין: חַס וְשָׁלוֹם דְּחַכָּה וְשַׁלְהֶבֶת בְּצַדִּיקֵי אָמֵינָא. וּמַאי אָמְרַתְּ? אָמֵינָא: בְּכוּ לְאֲבֵלִים וְלֹא לְאֲבִידָה, שֶׁהִיא לִמְנוּחָה וְאָנוּ לַאֲנָחָה.

חֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ עֲלַיְיהוּ, וְאִתְהֲפוּךְ כַּרְעַיְיהוּ. הַהוּא יוֹמָא לָא אֲתוֹ לְאַסְפּוֹדֵיהּ. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַב אָשֵׁי: לָא בַּר קִיפּוֹק חֲלֵיץ, וְלָא בַּר אָבִין חֲלֵיץ.

רָבָא, כִּי הֲוָה אָתָא לְדִגְלַת, אָמַר לֵיהּ לְבַר אָבִין: קוּם אֵימָא מִילְּתָא. קָאֵי וְאָמַר: בָּאוּ רוֹב שִׁלִּישִׁית בְּמַיִם, זְכוֹר וְרַחֵם. תְּעִינוּ מֵאַחֲרֵיךְ כְּאִשָּׁה מִבַּעְלָהּ, אַל תַּזְנִיחֵנוּ כְּאוֹת מֵי מָרָה. (חָנִין, יוֹחָנָן, זֵירָא, אַבָּא, יַעֲקֹב, יוֹסֵי, שְׁמוּאֵל, חִיָּיא, מְנַחֵם סִימָן).

רַבִּי חָנִין, חַתְנֵיהּ דְּבֵי נְשִׂיאָה הֲוָה. לָא (קָא) הֲווֹ לֵיהּ בְּנֵי, בָּעָא רַחֲמֵי וַהֲווֹ לֵיהּ. הָהוּא יוֹמָא דַּהֲוָה לֵיהּ, נָח נַפְשֵׁיהּ, פְּתַח עֲלֵיהּ הַהוּא סַפְדָנָא: שִׂמְחָה לְתוּגָה נֶהְפְּכָה, שָׂשׂוֹן וְיָגוֹן נִדְבָּקוּ, בְּעֵת שִׂמְחָתוֹ נֶאֱנַח, בְּעֵת חֲנִינָתוֹ אָבַד חֲנִינוֹ. אַסִּיקוּ לֵיהּ חָנָן עַל שְׁמֵיהּ.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, פְּתַח עֲלֵיהּ רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר: קָשֶׁה הַיּוֹם לְיִשְׂרָאֵל כְּיוֹם בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, דִּכְתִיב: ”וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהֵבֵאתִי הַשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם”. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה יוֹמוֹ שֶׁל יֹאשִׁיָּהוּ.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, יָתֵיב רַבִּי אַמֵּי שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: רַבִּי אַמֵּי דַּעֲבַד — לְגַרְמֵיהּ הוּא דַּעֲבַד, דְּהָכִי אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ רַבּוֹ שֶׁלִּימְּדוֹ חָכְמָה — אֵינוֹ יוֹשֵׁב עָלָיו אֶלָּא יוֹם אֶחָד.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי זֵירָא, פְּתַח עֲלֵיהּ הַהוּא סַפְדָנָא: אֶרֶז שִׁנְעָר הָרָה וְיָלְדָה, אֶרֶז צְבִי גִּידְּלָה שַׁעֲשׁוּעֶיהָ. אוֹי נָא לָהּ אָמְרָה רַקַּת, כִּי אִבְּדָה כְּלִי חֶמְדָּתָהּ.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, אַחִיתוּ עַמּוּדֵי דְּקֶסְרֵי מַיָּא. דְּרַבִּי יוֹסֵי, שְׁפַעוּ מַרְזְבֵי דְּצִיפּוֹרִי דְּמָא. דְּרַבִּי יַעֲקֹב, אִתְחֲמִיאוּ כּוֹכְבֵי בֵּימָמָא. דְּרַבִּי אַסִּי, אִיעֲקַרוּ כָּל אִילְנֵיָא. דְּרַבִּי חִיָּיא, נָחֵיתוּ כֵּיפֵי דְּנוּרָא מֵרָקִיעָא. דְּרַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי, אִישְׁתַּעוֹ צַלְמָנֵיָא וַהֲווֹ (לְמַחְלְצַיָּיא).

דְּרַבִּי תַּנְחוּם בַּר חִיָּיא, אִיתְקַצְצוּ כֹּל אַנְדְּרְטַיָּא. דְּרַבִּי אֶלְיָשִׁיב, אִיחֲתַרוּ שִׁבְעִין מַחְתַּרְתָּא בְּנָהֳרְדָּעָא. דְּרַב הַמְנוּנָא, נָחֵיתוּ כֵּיפֵי דְּבַרְדָּא מֵרָקִיעָא. דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף, נְשׁוּךְ כֵּיפֵי דִּפְרָת אַהֲדֵי. דְּאַבָּיֵי וְרָבָא, נְשׁוּךְ כֵּיפֵי דְּדִגְלַת אַהֲדֵי. כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי מְשַׁרְשְׁיָא, טָעוּן דִּיקְלֵי שִׁיצֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן:

דף כו.

וְאֵלּוּ קְרָעִין שֶׁאֵין מִתְאַחִין: הַקּוֹרֵעַ עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ, וְעַל רַבּוֹ שֶׁלִּימְּדוֹ תּוֹרָה, וְעַל נָשִׂיא וְעַל אָב בֵּית דִּין, וְעַל שְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת, וְעַל בִּרְכַּת הַשֵּׁם, וְעַל סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּשְׂרַף, וְעַל עָרֵי יְהוּדָה וְעַל הַמִּקְדָּשׁ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם. וְקוֹרֵעַ עַל מִקְדָּשׁ, וּמוֹסִיף עַל יְרוּשָׁלַיִם.

אָבִיו וְאִמּוֹ וְרַבּוֹ שֶׁלִּימְּדוֹ תּוֹרָה מְנָלַן — דִּכְתִיב: ״וַאֲלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מְצַעֵק אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו״. ״אָבִי אָבִי״ — זֶה אָבִיו וְאִמּוֹ, ״רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו״ — זֶה רַבּוֹ שֶׁלִּימְּדוֹ תּוֹרָה.

מַאי מַשְׁמַע? כְּדִמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף: רַבִּי רַבִּי דְּטָב לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּצִלּוֹתֵיהּ מֵרְתִיכִין וּפָרְשִׁין.

וְלֹא מִתְאַחִין מְנָלַן — דִּכְתִיב: ״וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים״, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״וַיִּקְרָעֵם״ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁלִּשְׁנַיִם? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁקְּרוּעִים וְעוֹמְדִים לִשְׁנַיִם לְעוֹלָם.

אָמַר לֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אֵלִיָּהוּ חַי הוּא? אָמַר לֵיהּ, כֵּיוָן דִּכְתִיב: ״וְלֹא רָאָהוּ עוֹד״, לְגַבֵּי דִידֵיהּ כְּמֵת דָּמֵי.

נָשִׂיא וְאַב בֵּית דִּין וּשְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת מְנָלַן — דִּכְתִיב: ״וַיַּחֲזֵק דָּוִד בִּבְגָדָיו וַיִּקְרַעֵם וְגַם כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ. וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיָּצוּמוּ עַד הָעֶרֶב עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְעַל עַם ה׳ וְעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בֶּחָרֶב״.

״שָׁאוּל״ — זֶה נָשִׂיא, ״יְהוֹנָתָן״ — זֶה אַב בֵּית דִּין, ״עַל עַם ה׳ וְעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל״ — אֵלּוּ שְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת.

אָמַר לֵיהּ רַב בַּר שַׁבָּא לְרַב כָּהֲנָא: וְאֵימָא עַד דְּהָווּ כּוּלְּהוּ! אָמַר לֵיהּ: ״עַל״ ״עַל״ הִפְסִיק הָעִנְיָן.

וּמִי קָרְעִינַן אַשְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת? וְהָא אָמְרוּ לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל: קָטָל שַׁבּוּר מַלְכָּא תְּרֵיסַר אַלְפֵּי יְהוּדָאֵי בְּמְזִינַת קֵסָרִי, וְלָא קְרַע! לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּרוֹב צַבּוּר וּכְמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה.

וּמִי קָטָל שַׁבּוּר מַלְכָּא יְהוּדָאֵי? וְהָא אָמַר לֵיהּ שַׁבּוּר מַלְכָּא לִשְׁמוּאֵל: תֵּיתֵי לִי דְּלָא קְטַלִי יְהוּדֵי מֵעוֹלָם! הָתָם אִינְהוּ גָּרְמֵי לְנַפְשַׁיְיהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אַמֵּי: לְקַל יְתֵירֵי דְּמְזִינַת קֵסָרִי, פְּקַע שׁוּרָא דְּלוּדְקִיָּא.

עַל בְּרָכַת הַשֵּׁם מְנָלַן? דִּכְתִיב: ״וַיִּבֹא אֱלִיָּקִים בֶּן חִלְקִיָּה אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסּוֹפֵר וְיוֹאָח בֶּן אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים״.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֶחָד הַשּׁוֹמֵעַ וְאֶחָד הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַשּׁוֹמֵעַ — חַיָּיב לִקְרוֹעַ. וְהָעֵדִים אֵינָן חַיָּיבִין לִקְרוֹעַ, שֶׁכְּבָר קָרְעוּ בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמְעוּ.

בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמְעוּ מַאי הָוֵי? הָא קָא שָׁמְעִי הַשְׁתָּא! לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: ״וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו״, הַמֶּלֶךְ קָרַע וְהֵם לֹא קָרְעוּ.

וְלֹא מִתְאַחִין מְנָלַן — אָתְיָא "קְרִיעָה" "קְרִיעָה".
סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּשְׂרַף מְנָלַן? דִּכְתִיב: "וַיְהִי כִּקְרֹא יְהוֹדִי שָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת וְאַרְבָּעָה וְיִקְרָעֶהָ בְּתַעַר הַסּוֹפֵר וְהַשְׁלֵךְ אֶל הָאֵשׁ אֲשֶׁר אֶל הָאָח וְגוֹ'". מַאי שָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת וְאַרְבָּעָה?
אֲמַרוּ לֵיהּ לִיהוֹיָקִים: כָּתַב יִרְמְיָה סֵפֶר קִינוֹת. אֲמַר לְהוּ: מָה כְּתִיב בֵּיהּ? "אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד". אֲמַר לְהוּ: אֲנָא מַלְכָּא. אֲמַר לֵיהּ: "בָּכֹה תִבְכֶּה בַלָּיְלָה". אֲנָא מַלְכָּא. "גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעוֹנִי". אֲנָא מַלְכָּא. "דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת". אֲנָא מַלְכָּא.
"הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ". אֲמַר לְהוּ: מַאן אַמְרַהּ? "כִּי ה' הוֹגָהּ עַל רוֹב פְּשָׁעֶיהָ". מִיָּד קָדַר כָּל אַזְכָּרוֹת שֶׁבָּהּ, וּשְׁרָפָן בָּאֵשׁ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְלֹא פָחֲדוּ וְלֹא קָרְעוּ אֶת בִּגְדֵיהֶם", מִכְּלַל דְּבָעוֹ לְמֵיקְרַע.
אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אֵימַר מִשּׁוּם שְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת. אֲמַר לֵיהּ: שְׁמוּעוֹת רָעוֹת בְּהָהִיא שַׁעְתָּא מִי הָווֹ?!
אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא: הָרוֹאֶה סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּקְרַע — חַיָּיב לִקְרוֹעַ שְׁתֵּי קְרִיעוֹת: אֶחָד עַל הַגְּוִיל וְאֶחָד עַל הַכְּתָב, שֶׁנֶּאֱמַר: "אַחֲרֵי שְׂרוֹף הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּגִלָּה וְאֶת הַדְּבָרִים".
רַבִּי אַבָּא וְרַב הוּנָא בַּר חִייָא הָווּ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא. בְּעָא לְאַפּוֹנוֹיֵי, שַׁקְלֵיהּ לְטוֹטָפְתֵּיהּ אַחֲתֵיהּ אַבֵּי סַדְיָא. אֲתַאי בַּת נַעֲמִיתָא בְּעָא לְמִיבְלְעֵיהּ.
אֲמַר: הַשְׁתָּא כִּי חַייְבַן לִי שְׁתֵּי קְרִיעוֹת. אֲמַר לֵיהּ: מְנָא לָךְ הָא? וְהָא בְּדִידִי הֲוָה עוֹבָדָא, וַאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב מַתְנָה וְלָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה, וַאֲמַר לִי, הָכִי אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּזְרוֹעַ, וּכְמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה.
עָרֵי יְהוּדָה מְנָלַן — דִּכְתִיב: "וַיָּבֹאוּ אֲנָשִׁים מִשְׁכֶם מִשִּׁילוֹ וּמִשֹּׁמְרוֹן שְׁמוֹנִים אִישׁ מְגוּלְּחֵי זָקָן וּקְרוּעֵי בְגָדִים וּמִתְגּוֹדְדִים וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה בְּיָדָם לְהָבִיא בֵּית ה' וְגוֹ'".
אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר עוּלָּא בִּירְאָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הָרוֹאֶה עָרֵי יְהוּדָה בְּחוּרְבָּנָן, אוֹמֵר: "עָרֵי קָדְשְׁךָ הָיוּ מִדְבָּר", וְקוֹרֵעַ. יְרוּשָׁלַיִם בְּחוּרְבָּנָהּ, אוֹמֵר: "צִיּוֹן מִדְבָּר הָיָתָה יְרוּשָׁלַם שְׁמָמָה", וְקוֹרֵעַ. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּחוּרְבָּנוֹ, אוֹמֵר: "בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ אֲשֶׁר הִלְלוּךָ אֲבוֹתֵינוּ הָיָה לִשְׂרֵפַת אֵשׁ וְכָל מַחֲמַדֵּינוּ הָיָה לְחָרְבָּה", וְקוֹרֵעַ.
קוֹרֵעַ עַל מִקְדָּשׁ, וּמוֹסִיף עַל יְרוּשָׁלַיִם. וּרְמִינְהוּ: אֶחָד הַשּׁוֹמֵעַ וְאֶחָד הָרוֹאֶה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְצוֹפִים — קוֹרֵעַ, וְקוֹרֵעַ עַל מִקְדָּשׁ בְּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בִּפְנֵי עַצְמָהּ!
לָא קַשְׁיָא: הָא דְּפָגַע בַּמִּקְדָּשׁ בְּרִישָׁא. הָא דְּפָגַע בִּירוּשָׁלַיִם בְּרִישָׁא.
תָּנוּ רַבָּנָן: וְכוּלָּן רַשָּׁאִין לְשׁוֹלְלָן וּלְמוֹלְלָן וּלְלוֹקְטָן וְלַעֲשׂוֹתָן כְּמִין סוּלָּמוֹת, אֲבָל לֹא לְאַחוֹתָן. אָמַר רַב חִסְדָּא:

דף כו:

וּבְאֵיחוּי אֶלָּכְסַנְדְּרִי.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַקּוֹרֵעַ מִתּוֹךְ הַשָּׁלֵל מִתּוֹךְ הַמָּלֵל מִתּוֹךְ הַלֶּקֶט, מִתּוֹךְ הַסּוֹלָמוֹת — לֹא יָצָא. מִתּוֹךְ הָאֵיחוּי — יָצָא. אָמַר רַב חִסְדָּא: וּבְאֵיחוּי אֶלָּכְסַנְדְּרִי.

תָּנוּ רַבָּנַן: רַשַּׁאי לְהוֹפְכוֹ לְמַטָּה וּלְאַחוֹתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹסֵר לְאַחוֹתוֹ, וּכְשֵׁם שֶׁהַמּוֹכֵר אָסוּר לְאַחוֹתוֹ — כָּךְ הַלּוֹקֵחַ אָסוּר לְאַחוֹתוֹ. וּלְפִיכָךְ מוֹכֵר צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ לַלּוֹקֵחַ.

תָּנוּ רַבָּנַן: תְּחִילַת קְרִיעָה — טָפַח, וְתוֹסֶפֶת — שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תְּחִילַת קְרִיעָה — שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, וְתוֹסֶפֶת — כָּל שֶׁהוּ.

אָמַר עוּלָּא: הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בִּקְרִיעָה, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּתוֹסֶפֶת. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תְּחִילַת קְרִיעָה — טָפַח, וְתוֹסֶפֶת — כָּל שֶׁהוּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: אָמְרוּ לוֹ מֵת אָבִיו וְקָרַע, מֵת בְּנוֹ וְהוֹסִיף, תַּחְתּוֹן — מִתְאַחֶה, עֶלְיוֹן — אֵינוֹ מִתְאַחֶה.

מֵת בְּנוֹ וְקָרַע, מֵת אָבִיו וְהוֹסִיף, עֶלְיוֹן — מִתְאַחֶה, תַּחְתּוֹן — אֵינוֹ מִתְאַחֶה.

מֵת אָבִיו, מֵת אִמּוֹ, מֵת אָחִיו, מֵתָה אֲחוֹתוֹ — קוֹרֵעַ קֶרַע אֶחָד לְכוּלָּן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר: עַל כּוּלָּן קֶרַע אֶחָד, עַל אָבִיו וְאִמּוֹ קֶרַע אֶחָד, לְפִי שֶׁאֵין מוֹסִיפִין עַל קֶרַע אָבִיו וְאִמּוֹ.

מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְפִי שֶׁאֵינָן בְּתוֹסֶפֶת.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה. וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּאֵבֶל! אֲבֵילוּת לְחוּד, קְרִיעָה לְחוּד.

עַד הֵיכָן קוֹרֵעַ — עַד טִיבּוּרוֹ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: עַד לִבּוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לְדָבָר, זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם".

הִגִּיעַ לְטִיבּוּרוֹ — מַרְחִיק שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת וְקוֹרֵעַ. נִתְמַלֵּא מִלְּפָנָיו — מַחְזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו. נִתְמַלֵּא מִלְּמַעְלָה — הוֹפְכוֹ מִלְּמַטָּה. וְהַקּוֹרֵעַ מִלְּמַטָּה וּמִן הַצַּדִּין — לֹא יָצָא. אֶלָּא שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מִלְּמַטָּה.

פְּלִיגוּ בַּהּ רַב מַתְנָה וּמָר עוּקְבָא, וְתַרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּאֶבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי. חַד אָמַר: כֹּל שִׁבְעָה קוֹרֵעַ, לְאַחַר שִׁבְעָה — מוֹסִיף. וְחַד אָמַר: כָּל שְׁלֹשִׁים קוֹרֵעַ, לְאַחַר שְׁלֹשִׁים — מוֹסִיף.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: מַאן דְּאָמַר כָּל שִׁבְעָה קוֹרֵעַ, אַמַּאי — דְּלֹא נִיתַּן לְשׁוֹלְלוֹ, אֶלָּא הָא דְּאָמַר מָר: הָאִשָּׁה שׁוֹלַלְתּוּ לְאַלְתַּר, הָכָא נָמֵי?!

הָתָם מְשׁוּם כְּבוֹד אִשָּׁה הוּא.

מַאן דְּאָמַר כָּל שְׁלֹשִׁים קוֹרֵעַ, אַמַּאי — דִּלְמָא נִיתַּן לְאַחוֹתוֹ. אֶלָּא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ, דִּלְמָא נִיתַּן לְאַחוֹתוֹ לְעוֹלָם, הָכִי נָמֵי?!

הָתָם מִשּׁוּם כְּבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ הוּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַיּוֹצֵא בְּבֶגֶד קָרוּעַ לִפְנֵי הַמֵּת — הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הַמֵּתִים וְאֶת הַחַיִּים.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: הַשְׁאִילֵנִי חֲלוּקְךָ וְאֵלֵךְ וַאֲבַקֵּר אֶת אַבָּא שֶׁהוּא חוֹלֶה, וְהָלַךְ וּמְצָאוֹ שֶׁמֵּת — קוֹרֵעַ וּמְאַחֶה, וּכְשֶׁיָּבֹא לְבֵיתוֹ מַחֲזִיר לוֹ חֲלוּקוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ דְּמֵי קְרִיעָה. וְאִם לֹא הוֹדִיעוֹ — הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בּוֹ.

תָּנוּ רַבָּנָן: חוֹלֶה שֶׁמֵּת לוֹ מֵת — אֵין מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁמֵּת, שֶׁמָּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו. וְאֵין מְקָרְעִין בְּפָנָיו, וּמְשַׁתְּקִין אֶת הַנָּשִׁים מִפָּנָיו.

וּמְקָרְעִין לַקָּטָן מִפְּנֵי עֶגְמַת נֶפֶשׁ. וְקוֹרְעִין עַל חָמִיו וְעַל חֲמוֹתוֹ, מִפְּנֵי כְּבוֹד אִשְׁתּוֹ.

וְאָמַר רַב פָּפָּא, תָּנָא בְּאֵבֶל רַבָּתִי: אָבֵל לֹא יַנִּיחַ תִּינוֹק בְּתוֹךְ חֵיקוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְּבִיאוֹ לִידֵי שְׂחוֹק, וְנִמְצָא מִתְגַּנֶּה עַל הַבְּרִיּוֹת.

וְאֵין מַבְרִין עַל מִטּוֹת זְקוּפוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: הַהוֹלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל, אִם הָיָה לִבּוֹ גַּס בּוֹ — יַבְרִיזֵהוּ עַל מִטּוֹת כְּפוּיוֹת. וְאִם לָאו — יַבְרִיזֵהוּ עַל מִטּוֹת זְקוּפוֹת.

רָבָא אִיתְּרַע בֵּיהּ מִילְתָא, עַל לְגַבֵּיהּ אַבָּא בַּר מָרְתָא, דְּהוּא אַבָּא בַּר מְנִיוֹמֵי. רָבָא זָקִיף, אַבָּא בַּר מָרְתָא כָּפֵי. אֲמַר: כַּמָּה לֵית בֵּיהּ דַּעְתָּא לְהַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם

דף כז.

אִם יָכוֹל לְמַעֵט בְּעִסְקוֹ — יְמַעֵט, וְאִם לָאו — יְגַלְגֵּל עִמָּהֶן.

תָּנוּ רַבָּנָן: מֵאֵימָתַי כּוֹפִין אֶת הַמִּטּוֹת — מִשֶּׁיֵּצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מִשֶּׁיִּסְתֹּם הַגּוֹלֵל.

מַעֲשֶׂה שֶׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ אָמַר לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כְּפוּ מִטּוֹתֵיכֶם. וְכֵיוָן שֶׁנִּסְתַּם הַגּוֹלֵל, אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כְּפוּ מִטּוֹתֵיכֶם. אָמְרוּ לוֹ: כְּבָר כָּפִינוּ עַל פִּי זָקֵן.

תָּנוּ רַבָּנָן: מֵאֵימָתַי זוֹקְפִין אֶת הַמִּטּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת — מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה. אָמַר רַבָּה בַּר הוּנָא: אַף עַל פִּי כֵן אֵינוֹ יוֹשֵׁב עָלֶיהָ עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ לֵישֵׁב אֶלָּא יוֹם אֶחָד — חוֹזֵר וְכוֹפֶהָ.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַכּוֹפֶה מִטָּתוֹ, לֹא מִטָּתוֹ בִּלְבַד הוּא כּוֹפֶה, אֶלָּא כָּל מִטּוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ הוּא כּוֹפֶה. וַאֲפִילּוּ יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר מִטּוֹת בַּעֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת — כּוֹפֶה אֶת כּוּלָּן. וַאֲפִילּוּ חֲמִשָּׁה אַחִין וּמֵת אֶחָד — כּוּלָּן כּוֹפִין.

וְאִם הָיְתָה מִטָּה הַמְיוּחֶדֶת לְכֵלִים — אֵין צָרִיךְ לִכְפּוֹתָהּ. דַּרְגֵּשׁ — אֵין צָרִיךְ לִכְפּוֹתוֹ, אֶלָּא זוֹקְפוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: דַּרְגֵּשׁ מַתִּיר אֶת קַרְבִּיטָיו וְהוּא נוֹפֵל מֵאֵילָיו.

מַאי דַּרְגֵּשׁ? אָמַר עוּלָּא: עַרְסָא דְּגַדְּא.

אֲמַר לֵיהּ רַבָּה: אֶלָּא מֵעַתָּה גַּבֵּי מֶלֶךְ, דִּתְנַן: כָּל הָעָם מְסוּבִּים עַל הָאָרֶץ, וְהוּא מֵיסֵב עַל הַדַּרְגֵּשׁ. מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּעַד הָאִידָּנָא לָא אוֹתְבִינְהוּ, וְהַשְׁתָּא מוֹתְבִינַן לֵיהּ?

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מַאי קוּשְׁיָא? מִידֵּי דְּהָווֹ אַאֲכִילָה וּשְׁתָיָה, דְּעַד הָאִידָּנָא לָא אוֹכְלִינְהוּ וְלָא אַשְׁקִינְהוּ, הַשְׁתָּא אוֹכְלִינְהוּ וְאַשְׁקִינְהוּ!

אֶלָּא, אִי קַשְׁיָא — הָא קַשְׁיָא, דִּתְנַן: דַּרְגֵּשׁ אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפּוֹתוֹ אֶלָּא זוֹקְפוֹ. וְאִי עַרְסָא דְּגַדְּא, אַמַּאי אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפּוֹתוֹ? הָא תְּנַן: הַכּוֹפֶה מִטָּתוֹ, לֹא מִטָּתוֹ בִּלְבַד הוּא כּוֹפֶה, אֶלָּא כָּל מִטּוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ כּוֹפֶה!

וּמַאי קַשְׁיָא? מִידֵּי דְּהָווֹ אַמִּטָּה הַמְיוּחֶדֶת לְכֵלִים. דִּתַנְיָא: אִם הָיְתָה מִטָּה הַמְיוּחֶדֶת לְכֵלִים — אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפּוֹתָהּ.

אֶלָּא, אִי קַשְׁיָא הָא קַשְׁיָא: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: דַּרְגֵּשׁ, מַתִּיר קַרְבִּיטָיו וְהוּא נוֹפֵל מֵאֵילָיו. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ עַרְסָא דְּגַדְּא, מַאי קַרְבִּיטִין אִית לֵיהּ?

כִּי אָתָא רָבִין אָמַר לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנַן, וְרַב תַּחְלִיפָא בַּר מַעְרָבָא שְׁמֵיהּ, דַּהֲוָה שְׁכִיחַ בְּשׁוּקָא דְּגֵילְדָּאֵי: מַאי דַּרְגֵּשׁ — עַרְסָא דְּצַלָּא.

אִיתְמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דַּרְגֵּשׁ — סֵירוּגוֹ מִתּוֹכוֹ, מִטָּה — סֵירוּגָהּ עַל גַּבָּהּ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אִיתְמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר רַבִּי אַסִּי: מִטָּה שֶׁנִּקְלִיטָה יוֹצְאִין — זוֹקְפָהּ וְדַיּוֹ.

תָּנוּ רַבָּנָן: יָשֵׁן עַל גַּבֵּי כִּסֵּא, עַל גַּבֵּי אוּדְיָינִי גְּדוֹלָה, עַל גַּבֵּי קַרְקַע — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁלֹּא קִיֵּים כְּפִיַּית הַמִּטָּה.

תָּנוּ רַבָּנָן: מְכַבְּדִין וּמַרְבִּיצִין בְּבֵית הָאֵבֶל, וּמְדִיחִין קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת וּצְלוֹחִיּוֹת וְקִיתוֹנִיּוֹת בְּבֵית הָאֵבֶל. וְאֵין מְבִיאִין אֶת הַמּוּגְמָר וְאֶת הַבְּשָׂמִים לְבֵית הָאֵבֶל.

אִינִי? וְהָא תְּנֵי בַּר קַפָּרָא: אֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַמּוּגְמָר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים בְּבֵית הָאֵבֶל. בָּרוֹכֵי הוּא דְּלָא מְבָרְכִין, הָא אִתּוֹיֵי — מַיְיתִינַן!

לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּבֵית הָאֵבֶל, הָא — בְּבֵית הַמִּנְחָמִין.

מַתְנִי' אֵין מוֹלִיכִין לְבֵית הָאֵבֶל, לֹא בְּטַבְלָא, וְלֹא בְּאַסְקוּטְלָא, וְלֹא בְּקַנּוֹן, אֶלָּא בְּסַלִּים. וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים בַּמּוֹעֵד, אֲבָל עוֹמְדִין בְּשׁוּרָה וּמְנַחֲמִין, וּפוֹטְרִין אֶת הָרַבִּים. אֵין מַנִּיחִין אֶת הַמִּטָּה בָּרְחוֹב, שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל אֶת הַהֶסְפֵּד. וְלֹא שֶׁל נָשִׁים לְעוֹלָם, מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מוֹלִיכִין בְּבֵית הָאֵבֶל, עֲשִׁירִים — בִּקְלָתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב, וַעֲנִיִּים — בְּסַלֵּי נְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפָּה, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּישִׁים. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ הַכֹּל מְבִיאִין בְּסַלֵּי נְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפָּה, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים.

תְּנוּ רַבָּנַן: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַשְׁקִין בְּבֵית הָאֵבֶל, עֲשִׁירִים — בִּזְכוּכִית לְבָנָה, וַעֲנִיִּים — בִּזְכוּכִית צְבוּעָה, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּישִׁין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ הַכֹּל מַשְׁקִין בִּזְכוּכִית צְבוּעָה, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים.

בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְגַלִּין פְּנֵי עֲשִׁירִים וּמְכַסִּין פְּנֵי עֲנִיִּים, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מוּשְׁחָרִין פְּנֵיהֶן מִפְּנֵי בַּצּוֹרֶת, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּישִׁין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מְכַסִּין פְּנֵי הַכֹּל, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים.

בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מוֹצִיאִין עֲשִׁירִים בְּדַרְגֵּשׁ, וַעֲנִיִּים

דף כז:

בְּכִלְיָה, וְהָיוּ עֲנִיִּים מִתְבַּיְּישִׁין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ הַכֹּל מוֹצִיאִין בִּכְלִיָּה, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל עֲנִיִּים.

בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַנִּיחִין אֶת הַמּוּגְמָר תַּחַת חוֹלֵי מֵעַיִם מֻתִּים, וְהָיוּ חוֹלֵי מֵעַיִם חַיִּים מִתְבַּיְּישִׁין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַנִּיחִין תַּחַת הַכֹּל, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל חוֹלֵי מֵעַיִם חַיִּים.

בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים עַל גַּבֵּי נְדוֹת מֻתּוֹת, וְהָיוּ נְדוֹת חַיּוֹת מִתְבַּיְּישׁוֹת. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַטְבִּילִין עַל גַּבֵּי כָּל הַנָּשִׁים, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל נְדוֹת חַיּוֹת. בָּרִאשׁוֹנָה מַטְבִּילִין עַל גַּבֵּי זָבִין מֻתִּים, וְהָיוּ זָבִין חַיִּים מִתְבַּיְּישִׁין. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַטְבִּילִין עַל גַּב הַכֹּל, מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל זָבִין חַיִּים.

בָּרִאשׁוֹנָה הָיְתָה הוֹצָאַת הַמֵּת קָשָׁה לְקָרוֹבָיו יוֹתֵר מִמִּיתָתוֹ, עַד שֶׁהָיוּ קְרוֹבָיו מַנִּיחִין אוֹתוֹ וּבוֹרְחִין. עַד שֶׁבָּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְנָהַג קַלּוּת רֹאשׁ בְּעַצְמוֹ, וְיָצָא בִּכְלֵי פִּשְׁתָּן, וְנָהֲגוּ הָעָם אַחֲרָיו לָצֵאת בִּכְלֵי פִּשְׁתָּן. אָמַר רַב פָּפָּא: וְהָאִידָּנָא נָהוּג עָלְמָא אֲפִילּוּ בְּצַרְדָּא בַּר זוּזָא.

אֵין מַנִּיחִין אֶת הַמִּטָּה בָּרְחוֹב. אָמַר רַב פָּפָּא: אֵין מוֹעֵד בִּפְנֵי תַּלְמִיד חָכָם, וְכָל שֶׁכֵּן חֲנוּפָּה וּפוּרִים.

וְהָנֵי מִילֵּי בְּפָנָיו, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּפָנָיו — לָא. אִינִי?! וְהָא רַב כָּהֲנָא סַפְּדֵיהּ לְרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא בְּפוּם נַהֲרָא! אָמַר רַב פַּפִּי: יוֹם שְׁמוּעָה הָווּ, וְכִבְפָנָיו דָּמֵי.

אָמַר עוּלָּא: הֶסְפֵּד עַל לֵב, דִּכְתִיב: ”עַל שָׁדַיִם סוֹפְדִים“. טִיפּוּחַ בַּיָּד. קִילּוּס בָּרֶגֶל.

תְּנוּ רַבָּנַן: הַמְקַלֵּס — לֹא יְקַלֵּס בְּסַנְדָּל, אֶלָּא בְּמִנְעָל, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָבֵל, כֵּיוָן שֶׁנִּיעֲנַע רֹאשׁוֹ — שׁוּב אֵין מְנַחֲמִין רַשָּׁאִין לֵישֵׁב אֶצְלוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל חַיָּיבִין לַעֲמוֹד מִפְּנֵי נָשִׂיא, חוּץ מֵאָבֵל וְחוֹלֶה. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לַכֹּל אוֹמְרִים לָהֶם ״שֵׁבוּ״, חוּץ מֵאָבֵל וְחוֹלֶה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אָבֵל, יוֹם רִאשׁוֹן אָסוּר לֶאֱכוֹל לֶחֶם מִשֶּׁלּוֹ, מִדַּאֲמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לִיחֶזְקֵאל: ״וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵל״. רַבָּה וְרַב יוֹסֵף מְחַלְּפִי סְעוּדָתַיְיהוּ לַהֲדָדֵי.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מֵת בְּעִיר — כָּל בְּנֵי הָעִיר אֲסוּרִין בַּעֲשַׂיִת מְלָאכָה.

רַב הַמְנוּנָא אִיקְלַע לְדָרוּ מָתָא, שְׁמַע קוֹל שִׁיפּוּרָא דְשָׁכְבָא. חֲזָא הָנָךְ אִינָשֵׁי דְּקָא עָבְדִי עֲבִידְתָּא, אֲמַר לְהוּ: לֵיהְווֹ הָנָךְ אִינָשֵׁי בְּשַׁמְתָּא. לָא שָׁכְבָא אִיכָּא בְּמָתָא?! אֲמַרוּ לֵיהּ: חֲבוּרְתָּא אִיכָּא בְּמָתָא. אֲמַר לְהוּ: אִי הָכִי, שַׁרְיָא לְכוּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמִּתְקַשֶּׁה עַל מֵתוֹ יוֹתֵר מִדַּאי, עַל מֵת אַחֵר הוּא בּוֹכֶה. הָהִיא אִיתְּתָא דַּהֲוָות בְּשִׁיבָבוּתֵיהּ דְּרַב הוּנָא, הֲווֹ לַהּ שִׁבְעָה בְּנֵי, מִית חַד מִינַּיְיהוּ, הֲוָות קָא בָּכְיָא בִּיתֵירָתָא עֲלֵיהּ. שְׁלַח לַהּ רַב הוּנָא: לָא תַּעַבְדִי הָכִי! לָא אַשְׁגְּחָה בֵּיהּ. שְׁלַח לַהּ: אִי צָיְיתַתְּ — מוּטָב, וְאִי לָא — צְבִית זְוָודְתָּא לְאִידַּךְ מִית, וּמִיתוּ כּוּלְּהוּ. לְסוֹף אֲמַר לַהּ: תֵּימוּשׁ זְוָודְתָּא לְנַפְשִׁיךְ, וּמִיתָא.

״אַל תִּבְכּוּ לְמֵת וְאַל תָּנוּדוּ לוֹ״. ״אַל תָּבְכּוּ לְמֵת״ — יוֹתֵר מִדַּאי, ״וְאַל תָּנוּדוּ לוֹ״ — יוֹתֵר מִכְּשֶׁיעוּר. הָא כַּיצַד? שִׁלּשָׁה יָמִים לְבֶכִי, וְשִׁבְעָה לְהֶסְפֵּד, וּשְׁלֹשִׁים לְגִיהוּץ וּלְתִסְפּוֹרֶת. מִכָּאן וְאֵילָךְ — אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִי אַתֶּם רַחֲמָנִים בּוֹ יוֹתֵר מִמֶּנִּי.

״בְּכוּ בָכוֹ לַהוֹלֵךְ״, אָמַר רַב יְהוּדָה: לַהוֹלֵךְ בְּלֹא בָנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לָא אָזַל לְבֵי אִבְלָא אֶלָּא לְמַאן דְּאָזֵיל בְּלָא בְּנֵי, דִּכְתִיב: ״בְּכוּ בָכוֹ לַהוֹלֵךְ כִּי לֹא יָשׁוּב עוֹד וְרָאָה אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ״. רַב הוּנָא אָמַר: זֶה שֶׁעָבַר עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ.

רַב הוּנָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַב הוּנָא: כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ — הוּתְּרָה לוֹ. הוּתְּרָה לוֹ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אֵימָא: נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶיתֵּר.

אָמַר רַבִּי לֵוִי: אָבֵל, שִׁלּשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים יִרְאֶה אֶת עַצְמוֹ כְּאִילּוּ חֶרֶב מוּנַּחַת לוֹ בֵּין שְׁתֵּי יַרְיכוֹתָיו. מִשְּׁלֹשָׁה עַד שִׁבְעָה — כְּאִילּוּ מוּנַּחַת לוֹ כְּנֶגְדּוֹ בְּקֶרֶן זָוִית, מִכָּאן וְאֵילָךְ — כְּאִילּוּ עוֹבֶרֶת כְּנֶגְדּוֹ בַּשּׁוּק.

וְלֹא שֶׁל נָשִׁים לְעוֹלָם מִפְּנֵי הַכָּבוֹד. אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: לֹא שָׁנוּ

דף כח.

אֶלָּא חָיֵּה. אֲבָל שְׁאָר נָשִׁים — מַנִּיחִין.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אֲפִילּוּ שְׁאָר הַנָּשִׁים, דִּכְתִיב: ״וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם״ — סָמוּךְ לַמִּיתָה קְבוּרָה.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אַף מִרְיָם בִּנְשִׁיקָה מֵתָה. אָתְיָא "שָׁם" "שָׁם" מִמֹּשֶׁה. וּמִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר בָּהּ "עַל פִּי ה'" — מִפְּנֵי שֶׁגְּנַאי הַדָּבָר לְאוֹמְרוֹ.

אָמַר רַבִּי אַמֵּי: לָמָּה נִסְמְכָה מִיתַת מִרְיָם לְפָרָשַׁת פָּרָה אֲדוּמָּה? לוֹמַר לָךְ: מָה פָּרָה אֲדוּמָּה מְכַפֶּרֶת — אַף מִיתָתָן שֶׁל צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לָמָּה נִסְמְכָה מִיתַת אַהֲרֹן לְבִגְדֵי כְהוּנָּה? מָה בִּגְדֵי כְהוּנָּה מְכַפְּרִין — אַף מִיתָתָן שֶׁל צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת.

תָּנוּ רַבָּנַן: מֵת פִּתְאוֹם — זוֹ הִיא מִיתָה חֲטוּפָה, חָלָה יוֹם אֶחָד וָמֵת — זוֹ הִיא מִיתָה דְּחוּפָה.

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זוֹ הִיא מִיתַת מַגֵּפָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "בֶּן אָדָם הִנְנִי לוֹקֵחַ מִמְּךָ אֶת מַחְמַד עֵינֶיךָ בְּמַגֵּפָה", וּכְתִיב: "וְאֲדַבֵּר אֶל הָעָם בַּבֹּקֶר וַתָּמָת אִשְׁתִּי בָּעָרֶב".

שְׁנֵי יָמִים וָמֵת — זוֹ הִיא מִיתָה דְּחוּיָה. שְׁלֹשָׁה — גְּעָרָה. אַרְבָּעָה — נְזִיפָה. חֲמִשָּׁה — זוֹ הִיא מִיתַת כָּל אָדָם.

אָמַר רַבִּי חָנִין, מַאי קְרָא: "הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת". "הֵן" — חַד, "קָרְבוּ" — תְּרֵי, "יָמֶיךָ" — תְּרֵי, הָא חֲמִשָּׁה. "הֵן" חַד, שֶׁכֵּן בְּלָשׁוֹן יְוָנִי קוֹרִין לְאַחַת "הֵן".

מֵת בַּחֲמִשִּׁים שָׁנָה — זוֹ הִיא מִיתַת כָּרֵת. חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה — זוֹ הִיא מִיתָתוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי. שִׁשִּׁים — זוֹ הִיא מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם.

אָמַר מָר זוּטְרָא: מַאי קְרָא — דִּכְתִיב: "תָּבֹא בְכֶלַח אֱלֵי קֶבֶר", "בְּכֶלַח" בְּגִימַטְרִיָּא שִׁיתִּין הָווּ.

שִׁבְעִים — שֵׂיבָה. שְׁמוֹנִים — גְּבוּרוֹת, דִּכְתִיב: "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה". אָמַר רַבָּה: מֵחֲמִשִּׁים וְעַד שִׁשִּׁים שָׁנָה — זוֹ הִיא מִיתַת כָּרֵת. וְהַאי דְּלָא חָשֵׁיב לְהוּ — מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי.

רַב יוֹסֵף כִּי הֲוָה בַּר שִׁיתִּין, עָבַד לְהוּ יוֹמָא טָבָא לְרַבָּנַן, אָמַר: נְפַקִי לִי מִכָּרֵת. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: נְהִי דְּנָפַק לֵיהּ מַר מִכָּרֵת דִּשְׁנֵי, מִכָּרֵת דְּיוֹמֵי מִי נָפֵיק מָר? אֲמַר לֵיהּ: נָקוֹט לָךְ מִיהָא פַּלְגָא בִּידָךְ.

רַב הוּנָא נָח נַפְשֵׁיהּ פִּתְאוֹם, הֲווֹ קָא דָיְיגִי רַבָּנַן, תְּנָא לְהוּ זוּגָא דְּמַהַדְרֵיב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִגְבוּרוֹת, אֲבָל הִגִּיעַ לִגְבוּרוֹת — זוֹ הִיא מִיתַת נְשִׁיקָה.

אָמַר רָבָא: חַיֵּי, בְּנֵי וּמְזוֹנֵי, לָא בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִילְּתָא, אֶלָּא בְּמַזְּלָא תַּלְיָא מִילְּתָא. דְּהָא רַבָּה וְרַב חִסְדָּא תַּרְוַיְיהוּ רַבָּנַן צַדִּיקֵי הֲווֹ, מָר מְצַלֵּי וְאָתֵי מִיטְרָא וּמָר מְצַלֵּי וְאָתֵי מִיטְרָא, רַב חִסְדָּא חָיֶה תִּשְׁעִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין, רַבָּה חָיֶה אַרְבְּעִין. בֵּי רַב חִסְדָּא שִׁיתִּין הִלּוּלֵי, בֵּי רַבָּה שִׁיתִּין תִּיכְלֵי.

בֵּי רַב חִסְדָּא סְמִידָא לְכַלְבֵי וְלָא מִתְבְּעֵי, בֵּי רַבָּה נַהֲמָא דִּשְׁעָרֵי לְאֵינָשֵׁי וְלָא מִשְׁתְּכַח.

וְאָמַר רָבָא: הָנֵי תְּלָת מִילֵּי בְּעַאי קַמֵּי שְׁמַיָּא, תַּרְתֵּי יְהַבוּ לִי, חָדָא לָא יְהַבוּ לִי: חוּכְמְתֵיהּ דְּרַב הוּנָא, וְעוּתְרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וִיהַבוּ לִי. עִנְּוָתָנוּתֵיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, לָא יְהַבוּ לִי.
רַב שְׁעוֹרִים אֲחוּהּ דְּרָבָא הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרָבָא, חַזְיֵיהּ דַּהֲוָה קָא מְנַמְנֵם. אֲמַר לֵיהּ: לֵימָא לֵיהּ מָר דְּלָא לְצַעָרָן. אֲמַר לֵיהּ: מָר לָאו שׁוֹשְׁבִינֵיהּ הוּא? אֲמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּאִימְסַר מַזָּלָא, לָא אַשְׁגַּח בֵּי. אֲמַר לֵיהּ: לִיתְחֲזֵי לִי מָר. אִיתְחֲזֵי לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: הֲוָה לֵיהּ לְמָר צַעֲרָא? אֲמַר לֵיהּ: כִּי רִיבְדָּא דְכוּסֵילְתָּא.
רָבָא הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, חַזְיֵיהּ דְּקָא מְנַמְנֵם. אֲמַר לֵיהּ: לֵימָא לֵיהּ מָר דְּלָא לְצַעָרָן. אֲמַר לֵיהּ: מָר לָאו אָדָם חָשׁוּב הוּא? אֲמַר לֵיהּ: מַאן חֲשִׁיב, מַאן סְפִין, מַאן רָקִיעַ!
אֲמַר לֵיהּ: לִיתְחֲזֵי לִי מָר. אִתְחֲזֵי לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: הֲוָה לֵיהּ לְמָר צַעֲרָא? אֲמַר לֵיהּ: כְּמִישְׁחַל בְּנִיתָא מֵחֲלָבָא, וְאִי אָמַר לִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זִיל בְּהָהוּא עָלְמָא כִּד הֲוֵית — לָא בָּעֵינָא, דְּנָפֵישׁ בִּיעָתוּתֵיהּ.
רַבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה קָאֲכִיל תְּרוּמָה. אִיתְחֲזֵי לֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: תְּרוּמָה קָא אָכֵילְנָא, וְלָאו קוֹדֶשׁ אִיקְּרִי? חֲלַפָא לֵיהּ שַׁעְתָּא.
רַב שֵׁשֶׁת אִיתְחֲזֵי לֵיהּ בְּשׁוּקָא, אֲמַר לֵיהּ: בְּשׁוּקָא כִּבְהָמָה? אִיתָא לְגַבֵּי בֵּיתָא.
רַב אָשֵׁי אִיתְחֲזֵי לֵיהּ (בְּשׁוּקָא), אֲמַר לֵיהּ: אִיתְּרַח לִי תְּלָתִין יוֹמִין, וְאַהְדְּרֵי[ה] לְתַלְמוּדַאי, דְּאָמְרִיתוּ: אַשֲׁרֵי מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. בְּיוֹם תְּלָתִין אֲתָא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי כּוּלֵּי הַאי? קָא דָחֲקָא רַגְלֵיהּ דְּבַר נָתָן, וְאֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בַּחֲבֵירְתָּהּ אֲפִילּוּ כְּמִלְאׇ נִימָא.
רַב חִסְדָּא, לָא הֲוָה יָכֵיל לֵיהּ, דְּלָא הֲוָה שָׁתֵיק פּוּמֵיהּ מִגִּירְסָא, סְלֵיק יָתֵיב בְּאַרְזָא דְּבֵי רַב. פְּקַע אַרְזָא וּשְׁתַק, וְיָכֵיל לֵיהּ.
רַבִּי חִיָּיא לָא הֲוָה מָצֵי לְמִיקְרְבָא לֵיהּ, יוֹמָא חַד אִידְּמִי לֵיהּ כְּעַנְיָא, אֲתָא טָרֵיף אַבָּבָא, אֲמַר לֵיהּ: אַפֵּיק לִי רִיפְּתָא, אַפֵּיקוּ לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: וְלָאו קָא מְרַחֵם מָר אַעַנְיָא? אַהָהוּא גַּבְרָא אַמַּאי לָא קָא מְרַחֵם מָר? גַּלִּי לֵיהּ, אַחְוִי לֵיהּ שׁוֹטָא דְנוּרָא, אַמְצִי לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ.

דף כח:

מַתְנִי' נָשִׁים בַּמּוֹעֵד מְעַנּוֹת, אֲבָל לֹא מְטַפְּחוֹת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הַסְּמוּכוֹת לַמִּטָּה מְטַפְּחוֹת.
בְּרַאשֵׁי חֳדָשִׁים, בַּחֲנוּכָּה וּבְפוּרִים — מְעַנּוֹת וּמְטַפְּחוֹת, בְּזֶה וָזֶה — לֹא מְקוֹנְנוֹת. נְקֵבַר הַמֵּת — לֹא מְעַנּוֹת וְלֹא מְטַפְּחוֹת.
אֵיזֶהוּ עִינּוּי — שֶׁכּוֹלָן עוֹנוֹת כְּאַחַת, קִינָה — שֶׁאַחַת מְדַבֶּרֶת וְכוּלָּן עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלַמֵּדְנָה בְנוֹתֵיכֶם נְהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה".

אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא הוּא אוֹמֵר "בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגוֹ'".

גְּמָ' מַאי אֲמַרַן? אָמַר רַב: "וַיי לְאָוְלָא, וַיי לַחֲבִילָא".

אָמַר רָבָא, נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אֲמַרַן הָכִי: "וַיי לְאָוְלָא, וַיי לַחֲבִילָא". וְאָמַר רָבָא, נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אָמְרָן: "גּוּד גַּרְמָא מִכַּפָּא וְנִמְטֵי מַיָּא לְאַנְטִיכְיָ".

וְאָמַר רָבָא, נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אָמְרָן: "עֲטוֹף וְכַסּוֹ טוּרֵי, דְּבַר רָמֵי וּבַר רַבְרְבֵי הוּא". וְאָמַר רָבָא: נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אָמְרָן: "שְׁיִיוֹל אִצְטְלָא דְּמַלְתָא לְבַר חוֹרִין, דְּשִׁלִימוּ זְווֹדֵיהּ".

וְאָמַר רָבָא, נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אָמְרָן: "רְהִיט וְנָפֵיל אַמַּעְבְּרָא וְיִזּוּפְתָּא יָזֵיף". וְאָמַר רָבָא, נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אָמְרָן: "אָחַנָא תַּגְרֵי אַזַּבְזְגֵי מִיבַּדְקוּ". וְאָמַר רָבָא, נְשֵׁי דְּשַׁכְנְצִיב אָמְרָן: "מוֹתָא כִּי מוֹתָא וּמַרְעִין חִיבּוּלְיָא".

תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: "טוֹב לְלֶכֶת אֶל בֵּית אֵבֶל וְגוֹ'" עַד "וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ" — דְּבָרִים שֶׁל מִיתָה: דְּיִסְפַּד — יִסְפְּדוּנֵיהּ, דְּיִקְבַּר — יִקְבְּרוּנֵיהּ, דְּיִטְעֹן — יִטְעֲנוּנֵיהּ, דִּידַל — יְדַלּוּנֵיהּ.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּלָא יְדַל — יְדַלּוּנֵיהּ, דִּכְתִיב: "כִּי טוֹב אֲמָר לָךְ עֲלֵה הֵנָּה וְגוֹ'".

תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁמֵּתוּ בָּנָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל נִכְנְסוּ אַרְבָּעָה זְקֵנִים לְנַחֲמוֹ, רַבִּי טַרְפוֹן, וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן: דְּעוּ שֶׁחָכָם גָּדוֹל הוּא וּבָקִי בְּאַגָּדוֹת, אַל יִכָּנֵס אֶחָד מִכֶּם לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵירוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: וְאֵנִי אַחֲרוֹן. פָּתַח רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר: רַבּוּ עֲוֹנוֹתָיו, תְּכָפּוּהוּ אֲבָלָיו, הִטְרִיחַ רַבּוֹתָיו פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה.

נַעֲנָה רַבִּי טַרְפוֹן וְאָמַר: "וַאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה". וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה נָדָב וַאֲבִיהוּא שֶׁלֹּא עָשׂוּ אֶלָּא מִצְוָה אַחַת, דִּכְתִיב: "וַיַּקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת הַדָּם אֵלָיו" — כָּךְ, בָּנָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

נַעֲנָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְאָמַר: "וְסָפְדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אוֹתוֹ", וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אֲבִיָּה בֶּן יָרְבָעָם שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶלָּא דָּבָר אֶחָד טוֹב, דִּכְתִיב בֵּיהּ: "יַעַן נִמְצָא בּוֹ דָּבָר טוֹב" — כָּךְ, בָּנָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

מַאי דָּבָר טוֹב? רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי חִינָּנָא בַּר פָּפָּא, חַד אָמַר: שֶׁבִּיטֵּל מִשְׁמַרְתּוֹ וְעָלָה לָרֶגֶל, וְחַד אָמַר: שֶׁבִּיטֵּל פַּרְדְּסָאוֹת שֶׁהוֹשִׁיב יָרְבָעָם אָבִיו עַל הַדְּרָכִים שֶׁלֹּא יַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל.

נַעֲנָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְאָמַר: "בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּבְמִשְׂרְפוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים הָרִאשׁוֹנִים [אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ כֵּן] יִשְׂרְפוּ לָךְ", וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶלָּא מִצְוָה אַחַת, שֶׁהֶעֱלָה יִרְמְיָה מִן הַטִּיט — כָּךְ, בָּנָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

נַעֲנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: ״בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלַם כְּמִסְפַּד הֲדַדְרִימּוֹן [בְּבִקְעַת מְגִידּוֹן]״, וְאָמַר רַב יוֹסֵף: אִלְמָלֵא תַּרְגּוּמֵיהּ דְּהַאי קְרָא, לָא הֲוָה יָדְעֲנָא מַאי קָאָמַר. בְּעִידָּנָא הָהוּא יִסְגֵּי מִסְפְּדָא בִּירוּשָׁלֶם כְּמִסְפְּדָא דְּאַחְאָב בַּר עָמְרִי דִּקְטַל יָתֵיהּ הֲדַדְרִימּוֹן בַּר טַבְרִימּוֹן, וּכְמִסְפֵּד דְּיֹאשִׁיָּה בַּר אָמוֹן דִּקְטַל יָתֵיהּ פַּרְעֹה חֲגִירָא בְּבִקְעַת מְגִידּוֹ. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶלָּא דָּבָר אֶחָד טוֹב, דִּכְתִיב: ״וְהַמֶּלֶךְ הָיָה מָעֳמָד בַּמַּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם״ — כָּךְ, בָּנָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: כְּתִיב בֵּיהּ בְּצִדְקִיָּהוּ ״בְּשָׁלוֹם תָּמוּת״, וּכְתִיב ״וְאֶת עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר״! אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁמֵּת נְבוּכַדְנֶאצַּר בְּיָמָיו.

וְאָמַר רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, כְּתִיב בֵּיהּ בְּיֹאשִׁיָּהוּ: ״לָכֵן הִנְנִי אוֹסִיפְךָ עַל אֲבוֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל קִבְרוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם״, וּכְתִיב: ״וַיְיוֹרוּ הַיּוֹרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ״, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שֶׁעָשָׂאוּהוּ כִּכְבָרָה!

אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מְנַחֲמִין רַשָּׁאִין לוֹמַר דָּבָר עַד שֶׁיִּפְתַּח אָבֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אַחֲרֵי כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת פִּיהוּ״, וַהֲדַר: ״וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי״.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מִנַּיִן לָאָבֵל שֶׁמֵּיסֵב בָּרֹאשׁ — שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֶבֶחַר דַּרְכָּם וְאֵשֵׁב רֹאשׁ וְאֶשְׁכּוֹן כְּמֶלֶךְ בַּגְּדוּד כַּאֲשֶׁר אֲבֵלִים יְנַחֵם״.

״יְנַחֵם״ — אַחֲרִינֵי מַשְׁמַע! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: ״יְנָחֵם״ כְּתִיב.

מָר זוּטְרָא אָמַר מֵהָכָא: ״וְסָר מְרַזַּח סְרוּחִים״. ״מְרַזָּח״ — נַעֲשֶׂה שַׂר לְסְרוּחִים.

אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא: מִנַּיִן לְחָתָן שֶׁמֵּיסֵב בָּרֹאשׁ — שֶׁנֶּאֱמַר: ״כְּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר״, מָה כֹּהֵן בָּרֹאשׁ — אַף חָתָן בָּרֹאשׁ.

וְכֹהֵן גּוּפֵיהּ מְנָלַן? דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״וְקִדַּשְׁתּוֹ״, לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה: לִפְתוֹחַ רִאשׁוֹן, וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן, וְלִיטוֹל מָנָה יָפָה רִאשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: קָשָׁה יְצִיאַת נְשָׁמָה מִן הַגּוּף

דף כט.

כְּצִיפּוֹרֵי בְּפִי הַוָּשֶׁט. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּפִטּוּרֵי בְּפִי וָושֶׁט.

וְאָמַר רַבִּי לֵוִי בַּר חַיְתָא: הַנִּפְטָר מִן הַמֵּת, לֹא יֹאמַר לוֹ ״לֵךְ לְשָׁלוֹם״, אֶלָּא ״לֵךְ בְּשָׁלוֹם״. הַנִּפְטָר מִן הַחַי, לֹא יֹאמַר לוֹ ״לֵךְ בְּשָׁלוֹם״, אֶלָּא ״לֵךְ לְשָׁלוֹם״.

הַנִּפְטָר מִן הַמֵּת, לֹא יֹאמַר לוֹ ״לֵךְ לְשָׁלוֹם״, אֶלָּא ״לֵךְ בְּשָׁלוֹם״, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאַתָּה תָּבֹא אֶל אֲבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם״.

הַנִּפְטָר מִן הַחַי, לֹא יֹאמַר לוֹ ״לֵךְ בְּשָׁלוֹם״, אֶלָּא ״לֵךְ לְשָׁלוֹם״, שֶׁהֲרֵי דָּוִד שֶׁאָמַר לְאַבְשָׁלוֹם ״לֵךְ בְּשָׁלוֹם״, הָלַךְ וְנִתְלָה, יִתְרוֹ שֶׁאָמַר לְמֹשֶׁה ״לֵךְ לְשָׁלוֹם״, הָלַךְ וְהִצְלִיחַ.
וְאָמַר רַבִּי לֵוִי: כָּל הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וּמִבֵּית הַמִּדְרָשׁ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, זוֹכֶה וּמְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל יֵרָאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן״.
אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֵין לָהֶם מְנוּחָה אֲפִילּוּ לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל יֵרָאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן״.

הֲדַרַן עָלָךְ וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן